

Kwocan

Κεφάλαιον Ζ. Ρήματα 46-60

Α. Βοηθητικά σ. 46-48

α. Έμι (έμι) σ. 46-47

β. Έμι Έχου (Έχω) σ. 47-48

Β. Βαρύτονα σ. 48-55 Β. ΒΑΡΥΤΟΣ, 1942

α. Έμι φταίνου (δπιώ, φήνω) σ. 48-55

Γ. Περισπώμενα σ. 55-60

α. Έμι πουλου (πωλώ) σ. 55-60

Κεφάλαιον Η. Άλλα μέρη σ. 60-63 1942

Α. Έπιρρήματα και έπιρρηματικά έκφράσεις σ. 60-63 1942

1. Τροπικά σ. 60-61

2. Ποσοτικά σ. 61 1942 (2-πικωνική) γλώσσης Δελμιδίου Θ. Κ. Οικονομίου

3. Τηρικά σ. 61-62

4. Χρονικά σ. 62-63 1942

5. Βεβαιωτικά και άρνητικά σ. 63

Β. Προθέσεις και σύνδεσμοι σ. 63-64

~~1. Προθέσεις~~

~~2. Σύνδεσμοι~~

3. Εβχαί σ. 63-64

Κεφάλαιον Θ. Καταλήξεις Ύποκοριστικών σ. 64-65

Ι. Καταλήξεις Μεγεθυντικών σ. 65

ΙΑ. Έτερα Παραγωγικά καταλήξεις σ. 65-66

ΙΒ. Κατάλογος Ρημάτων σ. 66-67

ΙΓ. Κείμενα σ. 68-69

Μέρος τρίτον. Συντακτικά παρατηρήσεις σ. 70-71

Α. Τδ άρρον 70-71

Β. Τδ ούσιπαικόν 71

Γ. Παρεκτεταμένα μδρια 71-72

Δ. Τδ έπιθετον 72

Ε. Έ συγκρισις 72

ΣΤ. Άντωνυμια 73

Ζ. Εύχη άνεκπλήρωτος 73-74

Η. Ύποθετικοί λόγοι 76

Θ. Προθέσεις, σύνδεσμοι, έπιρρήματα 74-76

Ι. Τδ άντικείμενον 76

ΙΑ. Έ μετοχή 76-78

ΙΒ. Άκρωσπος σύνταξις. 78-79

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- Ἀμάντου Κ. Τσακωνία_ SCLAVONIA, Ἀφιέρωμα εἰς Γ.Ν. Κατζίδακιν, Ἀθήναι 1921
- ΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Γ., ΤΣΑΚΟΝΙΣΧΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚ, BERLIN_ATHENS 1926
- Βέη Η. Οἱ Τσακωνες καὶ ἡ Τσακωνικὴ διαλέκτος, Ἐφημερὶς Πρωτὰ 15 Μαρτίου 1942.
- Δέφνερ Μ. Λεξικὸν τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτους, ἔγραψε Μιχαὴλ Δέφνερ, Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον τῆς μέσης καὶ νι Ἑλληνικῆς, Παράρτημα τῶμου Ἑκτου, Ἀθήναι 1923.
- DEFFNER M. ΖΑΚΟΝΙΣΧΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚ, BERLIN 1881
- DEVILLE G. ETUDE DU DIALECTE Tzakonien, THESE DE DOCTORAT. IMPR. AD. LAINE, 1866.
- Κουκουλί Φαδ. *Τσακωνία, τσακωνία, in Byz. Zeitschrift, 26 (1926) σ. 317-327*
- Αἰτση Δ. Ἡμερολόγιον Τσακωνικὸν τοῦ ἔτους 1895, Ἀθήναι 1
- Λεκοῦ Μ. Περί Τσακωνίων καὶ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτους Ἀθήναι 1920
- Οἰκονόμου Θ.Μ. Πραγματεία τῆς Λακωνικῆς (Τσακωνικῆς) γλώσσης συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Λεωνιδίου Θ.Μ. Οἰκονόμου, Ἀθήναι 1846
- Οἰκονόμου Θ. Γραμματικὴ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτους... συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Λεωνιδίου Θεοδώρου Ιερῆως καὶ οἰκονόμου, Ἀθήναι 1870
- PERNOT H. NOTES SUR LE DIALECTE Tzakonien PAR H. PERNOT (EXTR. DE LA REVUE DE PHONETIQUE, IV 2) PARIS, 1917
- PERNOT H. INTRODUCTION A L'ETUDE DU DIALECTE Tzakonien PA H. PERNOT, PARIS 1934
- Περνὸ Οἰ. Κωστῆκη Ἀφ., Ἐντομος γραμματικὴ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτους, περιφερείας Λεωνιδίου Ἀθήναι 1933.
- SCOTT C. THE Tzakonien DIALECTE (ANNUAL OF THE BRITISH SCHOOL AT ATHENS 19 (1912_13), 20 (1913_14) LONDON MAC MILLAN)
- ~~Περνὸ Οἰ.~~ ~~ΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΡΕΣΤΗ~~
- Τριανταφυλλίδη Μανδλή, Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ, Τόμος Πρῶτος, Ἱστορικὴ εἰσαγωγή, Ἀθήναι 1938
- Θάση Βασ. Γλωσσικαὶ ἐπιστάσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ἑκὺριο ἰδίωμα, Τεσσαρακονταετηρὶς τῆς καθηγεσίας Κ.Σ. Κόντου, Ἀθήναι, 1909, σ. 242_270.
- Κατζιδάκη Γεωργ. Η., Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικὰ ὑπὸ Γεωργίου Μ. Κατζιδάκη, I καὶ II τόμοι, Ἀθήναι 1905 καὶ 1907
- Κατζιδάκη Γεωργ. Η., Γλωσσικαὶ κελῆται ὑπὸ Γ.Ν. Κατζιδάκη, Τόμος I, Ἀθήναι 1901.

Κατὰ τὸ ἔθνος τοῦ 1934 ὁ κοινωφελὴς Τσακωνικὸς σὺλλογος "Λεωνίδιον" μοί παρέσχε τὰ μέσα ἵνα μεταβῶ εἰς τὰ χωρία Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἰδιώματος τῶν δύο τούτων Τσακωνικῶν χωρίων. Ἐμείνα ἐκεῖ περὶ τῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ κατὰ τὸ διδαστήριον τοῦ προσεκδήθησαν ἴσον ἦτο δυνατόν, νὰ φέρω εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν μου. Ἡ τὴν Καστάνιτσαν ἔφθασα κατὰ τὴν εὐχρηστὴν "Ιουλλίου" ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ κατοικοὶ ἦσαν ὀλοσχερῶς ἀπασχολημένοι εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν σιτηρῶν καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ χωρίον ὄλην τὴν ἡμέραν ὀλίγους μόνον κατοικοὶ ἦτο δυνατόν νὰ εὗρη κανεὶς καὶ αὐτοὺς ὄχι πάντας καταλλήλους διὰ τὴν ἐργασίαν του.

Τὰ κτήματα ὁμοῦ καὶ τὰ ἀλώνια τοῦ χωρίου εὗρισκονται πολὺ πληρῶς καὶ ἡ μετάβασις ἕως ἐκεῖ δι' ἐργασίαν ὄν ἦτο καθόλου δύσκολος. Ἡ προθυμία ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν κατοικῶν ἦτο πρᾶγματι συγκινητικὴ, καὶ ἐκείνην δὲ ἐσπέραν, ὅτε συνεκεντροῦντο εἰς τὸ χωρίον καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς συνηγωνίζοντο κοῖτος νὰ δώσῃ τὰς καλυτέρας πληροφορίας.

Τὸ ἰδίωμα (Κ) (=Καστανίτσης_Σιταίνης) διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ ἰδίωμα (Α) (Λεωνιδίου καὶ περιχώρων) τόσο εἰς τὰς γενικὰς γραμμὰς ὅσον καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας. Τῆς διαφορᾶς αὐτᾶς ἂν τῆς Ἰδῆ λεπτομερῶς ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω. Τὸ σημαντικώτερον ἐν τούτοις χαρακτηριστικὸν τοῦ (Κ) εἶναι ἡ καταφανῶς μεγάλη ἐπίδρασις τῆς κοινῆς, ἡ ὁποία μεταβαλοῦσα ἦδη τὰς καταλήξεις τῶν ὀνομάτων καὶ ρημάτων εἰς μέγαν βαθμὸν τείνει νὰ ἐξαφανίσῃ τελείως τὴν διάλεκτον. Ἐὰ συμβῆ δὲ τοῦτο ἐπιβαρύνοντι πολὺ πρὶν ἐκλείψῃ ἡ διάλεκτος ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τοῦ Λεωνιδίου καὶ κυρίως ἀπὸ τὰ χωρία Μέλανα, Σακουνακίτικα καὶ Τυρδὸν. οἱ λόγοι τῆς ταχείας αὐτῆς ὑποχώρησεως εἶναι πολλοί. Ἐκτὸς ὁμοῦ τῶν κοινῶν ἰδιωμάτων, οἱ ὁποῖοι συντελοῦν εἰς τὴν ὑποχώρησιν τῆς διαλέκτου καὶ εἰς τὸ (Α) εἰς τὴν Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν συντρέχουν καὶ ἕτεροι εἰδιωτικοὶ καὶ φησὶ:

1) Εἰς τὴν Καστάνιτσαν ἐλειτούργησαν δημοτικὰ σχολεῖα πολὺ ἔνωρ ἢ εἰς τὰ χωρία τοῦ (Α)· μὲ φοιτήσιν εἰς αὐτὰ μάλιστα καὶ κορὰσιν. Ἐπειδὴ σήμερον εἰς τὴν Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν εἶναι εὐκόλον νὰ συνῆσθαι γυναῖκας ἡλικίας ἐξήκοντα ἔτων, εἰ ὀρθῶς νὰ γνωρίζουν ῥήματα ἐνῶ εἰς τὰ χωρία τοῦ Λεωνιδίου, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὄλην πρὸ ὀλίγων ἔτων ἤρχισαν τὰ κορὰσια νὰ φοιτοῦν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ὄν εἶναι δὲ ὀλίγοι οἱ νέοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι εἶναι τελείως ἄγροιστοι. (Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λεωνιδίου, ὅπου τὰ σχολεῖα ἐλειτούργησαν ἔνωρ ἢ εἰς τὰ λοιπὰ χωρία τῆς περιφέρειας, ὀλιγοὶ τῆς διαλέκτου ἤρχισαν ἐπίσης ἔνωρ ἢ εἰς τὰ λοιπὰ χωρία τῆς περιφέρειας.)

2) Τὸ ἐπάγγελμα τῶν κατοικῶν τῆς Καστανίτσης. Πολλοὶ ἄνδρες τῆς Καστανίτσης μέγα μέρος τοῦ ἔτους, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, ἐγκαταλείποντες τὸ χωρίον τῶν διασκεύονται εἰς ὄλην τὴν Πελοπόννησον.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1934 ὁ κοινωφελὴς Τσακωνικὸς σύλλογος "Λεωνιδίου" μοί παρέσχε τὰ μέσα ἵνα μεταβῶ εἰς τὰ χωρία Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἰδιώματος τῶν δύο τούτων Τσακωνικῶν χωρίων. Ἐμείνα ἐκεῖ περὶ τῆς τεσσαρῆκοντα ἡμέρας καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσεπλήθησα ὅσον ἦτο δυνατόν, νὰ φέρω εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴν μου. Εἰς τὴν Καστάνιτσαν ἔφθασα κατὰ τὴν εἰκοστὴν Ἰουλίου, ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ κάτοικοι ἦσαν ὀλοσχερῶς ἀπηχολημένοι εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν σιτηρῶν καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ χωρίον ὄλην τὴν ἡμέραν ὀλίγους μόνον κατοίκους ἦτο δυνατόν νὰ εὕρη κανεὶς καὶ αὐτοὺς ὄχι πάντας καταλλήλους διὰ τὴν ἐργασίαν του.

Τὰ κτήματα ὅμως καὶ τὰ ἀλώνια τοῦ χωρίου εὕρισκονται πολὺ πλησίον καὶ ἡ μετάβασις ἕως ἐκεῖ δι' ἐργασίαν ὄν ἦτο καθόλου δύσκολος. Ἡ προθυμία ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν κατοίκων ἦτο πράγματι συγκινητικὴ, καθ' ἑκάστην δὲ ἐσπέραν, ὅτε συνεκεντροῦντο εἰς τὸ χωρίον καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς συνηγωνίζοντο ποῖος νὰ δώσῃ τὰς καλύτερας πληροφῶρας.

Τὸ ἰδίωμα (Κ) (=Καστανίτσης_Σιταίνης) διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ ἰδίωμα (Α) (Λεωνιδίου καὶ περιχώρων) τόσο εἰς τὰς γενικὰς γραμμάς, ὅσον καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας. Τῆς διαφορᾶς αὐτὰς θὰ τὰς ἴδῃ λεπτομερῶς ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω. Τὸ σημαντικώτερον ἐν τούτοις χαρακτηριστικὸν τοῦ (Κ) εἶναι ἡ καταφανῶς μεγάλη ἐπίδρασις τῆς κοινῆς, ἡ ὁποία μεταβαλοῦσα ἤδη τὰς καταλήξεις τῶν ὀνομάτων καὶ ρημάτων εἰς μέγαν βαθμόν, τείνει νὰ ἐξαφανίσῃ τελείως τὴν διάλεκτον. Θὰ συμβῇ δὲ τοῦτο ὀσφαλῶς πολὺ πρὶν ἐκλείψῃ ἡ διάλεκτος ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τοῦ Λεωνιδίου καὶ κυρίως ἀπὸ τὰ χωρία, Μέλανα, Σαπουνακέικα καὶ Τυρὸν. οἱ λόγοι τῆς ταχείας αὐτῆς ὑποχώρησεως εἶναι πολλοί. Ἐκτὸς ὅμως τῶν κοινῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι συντελοῦν εἰς τὴν ὑποχώρησιν τῆς διαλέκτου καὶ εἰς τὸ (Α), εἰς τὴν Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν συντρέχουν καὶ ἕτεροι εἰδικοί τοιοῦτοι καὶ οἱ:

1) Εἰς τὴν Καστάνιτσαν ἐλειτούργησαν δημοτικὰ σχολεῖα πολὺ ἐνωρίτερον ἢ εἰς τὰ χωρία τοῦ (Α), μὲ φοιτησὶν εἰς αὐτὰ μάλιστα καὶ κορασίδες, ὥστε σήμερον εἰς τὴν Καστάνιτσαν καὶ Σίταιναν εἶναι εὐκόλον νὰ συναντήσῃ κανεὶς γυναῖκας ἡλικίας ἐξήκοντα ἐτῶν, αἱ ὁποῖαι νὰ γνωρίζουν γράμματα, ἐνῶ εἰς τὰ χωρία τοῦ Λεωνιδίου, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρχισαν τὰ κοράσια νὰ φοιτοῦν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ὄν εἶναι δὲ ὀλίγοι οἱ νέοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι εἶναι τελείως ἀγράμματοι. (Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λεωνιδίου, ὅπου τὴ σχολεῖα ἐλειτούργησαν ἐνωρίτερον καὶ τακτικώτερον ἢ εἰς τὰ λοιπὰ χωρία τῆς περιφέρειας, ἡ ὑποχώρησις τῆς διαλέκτου ἤρχισεν ἐπίσης ἐνωρίτερον).

2) Τὸ ἐπάγγελμα τῶν κατοίκων τῆς Καστανίτσης. Πολλοὶ ἄνδρες τῆς Καστανίτσης μέγα μέρος τοῦ ἔτους, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, ἐγκαταλείποντες τὸ χωρίον τῶν διασκεύονται εἰς ὄλην τὴν Πελο-

ἐλθνησον καὶ τὴν ἑτερεὴν ἀκούοντες τὸ ἐπίγγελμα τοῦ Ἀσβεστοποιτοῦ.
 Ἡ ἀνέφορὰ τῶν αὐτῶν μετὰ τοὺς κατοίκους τῶν μὴ Τσακωνικῶν αὐτῶν
 μερῶν εἶπεν ἑπ' αὐτοὺς τσακίτην ἐπίδρασιν ὥστε οἱ ἑνὸς ἤρριον
 ἤδη καὶ ἐντὸς τοῦ γωρίου νὰ μὴ διαλοῦν τὴν Τσακωνικὴν τ' ὅθι τρα-
 γωδία τὰ ὄμοια ἀκούει κανεὶς εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν καθεστῆσαν
 πολὺ καλὴ τὴν ἐλθνην αὐτὴν ἐπίδρασιν.

3/ Ἡ ἐπικοινωνία τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς Καστανίτσας καὶ
 Σιταίνης μετὰ τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων μὴ Τσακωνικῶν χωρίων. Ἡ Κα-
 στάνιτσα καὶ ἡ Σίταινα παρουσιάζουν εἰς τὸ σπικεῖον τοῦτο σημαντι-
 κὴν διαφορὰν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ (Α) διότι ἐνῶ οἱ τελευταῖοι
 λόγῳ τῶν χωρίων Πραγματευτῆ, Μίλανα, Σακουνηκίτικα, Τυρῶν, ἔρχονται εἰς
 ἑκάστην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Καστανίτσας καὶ Σι-
 ταινίως ἀναστρέφονται κυρίως μετὰ τῶν Τσακωνικῶν κατοίκους τῶν χωρίων
 Ἄστρος, Ἅγιος Βασίλειος, Παλιούριον, Κοσμάς, χωρία τῆς Λακωνίας
 κλπ. εἰς τὰς πανηγύρεις τινεῖς τὴν συγκομιδὴν τῶν καστανίων εἰς τὴν
 συναλλαγὰς τῶν ἐν γένει διαρκῶς ἀναστρέφονται κυρίως μετὰ τῶν
 Τσακωνικῶν κατοίκων.

Οἱ εἰδικοί οὗτοι διὰ τὴν Καστανίτσαν καὶ τὴν Σίταιναν λόγοι
 εἶναι αὐτοὶ εἰς τοὺς ὁποίους κυρίως πρὸς τὴν ἀποδοχὴν ἢ ἀποχώρησιν
 τῆς διαλέκτου τοῦ ὀνόματος φαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἐπίδρασός τινος
 ὁποῖαν οἱ κάτοικοι ἐπέστησαν εἰς ὅλας τὰς αὐτῶν τῆς ἐκδηλώσεις τῆς
 διασκεδάσεως τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν κλπ. ὥστε ὁ ἐπισκεπτικὸς εἶδος
 ἐξ ἀρχῆς ν' ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ Καστανίτσα καὶ ἡ Σίταινα διέρχονται μίαν
 μεταβατικὴν περιόδον ἐξελίξεως ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ χωρίου εἰς τὴν ζωὴν
 τῆς κωμοπόλεως.

Τὸ παρὸν ἔγχειρίδιον τῆς Τσακωνικῆς Γραμματικῆς σκοπὸν ἔχει
 νὰ ἐκθέσῃ ἐν συντομίᾳ τὴν Γραμματικὴν τοῦ ἰδιώματος τῶν χωρίων Κα-
 στάνιτσας καὶ Σιταίνης ἐπ' ἑνὸς καὶ ἑπ' ἑτέρου νὰ παρουσιάσῃ τὴν δια-
 φορὰν τῶν δύο Τσακωνικῶν ἰδιωμάτων τῆς περιφέρειας Λεωνιδίου ση-
 μειουμένης ἐκαστοτε διὰ τοῦ (Α) καὶ τῆς περιφέρειας Καστανίτσας
 σημειουμένης ἐκαστοτε διὰ τοῦ (Κ). Ἡ περιφέρεια Λεωνιδίου περιλαμ-
 βάνει ἐκτὸς τοῦ Λεωνιδίου τὰ χωρία Πραγματευτῆ, Μίλανα, Σακου-
 νηκίτικα, Τυρῶν, Ἅγιον Ἀνδρέαν καὶ Πραστὸν, πρὸς δὲ τοὺς συνοικισμοὺς
 Σαμπατηγῆν (ἐπίγειον τῆς Πραγματευτῆς), Λιβῶδι (ἐπίγειον Μελλάνων),
 Παραλλίαν Τυροῦ (ἐπίγειον Σακουνηκίτικων καὶ Τυροῦ), Μασκίναν (ὄρεινὴν
 περιοχὴν τοῦ Λεωνιδίου) καὶ Παλιόχωρον (ὄρεινὴν περιοχὴν τῶν Τυρο-
 μελλάνων). Ἐπειδὴ μητροπόλις τῆς Τσακωνικῆς παλιότερον ἦτο ὁ Πραστὸς,
 ὁ ἀδελφὸς σημειοῦ τὸ ἰδιῶμα τοῦ Λεωνιδίου διὰ τοῦ Π (Πραστὸς).
 Ἡ περιφέρεια Καστανίτσας περιλαμβάνει τὰ χωρία Καστανίτσαν καὶ
 Σίταιναν.

Διὰ νὰ εἶναι ἡ σύγκρισις τῶν δύο ἰδιωμάτων εὐκολωτέρα ἐτηρήθη
 καὶ εἰς τὸ παρὸν ἔγχειρίδιον, κατὰ τὸ δυνατόν, ἡ κατάταξις καὶ ἡ σειρά
 ὅθι ἡ ὁποία ἐτηρήθη καὶ εἰς τὴν ἑξῆς ἐκδοσὴν τῆς ἐπισημοῦς
 κῆς ἐπισημοῦς.

δειγματα ἀφέθησαν, ὅπου τοῦτο συνετέλει εἰς τὸ νὰ φανοῦν καλύτερα ἢ ὁμοιότητες ἢ διαφοραὶ.

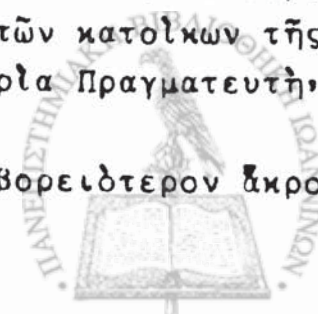
Ἐπειδὴ ὅμως καὶ γενικώτερον σκοπὸν ἔχει τὸ παρὸν, νὰ συμβάλῃ δηλαδὴ γενικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς διαλέκτου, ἀνεξαρτήτως ἰδιώματι διὰ ταῦτα, ὅπου ἡ ἀπόδειξις φαινομένου τινὸς ἀπῆται, ἐλήφθησαν παρὰ δειγματα καὶ ἐκ τοῦ (Α), μὲ σαφῆ τότε τὴν ὑπόμνησιν τῆς προελεύσεως τούτων.

Ἐκ τῶν δύο χωρίων τοῦ ἰδιώματος (Κ) ἡ Καστανίτσα, κειμένη εἰς τὸ περίπου 900μ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τὰς τρεῖς ὥρας ἀπέχουσα περὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Πάρνωνος, τῆς ὁποίας κεῖται Ν. Α., εὐρίσκεται ἰ 1/2 ὥραν ἄρα τοῦ Πραστοῦ καὶ εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ σαγματοειδοῦς ραχῆς κειμένης ἐντὸς εὐρείας χαράδρας καὶ ἀνοιγομένης πρὸς ΒΑ. Ἀρὰ περὶ τοὺς 800 κατοίκους, τῶν ὁποίων κυριώτερα ἑπαγγέλματα εἶναι ἡ γεωργία, μὲ σπουδαιότερα προϊόντα τὰ γεώμηλα καὶ τὰ κάστανα, καὶ ἡ ἀσβεστοποιία. Οἱ κάστανεῶνες ἐκτείνονται ΝΔ τοῦ χωρίου μέχρι τῶν ὄρων τοῦ χωρίου Ἁγίου Βασιλείου, ~~τοῦ~~ ^{εἰς} περίπου ὥρας ἀπέχοντας ΝΔ τῆς Καστανίτσης.

Εἰς τὴν ἀσβεστοποιίαν οἱ Καστανιτσιῶται εἶναι εἰδικοί. Ἐργάζονται εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα, εἰδικώτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μέχρι τοῦ Πάσχα. εἰς ομάδας, μπουλουκία ὅπως οἱ ἴδιοι λέγουν, ἐκ δέκα ἕως δέκα πέντε ἀτόμων, μὲ ἰσάριθμα ὑποζύγια, ἀναχωροῦν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν μάστορα, μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, διὰ Νεμέαν, Καλάμας, Ἀττικὴν κλπ., διὰ νὰ ἐπιστρέφουν τὸ Πάσχα. Τὸ χωρίον ἔχει ἀφθονὰ καὶ διαυγῆ ὕδατα καὶ κλιμα ὑγιεινότατον.

Τὸ ἕτερον χωρίον εἰς τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖται τὸ αὐτὸ ἰδίωμα, ἡ Σίττα κεῖται Β τῆς Καστανίτσης περὶ τὰ 3/4 τῆς ὥρας καὶ εἶναι ἐκτισμένον καὶ τοῦτο ἐντὸς χαράδρας, ἡ ὁποία βλέπει πρὸς Α, εἰς δύο συνοικίας. Παρὰ τὸ ὄνομα του, τὸ ὁποῖον οἱ ἐντότιοι ἐτυμολογοῦν ἐκ τοῦ σίτου καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Καστανίτσαν, εἶναι πτωχὸν χωρίον. Ἡ πενία καὶ ἐλονοσία μαστίζουσι τὰ κατὰ τὰ ἄλλα ὥραϊον τοῦτο χωρίον, τὸ ὁποῖον παλαιότερον ἠρῆθαι πολὺ περισσοτέρους κατοίκους, περὶ τοὺς 95 ψήφους καὶ ἐξήκοντα ζεύγη βοῶν καὶ λοιπῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν. Σήμερον μόνον 60 οἰκογένειαι συνιστοῦν τὸ χωρίον. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν ἰδίων ἐκ τοῦ παραγομένου ἐν αὐτῇ γλεύκους ἀρκετὴ ποσότης ἐξήγετο εἰς τὸ Ἄργος. Σήμερον οἱ Σιταινιῶται θεωροῦν τὴν Καστανίτσαν ὡς ἄχωραν, ἠρωτεύουσιν δηλαδὴ, ὅπως τὰ χωρία τῆς περιφέρειας Λεωνιδίου ἐθεώρουν ἄλλοτε τὸν Πραστὸν, ὅστις ἄλλωστε καὶ σήμερον ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ν Τσακωνιάς οὕτω καλεῖται. Σήμερον ἡ Ἰῶρα διὰ τὰ χωρία Πραγματευτῆ, Μέλανα, Σαπουνακῆϊκα καὶ Τυρὸς εἶναι τὸ Λεωνίδιον.

Ἡ Καστανίτσα καὶ Σίταινα κατέχουν σήμερον τὸ βορειότερον ἄκρον τῆς Τσακωνιάς.

Κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν δὲ Πραστὸς εἶχεν ἴδιον ἐπισκοπικόν, τὸν Ρέοντος καὶ Πραστοῦ ὑπαγόμενον ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Μονεμβασιάς, σημερινὸν δὲ τοπωνύμιον τοῦ Πραστοῦ, τὸ Ρεογκινὲ (Ρεοντινὸν), ἐνθυμίζει ἀκόμη τὴν καλαιὴν ὁδὸν τοῦ σημερινοῦ γεωργικοῦ καὶ κυρίως ποιμενικοῦ κολλήματος. Ἀπὸ παλαιότεραν ἀκόμη ἐποχὴν σώζονται, μακρύτερα κάπως ἀπὸ τὸν Πραστὸν, τὰ εἰλίπια τοῦ φροῦριου "Ὀριδντα", γνωστοῦ εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ ὡς "Κλῆτρο τῆς Ὀριᾶς", ὅπως καὶ τὸσα ἄλλα κλῆτρα εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅπως τῆς Κεραυῖς τὸ Κλῆτρο" εἰς τὴν Καπαδοκίαν. Ἀκόμη διατηρεῖ ἕως σήμερον ὁ Πραστὸς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εἰς ἀρίστην σχετικὰ κατὰστασιν τῆς Τσακωνικῆς διδλῆκτον, τὴν τιμητικὴν προσωυμίαν "Χώρα" ἰδηλαδὴ πόλις, πρωτεύουσα. Ἔτσι εἶναι γνωστὸς εἰς τὰ χωρία τῆς Νοτίας Τσακωνιάς.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμειβολία ὅτι καλαιδέτερον ἢ ἔκτασις τῆς Τσακωνιάς ἦτο κολὸν μεγαλυτέρα τῆς σημερινῆς. "Ὅλα συντελοῦν", γράφει ὁ Περνύσης (1) εἰς τὸ νὰ πιστεῖται κανεὶς ὅτι ἡ Τσακωνικὴ ὠμικεῖτο ἐπὶ ἐνὸς ἐλάφους κλέον ἐκτεταμένου", ὁ δὲ Ἀμαντὸς (2) ὁμολογεῖ τὴν ἔκτασιν τῆς παλαιότερας Τσακωνιάς εἰς "τριπλασίαν ἢ μᾶλλον τετραπλασίαν τῆς σημερινῆς". Σήμερον ἀκόμη εἰς τὰ τσιτάλια χωρίων, περὶ τὰς δύο ὥρας πρὸ τοῦ Λεωνιδίου καὶ ἔξω τῶν σημερινῶν ὄριων, τῆς Τσακωνιάς, τὰ τοπωνύμια Γράβες καὶ Κουβανόφουρνε (3) εἶναι καθαρῶς Τσακωνικῆς ὥρας δὲ τινὰς μακρὰν τῆς Σπάρτης ὑπάρχουν τὰ τοπωνύμια Ἄγρα, γιάς καὶ Φαγιᾶς, (4) καθαρὰ τσακωνικά, καὶ αὐτὰ. Ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἄλλα τοπωνύμια τσακωνικά θὰ ἠδύνατο εἰς προσεκτικὸς ἐρευνητῆς νὰ εὕρῃ εἰς τὴν πρὸς νότον ~~σημερινῆς~~ περιοχῆν, πρὸς τὴν Μονεμβασίαν, κατ' ὄλον, ὅτι εἰ ἀλβανικὰ ἐπιδύρωμαί καὶ ἡ ἐκεῖ ἐγκατάστασις Ἀλβαγοφῶνων ἐπέβαλον πλῆθος ἀλβανικῶν τοπωνυμίων. (5)

(1) INTRODUCTION..... σ. 139

(2) Τσακωνία_ SCLAVIKIA, σ. 131

(3) γράβαι: κόλλα, πέτρα, ρωγμὴ εἰς βράχον. Μουχίος: γραβάν, σκασίον, βράχρον. Κουβανόφουρνε: Κουβάνε (ἰ. ἔ. κικνοῦς = μαύρος) + φουρνε = μαυροφουρνος.

4) Ἀμαντὸς, ἰ. ἔ.

5) Πράγματι ἀπὸ ἀτελεῆ συλλογῆν τοπωνυμίων τὴν ὁποῖαν κατέχω φαίνεται ἡ πλειθὺς τῶν Ἀλβανικῶν λέξεων: Γκουρμάδι, Κουτσουρζι, Μτιλίτζα, Τροσῶνα, Μταρόλιστα κλπ. εἶναι τοπωνύμια Ἀλβανικά εἰς τὴν ὁρδὸν ἀπὸ τὸ Μαρὶ τὸ τελευταῖον χωρίον τῆς Κυνουρίας πρὸς τὸ πρὸς Κρεμαστὴν χωρίον τῆς Α. Λακωνίας.

Ἀπὸ τοῦς ἑυζαντινοῦς συγγραφεῖς πρῶτος ὁ Κων/νος Πορφυρογ-
 νητος (1) ἀναφέρει τὸ ὄνομα Τσακωνες ὑπὸ τὸν τύπον Τζέκωνες, ὁρῶ-
 ζων τὴν θέσιν τῆς Τσακωνιάς ὡς ἑξῆς : "ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ οἰκοῦσιν
 ἐστὶν ἀνύδρος καὶ ἀπρὸσοδος, ἐλαιόφορος δὲ. ἴσθμὸν καὶ τὴν παραμυθίαν
 ἔχουσιν. διὰκεῖται δὲ ὁ τοιοῦτος τόπος εἰς ἀκρὰν τοῦ Μαλεαίηγόν
 ἐκεῖθεν τοῦ Ἰεροῦ πρὸς τὴν παραθαλασσίαν" τὸ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰε-
 ροῦ "περιλαμβάνει καὶ τὰ χωρία τοῦ Πάρωνος (Μαλεβοῦ), ἦτοι καὶ
 τὴν σημερινὴν Τσακωνίαν (2) : "Ἄλλο μεσαιωνικὸν κείμενον, ὀμιλοῦν διὰ
 τὴν Τσακωνίαν καὶ τοὺς Τσακωνάς, εἶναι τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως. Κατὰ
 τοῦτο εἰς τὴν Τσακωνίαν τῆς Φραγκοκρατίας περιλαμβάνεται καὶ τὸ
 Γεράκι, τὸ ὁποῖον σήμερον δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ αὐτὴν"

στ. 1037-38 (3)
 Ἐξί φλε τοῦ ἐδόθησαν, νὰ ἔχη στήν Τσακωνίαν :
 Κάστρον γὰρ ἔκτισεν ἐκεῖ τὸ ὄνομα Γεράκιον

Καὶ στ. 3166-67. Ἐποίκε κάστρο ὁ Λόγγου του κ' ἔκραξε τὸ Γεράκιον
 ὅκου ἐνι εἰς τὴν Τσακωνίαν ἐδόθη γὰρ τοῦ Ἰελοῦ

εβ β

Ἡ Τσακωνία ἔφθανε ἕως πλησίον εἰς τὸ Ἔλος κατὰ τὸ Χρονικὸν,
 γίνεται ὅμως εἰς αὐτὰ διδκρίσεις μεταξὺ Τσακωνιάς καὶ Βατικωνίαν, τὰ
 ὁποῖα ὁμῶς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω (4) ἀνήκαν τότε εἰς τὴν Τσακωνίαν.

στ. 2960-61
 Ἰκουσαν γὰρ τὰ ἐξέχωρα τὰ μέρη τῶν Βατικωνίαν χωρίων
 κ' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν Τσακωνίαν, ποὺ ἦσαν βοσολεμένον

Ἡ λέξις Ἔλος διατηρήθη ἕως σήμερον εἰς τὰ τσακωνικά μετὰ τὴν
 τσακωνικὴν τῆς μορφῆν : τὸ Ἐλί (εἶναι γιὰ τὸ Ἔλος) καὶ ἔζατσε
 τὸ Ἐλί ἢ ἔζατσε τὸ Ἐλί, μπακατέι, (γιὰ βαμπάκι), σημαίνον ἢ μὲν
 πρῶτη ὅτι ἡ ὑγεινὴ κατάστασις κήποιου δὲν εἶναι καλὴ, ἢ δὲ δευ-
 τέρη ὅτι κήποιος ἀπέθανε. Ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν ἴσως συνέχειαν πα-
 λαιᾶς παραδόσεως.

Τὰ βόρεια ὄνομα τῆς Τσακωνιάς δὲν φαίνεται, νὰ μετεβλήθησαν
 αἰσθητῶς ἀπὸ τοῦ μεσαιωνοῦ, τουλάχιστον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χρονικοῦ
 ἕως σήμερον. Ἀναφέρεται εἰς αὐτὸ ἡ Τσ. μαζὶ μετὰ τὸν Γαρδαλεβόν.

στ. 4575-76
 τοῦ ὀρδγγου τοῦ Γαρδαλεβοῦ ὁμοίως τῆς Τσακωνίας
 χρυσόβουλλον τοὺς ἤφερον ὅλοι νὰ εἶναι ἐγκουσατοί.

(1) Σ. σ. 224, ἔχδ. Ἐδνητης. τὸ ἴδιον ἐπισημαίνει ἡμεῖς ἐν τῇ ἐπισημ. ἐν τῇ Byz. Zeitschrift, 26 (1916) σ. 325
 (2) Σ. Μενηρόδου, Ποῖοι ἦσαν οἱ Τσακωνες, Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
 I, (1926) σ. 262.

(3) σὶ παραπομπὰ εἰς τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως τὸ Ἑλληνικὸν κεί-
 μενον κατὰ τὸν κώδικα τῆς Κοπεγχάγης μετὰ συμπληρώσεων καὶ
 παραλλαγῶν ἐκ τοῦ Διαριστινοῦ Εἰσαγωγῆ, ὑποσημειώσεις καὶ ἐπεξερ-
 γασία τοῦ Πέτρου Π. Καλονήρου, Ἀθῆναι 1940

(4) Κεφ. Τσακωνιά; Μικρὰ Ἀσία.

Ἦ ὅμοι τὸ μάκρι (μάκρος), ἀψέλι (ἕψα), ἀράτι (πλάτος) κτλ. οἱ δὲ γράσει ἔστι
 γιὰ τὸ ἔλι.

Ἄλλο πρᾶγμα ἦν ὁ Δωρθεὸς Μονεμβασιᾶς ἄλλει τὸ Γαρδέλιβανον τῆς Τσακωνίας⁽¹⁾ ὁ Γαρδαλεβδὸς ἢ Δραγαλεβδὸς τίθεται ὄκρον περιπλουτῆς ἢ σημερινῆς κωμόπολις τῆς Βορείας Κυνοῦριας Ἅγιος Πέτρος, εἰς ἀπόστασιν μίαν ἡμέραν περιπλουτῆς ἀπὸ τῆς ὁποίας διεσώθη τοπωνύμιον Δραγαλεβδὸς κατὰ δὲ τὸν Δραγοῦμην⁽³⁾ ἐν Κυνοῦρια ἀσημελιωτὸν (τὸ ὄνομα), διότι ἔκοτελεῖ ἰδίαν ἐκστρατευτικὴν συνοικίαν τοῦ Καστρίου, τοῦ σήμερον ἐκ κωμῶν ἢ συνοικιῶν πολυανθρώπων ὁκτὼ συναποτελουμένου.⁽⁴⁾

Εἶναι δὲ πολὺ φυσικὸν νὰ μὴ περιωρισθῆσαν πολὺ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Τσακωνίας κάτω τοῦ Μαλεβοῦ (Πάρωνος), διότι οὐδὲν κέρδος θὰ εἶχον οἱ διάφοροι ἐπιδρομαῖς τοῦ Μεσαιῶνος νὰ κατέλθουν εἰς τὰς ἀγόνους κλιτύς τοῦ Πάρωνος ἀφήνοντας τὴν εὐφορον πεδιάδα τῆς Τεγέας ἢ τὰ ἄλλα γύρω εὐφορα μέρη. Ἡ Καστάνιτσα καὶ ἡ Σίταινα τὰ βορειότερα σημερον χωρὶα τῆς Τσακωνίας, ἐβρίσκονται κάτω ἀπὸ μίαν ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τοῦ Μαλεβοῦ, τοῦ Ἁλίου, ὕψους 1937 μ.

Χαρακτηριστικὴν διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς Τσακωνίας παλαιότερον εἶναι τὸ ἀργυροῦσθαι τοῦ Θεοδώρου Β. Παλαιολόγου⁽⁵⁾ (1407-1443), εἰς τὸ ὄκρον Τσακωνιὰ ὀνομάζεται ὄχι ἡ σημερινὴ Τσακωνία, ἀλλὰ μέρος τῆς σημερινῆς Λακωνίας, τῆς δὲ σημερινῆς Τσακωνίας ἀ' ἡ κῶμαι καὶ τὰ χωρὶα ἀναφέρονται ὡς κάτω χωριστὸν ἀπὸ αὐτὴν. Ἔτι διατηρεῖσθαι καὶ αὐτὸς ἐλευθέρους παντελῶς καὶ ἐκσταδουλώτους (τοὺς Μονεμβασιώτας)... χωρὶα μόνον τῶν ἐποικίων τῆς περιοχῆς τῶν Βατικωνίων τῆς Τσακωνίας τῶν Μολδῶν τοῦ Ἐσοποῦ τοῦ Ἐλους τοῦ Ἰερακίου⁽⁶⁾ τῶν Ἀπιδίων⁽⁷⁾ τοῦ Σεραφῶνος τῶν Τζιτζιῶν⁽⁹⁾ τοῦ Ρόδοντος τοῦ Πραστοῦ, τῆς Καστάνιτζας καὶ τοῦ ἁγίου Λεωνίδου⁽¹⁰⁾. Ἡ παλαιότερα, δηλαδὴ πρωτεύουσα τῆς Τσακωνίας, ὁ Πραστός καὶ ἡ σημερινὴ τὸ Λεωνίδιον (Ἅγιος Λεωνίδας), καρουσιάζονται ὡς κάτω ζένον πρὸς τὴν Τσακωνίαν.

Ἄλλο μεσαιωνικὸν κείμενον, ἀσχολούμενον μὲ τοὺς Τσακωνίαν καὶ τὴν Τσακωνίαν εἶναι τὸ χρονικὸν τῆς Μονεμβασιᾶς, ὁ ἀκριβὴς χρόνος τῆς συγγραφῆς τοῦ ὄκρου, ὡς γνωστὸν, ἀμφισβητεῖται. Τοῦτο ἀσχολούμενον

(1) Ἐνετίησιν 1681, σ. 493

(2) Κατὰ κληροφορίαν τοῦ κ. Θ. Βαγενῶ

(3) Στ. Μ. Δραγοῦμης, Χρονικὸν Μορέως, Τοπωνυμικὰ - Τοπογραφικὰ - Ἱστορικὰ Ἀθήναι, 1921, σ. 265.

(4) Βλ. καὶ DVOU. IK. LES SLAVES, BYZANCE ET ROMÉ, σ. 15 ἠσαυτὼς μεταξὺ Σκαρτης καὶ Τεγέας, ἐν Ἀργολίδι, ἐν τῇ περιφερειᾷ τῇ καλουμένῃ Γαρδαλεβδὸς. Ἡ παρασημασμένη εἰς Ζακύνθον, οἱ Σλαῦοι ἐν Ἑλλάδι σ. 36

(5) Σ. Λαμπροῦ, Μονεμβασιᾶτικὴ, Πανασσός, Τόμος Ζ (1883) σ. 474.

(6) σημερινὸν Γεράκι (7) σημερινὸν Ἀπιδία. (8) σημ. Ζαραφῶνα,

(9) σημερ. Τζιτζινα (10) Λεωνίδιον.

ἄλλο πρᾶγμα ἦν ὁ Δωρδαεὸς Μονεμβασιᾶς ἄλλει τὸ Γάρδελλιβανον τῆς Τσακωνίας⁽¹⁾ ὁ Γαρδαλεβδὸς ἢ Δραγαλεβδὸς τίθεται ὀπου κερίκου ἢ σημερινῆ κωμόπολις τῆς Βορείας Κυνοῦριας Ἅγιος Πέτρος, εἰς ἀπόστασιν μὲν ἄς κερίκου ὕρας ἀπὸ τῆς ὁποίας διεσώθη τοπωνύμιον Δραγαλεβδὸς κατὰ δὲ τὸν Δραγοῦμην⁽³⁾ ἐν Κυνοῦριᾳ ἱσημείωτον, (τὸ ὄνομα) διότι ἠποτελεῖ ἴδιαν ἐποικιστικὴν συνοικίαν τοῦ Καστρίου τοῦ σήμερον ἐκ κωμῶν ἢ συνοικιῶν πολυανθρώπων ὁκτῶ συναποτελουμένου.⁽⁴⁾

Εἶναι δὲ πολὺ φυσικὴν νὰ μὴ περιωρισθῆσαν πολὺ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Τσακωνίας κάτω τοῦ Μαλέβου (Πάρωνος), διότι οὐδὲν κέρδος θὰ εἶχον οἱ διάφοροι ἐπιδρομεῖς τοῦ Μεσαίωνος νὰ κατέλθουν εἰς τὰς ἀγόνους κλιτύς τοῦ Πάρωνος ἀφήνοντας τὴν εὐφορον πεδιάδα τῆς Τεγέας ἢ τὰ ἄλλα γύρω εὐφορα μέρη. Ἡ Καστάνιτσα καὶ ἡ Σίταινα τὰ βορειότερα σήμερον χωρία τῆς Τσακωνίας, εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ μίαν ἀπὸ τῶν ὑψηλότερας κορυφῆς τοῦ Μαλεβοῦ τοῦ Ἁλίου, ὕψους 1937 μ.

Χαρακτηριστικὴν διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς Τσακωνίας παλαιότερον εἶναι τὸ ἄργυροβούλλον τοῦ Θεοδώρου Β. Παλαιολόγου⁽⁵⁾ (1407-1443), εἰς τὸ ὁποῖον Τσακωνία ὀνομάζεται ὅχι ἡ σημερινὴ Τσακωνία, ἀλλὰ μέρος τῆς σημερινῆς Λακωνίας, τῆς δὲ σημερινῆς Τσακωνίας αἰ κῶμαι καὶ τὰ χωρία ἀναφέρονται ὡς κατὰ χωριστὴν ἀπὸ αὐτῆν, καὶ διατηρεῖσθαι καὶ αὐτὸς ἐλευθέρους παντελῶς καὶ ἀκαταδουλωτοὺς (τοὺς Μονεμβασιώτας)... χωρὶ μόνον τῶν ἐποικίων τῆς περιοχῆς τῶν Βατικῶν, τῆς Τσακωνίας τῶν Μολδῶν τοῦ Ἐσοποῦ τοῦ Ἐβλούς τοῦ Ἱερακίου⁽⁶⁾ τῶν Ἀπιδέων⁽⁷⁾ τοῦ Σεραφῶνος τῶν Τζιτζιλιῶν⁽⁹⁾ τοῦ Βέδντος τοῦ Πραστοῦ, τῆς Καστάνιτζας καὶ τοῦ ἁγίου Λεωνίδου⁽¹⁰⁾. Ἡ παλαιότερα δηλαδὴ πρωτεύουσα τῆς Τσακωνίας, ὁ Πράστος καὶ ἡ σημερινὴ τὸ Λεωνίδιον (: Ἅγιος Λεωνίδας), καρουσιάζονται ὡς κατὰ ξένον πρὸς τὴν Τσακωνίαν.

Ἄλλο μεσαιωνικὸν κείμενον ἀσχολούμενον μὲ τοὺς Τσακωνίαν καὶ τὴν Τσακωνίαν εἶναι τὸ χρονικὸν τῆς Μονεμβασιᾶς, ὃ ἀκριβῆς χρόνος τῆς συγγραφῆς τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστὸν, ἀμφισβητεῖται. Τοῦτο ἀσχολούμενον

(1) Ἐνετίησιν 1681, σ. 493

(2) Κατὰ κληροφορίαν τοῦ κ. Θ. Βαγενῶ

(3) Στ. Ν. Δραγοῦμης, Χρονικὸν Μορέως, Τοπωνυμικὴ - Τοπογραφικὴ Ἱστορικὴ Ἀθήναι, 1921, σ. 265.

(4) Βλ. καὶ DVOU. IK, LES SLAVES, BYZANCE ET ROMÉ, σ. 15 ἠσαύτως μεταξὺ Σκαρτης καὶ Τεγέας, ἐν Ἀργολίδι, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῇ καλουμένῃ Γαρδαλεβδὸς. Ἡ παρασημασμένη εἰς Ζακύνθον, οἱ Σλαῦοι ἐν Ἑλλάδι σ. 36

(5) Σ. Λάμπρου, Μονεμβασιᾶτικὴ, Παρνασσός, Τόμος 2 (1883) σ. 474.

(6) σημερινὸν Γεράκι (7) σημερινὸν Ἀπιδιά. (8) σημ. Ζαραφῶνα,

(9) σημερ. Τζιτζιλινα (10) Λεωνίδιον.

με τὴν ἐπὶ Μαυρικίου τὸ 588(Τ) ἐπιτροπὴν τῶν Ἀβάρων καὶ τὴν ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς κτίσιν τῆς ὀχυρᾶς πόλεως, Μονεμβασίας. ἀναφέρει σχετικῶς τοῦ ἐπὶ Μαυρικίου τῶν σκήπτρων ἐπεληλυθέναι.....προσβιβύουσιν οἱ Ἀβάρεις..... ὅτε δὴ καὶ οἱ Λάκωνες τὸ πατρῶον ἔδαφος καταλιπόντες οἱ μὲν ἐν τῇ νήσῳ Ζικελίας ἐξέπλευσαν.....καὶ τὴν ἰδίαν τῶν Λακωνῶν διάλεκτον διασφύζοντες. οἱ δὲ (Τ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων Τ, οἱ δὲ λοιποὶ) ἐξέσβατον τὸν παρὰ τὴν τῆς θαλάσσης ἀγριαλὸν εὐρύντες καὶ πόλιν ὀχυρὰν οἰκοδομήσαντες καὶ Μονεμβασίαν ταύτην ὀνομάσαντες.....κατιώθησαν μετὰ τοῦ Ἰοίου αὐτῶν ἐπισκόπου. οἱ δὲ τῶν θρημάτων νομεῖς καὶ ἄγροικικοὶ (Τ καὶ Κ κατὰ οἰώρασιν Βέη, οἱ δὲ ἕτεροι τῶν ἐπισήμων μετὰ τῶν κρημάτων νομέων καὶ ἄγροικικῶν) κατηλύθησαν ἐν ταῖς παρακειμένοις ἐκεῖσε τσακωνοῖς τόποις, οἱ καὶ ἐπ' ἐσχάτων Τσακωνίαι ἐπωνομάσθησαν (οἱ δὲ τὸ καὶ αὐτοὺς τοὺς Λάκωνας Τσακωνας μετονομασθῆναι Τ καὶ Κ).....Μόνον δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Μαλέου τοῦ Σηλαβηνοῦ ἔθνους, διὰ τὸ τραχὺ καὶ οὐσβατον καθαρεύοντος, ἡ στρατιὰς Πελοποννήσου ἐν αὐτῇ τῇ μέρει ὑπὸ τῶν τωμαίων βασιλέως κατεπέμπετο... τὸ ἐν τοῖς παρακειμένοις ἐκεῖσε ὄησι πρὸς τοῖσις ἔκτασιν τῆς Τσακωνίαις, μέχρι τῶν πλησιοχώρων τῆς Μονεμβασίας, τὸ δὲ διὰ τὸ τραχὺ καὶ οὐσβατον καθαρεύοντος ἔρμηνεύει καὶ τὴν διάσωσιν μέχρι σήμερον τῆς διαλέκτου⁽³⁾. Ὅπως οἱ Σλάβοι ἐπιτρομεῖς, οὕτω καὶ ἄλλοι, κεραιτικοὶ ἐν εἶχον σοβαροῦς λόγους νὰ εἰσβάλλουν καὶ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸ τραχὺ καὶ οὐσβατον τοῦ κρημνοῦ, ἢ τὸ ἀνωρὸν καὶ ἀπρόσοδον τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Τὸ ἄγρονον τοῦτο καὶ τραχὺ τῆς Τσακωνίαις μᾶς ἐπιτρέπει ἀκόμη νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οἱ Τσακωνες κατὰ τὸν Μεσαίωνα εἰς τὴν διαρκῆ προσθήκην τους διὰ τὴν ἐφοικονόμειν τοῦ ἐπιουσίου, προθύμως ἐδέχοντο νὰ καταταγῶσιν εἰς τὴν βυζαντινὸν στρατὸν⁽⁴⁾, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνελάμβανον ὡς φαίνεται εὐλοικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὅτι "Τσακωνικὴν". εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι ἡ ὑπηρεσία αὕτη ὁμοίως πρὸς τὴν τῶν Ἀκλιτῶν, ἢ ἂν τοῦτο δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβές, πάντως εἰέφερον ἀπὸ τῆς κρημνικῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐν ὁποίᾳ προσέφερον τὴν ἰδίαν ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς αὐτοκρατορίας. Αὐτὸ φαίνεται σαφῶς ἀπὸ ὀκρημνικὸν γράμμα τοῦ Μιχαήλ Ἀμοιτη-

(1) Ἀμαντὸς, Ἱστορία Βυζαντινοῦ κράτους, Α. σ. 251
 (2) Μαγουλάτος Σπυρ. Ἀμ. Οἱ Τσακωνες καὶ τὸ περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας κρημνικῶν. ἐν Ἀθήναις 1947, σ. 28 κ.ε.
 (3) Πλ. καὶ Δέφνεο, Λεξικὸν σ. XIII
 (4) Ἀμαντὸς, Τσακωνία.... σ. 131 "τὸ τραχὺ τῆς Τσακωνικῆς γῆς ἔκαμνε τὸ τοὺς Τσακωνας εὐχαρίστως νὰ ὑπηρετῶσι μακρὴν...."
 (5) IKLOSICK-MULLER, ACTA ET DIPLOMATA, 5, 260

ἀλλ' τὴν ὁλοκλήραν ἀντιέφρασαν ἀντιότερα. Ἐπὶ τούτοις ἡ ἀνάγκη ἐξέλειξεν ἵνα
εἴη καὶ ἡ ἑλλὰς ἕκαστος τὸν τούρκικόν ἔσται καὶ τὸν σῶμα τῶν γενετῶν. Ἐπὶ
εἰς τὸ ἄποστον οὖν τῆς χρόνης εἰσεχώρησε καὶ ἐπιτήθειος τοῦρκος ἀπολλέων
εἰς τὰς ἀπολλέας τὰ εὐρα καὶ ἰδακονόλια.

Εἶναι τοῦτο τὸ πᾶν ἢ σφίτεροις ἀβίη τῶν τσακίωνων νὰ ἦτο βαρχειωτική
καὶ νὰ ἐκεβλήθη, ἀπὸ ἡριστένορος ἐ- ὁρμηε τὰς δόξας καρέσχον φθ' τσακίωνες,
οἱ ἅποιοι δὲν ἐπαύσαντο οὐδ' τὴν τσακίαν καὶ τὴν νομι- ἀφροσύνην των. Ἐπὶ
ἔπειτα καὶ πτωχὸ ἦσαν ἀπὸ τοῦ ἄγόνου ἐδάου, εἰς τὸ ὅποσον κατέκρινον
κατέδραστο εἰς εἰς τὸ κατὰ τὸν τῶν βυζαντινῶν ἄποφανῶς οἱ πτωχοὶ ἢ οἱ
πτωχοδραστῆς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἅποιοι οὐδὲ εἰς συνόρων ἰδόναντο νὰ
συντρεφθοῦν. Οἱ τοιοῦτοι κατέδραστο εἰς τοὺς ἀπελάτας ἐκ τῶν ἁλοίων ἄρξαι
ζοντο καὶ οἱ ἐλίκωνες εἰς τὸ κάστρον. Ἐτέλουν δὲ οἱ ἰζάκωνες οὗτοι φαίτεται
νεταί ἔογα καστροβλάκος ὁπως καὶ οἱ ταξέωται. (1) Ἀκόμη εἰς τὴν ἐπι-
γὴν τοῦ κωδικοῦ οἱ τσακίωνες εἶναι ἄνευ ἀλόγων (2) πτωχοὶ δηλαδὴ.

Τὸ ἀνυπότακτον τῶν τσακίωνων φανερώσει καὶ ἡ κτίσις τοῦ κάστρου τοῦ ἁ-
στρους SUBO KH LAM MOUTANIA πρὸς ὑποταγὴν τῶν τσακίωνων (3). Ἐπὶ τὸ Γαλλο-
λικὸν χρόνικόν τὴν αἰτίαν τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ πολέμου ἐν βορρῆα ἐπιρρίπτει
καὶ εἰς τὴν ἐξησῶν τὰ ελλοβικὰ καὶ τὴν τσακωνίαν (4). Ἐπὶ δὲ οἱ τσα-
κίωνες τὴν ἐσχὴν ἀβίη ἀνυπότακτοι ζῶντες ἄπο πατρίδας, ὁπως εἰς κρωτο
γενεῖς χρόνους (5).

Τὴν στρατιωτικὴν ἱκανότητα τῶν τσακίωνων κατὰ τὸν δεκάονα ἀναγνώριζομεν καὶ
καὶ ἄλλοθεν. Ὁ πρίγκιψ τῆς ἀχαῖας Γουλιέλμος Βιλλαρδουίνος σπεύσων εἰς
βοήθειαν τοῦ δεσπότη τῆς ἡκεῖνον ἰσαχὴλ Κορνηροῦ ἐναντίον τοῦ ἁλοίου
ἐκέρχεται τὸ 1249 ὁ ἰωάννης ἀλλοιολόγος, "ἔγχε δ' οὗτος πολὺ τὰ ἀπαιτικὰ.
Ἐκτε τοῦ φραγκικοῦ γένους καὶ τῶν οἰκητόρων ῥωμαίων ἀγαῖας τε καὶ κελο-
κωνήσου" οἱ κελους δὲ τοῦ τῶν ἀπαιτικῶν (= τσακίωνων) ἀπῆρχον γένους. Ἄν-
τες οὗτοι κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος ἰωάννου τὴν ὁρμὴν ἐποιοῦντο (6). Κα-
τὰ τῶν ἀποστοτικῶν ἀβίη ἰσαχὴλ ὁ στρατηγὸς μακρυνδὸς μὲ χρυσόβουλλα διὰ
τὴν ἐκναγορὴν τῶν ἀποστοτικῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀποστοκράτορος. Ἰδοὺ εἰ
λέγει τὸ χρονικὸν τοῦ κρωτο (7):

στ. 4575-76 Τοῦ ὁργγου τοῦ γερβαλεροῦ ὁμοίως τῆς τσακωνίας.

Ἰρυσόβουλλον τοὺς ἡσπεν ὁλοι νὰ εἶναι ἐγγουατοί

ἰσάμντου δὲ μετὰ τὴν ἡσπεν τοῦ μακρυνοῦ

(στ. 4591) τὸ βῆτικον ἐπὶ τσακίωνων ἁλοίως ἢ τσακωνία

(1) Στ. Κυριακίδου, ἀλγενης, κριτικὰς ἐπισημῶνας πρὸς διόδοσον ἡφελίων Βιβαλίω
ἀρ. 45, σ. 88, ἠθῆναι. Ἐπὶ ἡσπεν. ἀπαιτικὸς περὶ ἡσπ. τῆσως, σ. 695

(2) Κωδικοὶς ἑ. ἡ.

(3) Ἀδαμαντίου ἁ., τὰ χρονικὰ τοῦ κρωτο, ἀλλτ. ἰστ. καὶ ἕκον. ἕκτερ-
στ. (1906), σ. 47 καὶ Ἀδαμαντίου, κριτικὰς ἐπισημῶνας, σ. 416

(4) Ἀδαμαντίου ἑ. ἡ.

(5) Ἀδαμαντίου ἑ. ἡ.

(6) Σίφας, ἀναφορὴς χρονικῆς, σ. 543

(7) οἱ παραγραφεῖς ἑ. ἡ.

ται τσάκωνες καὶ εἰδόν τα καὶ οὐ ζών τα καὶ εἶδον τα καὶ ἤενον... 16
 ὡς, ὅπως ὁρθῶς λέγεται ἡ ἀφνεροποιήσῃ, ν' ἀναφέρῃ οὐδέτιαν λέξιν
 τσακωνικὴν. Σλαβικὴν ἠθέλησαν τὴν τσακωνικὴν καὶ οἱ ΚΟΡΙΝΘΑΙΟΙ ΖΙΣΚΕΙΣΙΝ, τοῦ
 ΠΟΡΦΥΡΟΥ, ΘΩ. ΖΙΣΚΕΙΣΙΝ, Οὐ. ΖΙΣΚΕΙΣΙΝ (1) κ.λ.π. κατ' ἀρχὰς δὲ καὶ ὁ ΡΕΒΗΘΙ (?) δι-
 εἶπε ξενικὴν ἀνέκειν εἰς τὴν διάλεκτον. Σήμερον ὅμως τῆς τσακωνικῆς, ὅπως
 ὁ ΤΥΜΠΙ (3) λέγει "ὁ ὄρισμός ἐγένετο κοινὸν κτῆμα τῆς ἐπιστήμης" (4). Καὶ ν-
 ρακτηριστικὸν τῆς τοιαύτης γνώμης τῶν ἐπιστημῶν σήμερον διὰ τὴν τσακωνι-
 κὴν εἶναι ὅτι ὁ ΡΕΒΗΘΙ εἰς τὸ τελευταῖον μνημονεύει περὶ τῆς τσακωνικῆς
 ἔργον τοῦ (5) διακηρύσσει ὅτι "ἡ λακωνικὴ μεταγωγὴ τῆς τσακωνικῆς δὲν πε-
 ρουσιάζει καμμίαν ἀμφιβολίαν καὶ δὲν ἔχει ἀμφισβητησῆ ἀπὸ κανένα γλωσσολό-
 γον". ὁρίζεται δὲ ὡς σλαβικὴς λέξεις εἰσαχθείσας εἰς αὐτὴν, ἐκ τῶν ἐξ κε-
 ρίτου χιλιόων τῆς ἑκείνης περιλαμβάνει τὴν λέξιν τοῦ ἀφνερομόνον πέντε

ἡ κερὶ σβάρνα, δούμπερε, σιρὸ καὶ σιρὸ. Καίτοι τὸ λέξιν τοῦ ἀφνερο, περὶ τὴν
 μεγίστην λέξιν τῆς ἑκείνης ἔχει διὰ τὴν τσακωνικὴν, ὅθεν εἶναι πλήρες ὡς πρὸς
 τὸν θρησκῶν τῶν λέξεων τῆς ἑκείνης περιέχει καὶ ἕνεκα τούτου εἶναι δυνατὸν
 καὶ ἄλλαι εἶναι λέξεις νὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν διάλεκτον, ὅπως ἄλλως τε καὶ
 εἰς τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν συμβαίνει, (7) ἐν τοῦτοις ἐκ τῶν πέντε ἀνωτέρω λέ-
 ξεων δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ λ. σιρὸ εἶναι τελείως ξένη πρὸς τὴν τσακωνι-
 κὴν. Ἄβτη εἶναι ἐν κρίσει εἰς τὸ γύρω μὴ τσακωνικὰ χωρία, ὑπὸ τὸν τύπον
 ἀβ-δνι-ένω εἰς τὴν τσακ. ἀβ-τῆ ὁ τύπος, ἡρὲ, κληθ. οἱ ἀβ-δ, ἡ. ἔ. ἀβ-δς (8). Τὸ
 αὐτὸ λαμβάνει καὶ διὰ τῶν λέξεων δούμπερε, σιρὸ καὶ σβάρνα. Καὶ αἱ τρεῖς ἀβ-
 ραὶ λέξεις ἀπαντῶνται μὲ τὴν αὐτὴν συχνότητα εἰς τὴν τσακωνικὴν καὶ εἰς
 τὰ χωρία τῶν γύρω μὴ τσακωνικὰ χωρία. ἡ λ. ἀράτσα (χρυσόβυλον) ἀπαντᾷται πρᾶ-
 ματι μόνον εἰς τὴν τσακωνικὴν, ἐνῶ εἰς τὰ γύρω χωρία τὸ δένδρον τοῦτο λέγε-
 ται σβέντζα, ὅπως καὶ ἀλλαγοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν αὐτὴν τέλος γνώμην ποδὸς τῆν τοῦ χρονικοῦ τῆς Κωνσταντίας, διὰ τὴν ἐ-
 πινολογικὴν ἀφίν τῶν τσακωνίων ἔχει καὶ ὁ Κων/νος Παρφυρογέννητος, ὁ ὁποῖος
 ῥητῶς μᾶς κληροδορεῖ (9) "ἰστέον ὅτι οἱ τοῦ κάστρου τῆς μαΐνης οἰκῆτορες
 οὐκ εἰσιν ὁπὸ τῆς γενεᾶς τῶν Σλαβῶν ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιότερων Ῥωμαίων, οἱ καὶ
 μέχρι τοῦ νῦν ταρὰ τῶν ἑντοπίων Ἕλληνας προσαγορεύονται, εἰὰ τὸ ἐν τοῖς
 προκλαστοῖς χρόνοις εἰσαγαλλῆτες εἶναι καὶ προσκυνητῆς τῶν εἰδώλων κατὰ
 τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἰουδίου βασιλείου
 βαπτισθέντες χριστιανοὶ γέγονασιν". Μετὰ τὴν ἡχοστολὴν ἱερῶν εἰς τὴν δαλ-

(1) Παγουλάτος, Ἐ. δ. σ. 38
 (2) ΠΟΡΦΥΡΟΥ ΠΡΩΤΟΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΣΑΚΩΝ, σ. 16, 17, 27
 (3) ἀφνερο, λέξιν σ. XII
 (4) περὶ τῆς γνώμης τοῦ Ἰακωβίου ἐκ τῶν ἄλλων βλ. ΚΕΒ, Α, 93
 (5) Ἐ. δ. σ. 138, 140
 (6) Ζακυθηνός, Ἐ. δ. σ. 72. (7) ἀρκετοὶ εἶναι λέξεις ὑπάρχουν εἰς τὸν ποιε-
 νικὸν λεξιλόγιον τῆς τσακωνικῆς ὡς καὶ τῆς κοινῆς.
 (8) ἀφνερο, λέξιν σ. 47
 (9) Ἰστορία Βυζαντινοῦ Κράτους, Β. 33
 (10) Βασιλεὺς Ἰωάννης Β΄, 886

χη και υπό τοῦ Ε. Κινάρου(1) εσχάτως εἰ καὶ ἐπὶ τοῦ κ. Παγουλάτου, δστις γράφει σχετικῶς: "τὰ τελευταῖα τεῦτα διεκινδύνουν, διὰ ἥτο δυνατὴ καὶ ἡ σύνθεσις Ἐξωλακωνία_Τσακωνία ἐπὶ ἔννοιαν τοπικὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ νομίσθῃ, ὅτι τὸ ὄνομα ἐδόθη ἐπὶ ἄλλων μὴ Τσακῶνων καὶ ὅτι παρεδέχθησαν τοῦτο οἱ Τσάκωνες καὶ ἑτροτοκοίτησαν...." καὶ κατωτέρω "πιστεύω, ὅτι τὸ Ἐξωλακωνίας εἶναι σικωπτικὸν ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἔδωκαν εἰς τοὺς ἄγροικικοὺς Λάκωνας οἱ κάτοικοι τῶν ἄτρακινῶν τόπων ἄσθάντες ὑπ' ὄψιν τὴν διαίτην αὐτῶν". Κατὰ τὸ Κρονικὸν βιβλίον(2) οἱ ἄγροικικοὶ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν τρακινῶν τόπων εἶναι οἱ αὐτοί. εἰς τὴν ἐτυμολογίαν, τέλος αὐτῆν, εὐαφύνητο νὰ παρατηρήσῃ τις τὰ ἑξῆς: α) ὁ σχηματισμὸς τῆς λ. ἔγινε κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Τσακωνικῆς ἀλλ' ὅχι πλήρως, ὡς ἐδοκίμασεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνάγεται ὁ σχηματισμὸς ἡ προφορὰ τοῦ ω ὡς ου, πρέπει, νὰ ἦτο κανὼν γενικὸς. εἰς τὴν Τσακωνικὴν ἐτροπὴ πολλὰ καὶ τὸ ο εἰς ου(οὐραϊτοῦμα κ.λ., εὐ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ἴσως Τσάκωνες καὶ Τσακουνία, β) ἡ συναίρεσις τοῦ ουὰ ἡ οὐα εἶναι κανὼν εἰς τὴν Τσακωνικὴν. Τούναυτιον ἔχομεν, κλειστά παραδείγματα συναιρέτων τύπων(κοῦα, μούα, τσιμούα, δροῦα, μούα, λιοβάτῳ) γ) ἔφ' ὅσον ἡ λέξις ἐσχηματίσθη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Τσακωνικῆς εὐ ἔπρεπε νὰ γίνῃ τοῦτο ἢ ἐπὶ Τσάκωνας ἢ ἂν δεχθῶμεν τὴν διαίρεσιν εἰς ἔσω καὶ ἔσω Λάκωνας, ἐπὶ τοὺς Ἐξωλακωνίας, διότι δύσκολον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι μὴ Τσάκωνες, ὡς ἠνωτέρω λέγει ὁ κ. Παγουλάτος, ἐκπορεύθησαν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς λ. φωνητικὸς κανὼν τῆς Τσακωνικῆς εἰδὲ νὰ ὀψοῦν, εἰς τοὺς Τσάκωνας ὄνομα καὶ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπέχθησαν κατόπιν οἱ Τσάκωνες, ἔκτερος αὐτοῦ, ὅμως καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Τσάκωνες οὐδέποτε ὀνομάζουσι ἑαυτοὺς οὕτως, πλὴν τῶν μορφωμένων οἱ ὁποῖοι ἐπέχθησαν τὴν λ. ἔξωθεν. οἱ Τσάκωνες διηλοῦντες, περὶ συμπατριωτῶν των λέγουσι ἀπλῶς ἑδικὴ νῆμουβδικὸς μας) καὶ περὶ τῆς γλώσσης των ἑδικὴ νῆμου(ἑδικὴ μας), διὰ δὲ τοὺς ἕτεροὺς ἀπλῶς ἔενε, ἢ βῆχο(ἔβνος ἢ βλάχος). βῆχο εἰδικῶς οἱ νῆμοι Τσάκωνες ὀνομάζουσι τὸν μὴ Τσάκωνα κάτοικον τῶν γῶρων χωρίων Κουλιάρων, τῶν βρεινῶν Τσιταλίων, Κοσμάς, Μαλαίου, οὐκ κ.λ.π. οὐδέποτε ὅμως τοὺς Τσάκωνας τῆς Καστανίτης καὶ Λιταίνης. διὰ τοὺς Τσάκωνας καὶ μὴ Τσάκων εἶναι βῆχοῖδως διὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ μὴ ἑλλην ἦτο βάρβαρος. διότι τὸ βῆχο ἔχει ἑτικὴ τῆς ἐννοίας βουνησίος καὶ τὴν ἔννοιαν ἕξεστος, ἀκολούτιστος

(1) Ε. ἑ.σ. 66 κ. ε.
 (2) Ε. ἑ.σ. 34

γλ δ: κόγχυλος_κούβιλε

δρ_τδ: άδρδς_άτδδ: ρϋς_τόδδ

ε_ι: α) τελικδν: έδαρε_έδαρε (τόρα): σάτες_σάται (έφάτος)

β) έν μέσω λέξεω: γρατα_γρία: έλαλα_έλλα: δεκέμβρη: διτθέμνη (Ι)

ε_ο: φερμδν_φουδ(φαγήτην): έροούκ_ου_δραούκου(δράνω): έλπίζω_δλπίζου:

ένέλιπιστός_ένήλιπιστε: γεφού_δουβί(Α).

ε_ου: στρέφω_δούφου

ενα_έγγουι_δουλεώ_δουλέγγου: διακονέγγου_δικονεύω:

ζ_ντι: περιζω_σεζίντου: σιάζω_άράντου: οίζα_δίντα: μαεζω_μαίντου_εάδς_οόμνη

η_ει: άκληρήτης_ήκλεζίται: τηγάνι_τέγανει: πληρώνω_πλερούόου

θ_σ_η_δ: θυρίδα_σουρίδα: φερζω_σεζίντου: κωθήμενος_κωθήμενε: θυλάκιον_

δουλάτιδι(δσκδς)άέρος_σέρε (2)

θ_τ: θά_κληρωθή_άθ_κλερουθή_άθ_κλεκτηθή_άθ_κλεκτηθή. Έν τῷ (Α) θ_άντι t

θ_χ: φράσε_χράσε(έν τοῦ σαφδς: Ιατζιδάκις: Μ.Ε.Β.)

θι_κίθειάφι_κίθφι

θρ_δ_ι_θρέφω_σέφου

θρ_δβ7/τδ: ε(ν)θρωτος_ετδω:

ι_ε: ήμισυς_έμισει: ύψηλή_άψηλή: άφήλος_φέλι(ύφος)

ι_ζι: άλογόμογο_άλογόμουζα: διάβολε_εάβαλα (3)

κ_γ: κάστανο_γάστενε: εκόλκησις_εγόλκησι

κ_άι: εκόλλησε_εκόλλητθε: κάμψη_κάμπα

κ_τδ_ι_κεγρί_τδουχρέ: κήκορας_τδούτδουρε

κ_χι: κλέω_πρέγου: κόχλος_χόχλε: κραστιώτικο_κραστιώτισιχο

κβ_μτι: εκβάλλω_μκόνου: εκβαίνω_μκαίνου (4)

κδ_ντι: εκόέρω_ντείρου(εκδέλω_εδδελρω_ντείρου). Βλ. Ιατζιδάκιε: ε.

κεκμ: κνι_τθειτδ: τθου: οίκέλα_τδέλα(οίκλα): δοκιμή_δοτδιμη: κισσδς_

τθισσέ: κύρης_τδούρζη: κουγγι_πουντζι

κμ_άι: άκδρ(άσβόχιος)_ΑΧ/ΑΑδ(ήσδς): άκκος_λάλο: εκκουμπίζω_κουμπίζου_

άδύζου_έκκλύζω(Α)

κρ_γχι: σούρμα_εσούμα: κρβω_γχιούφου

κτ_τι: νήτα_νιούτα: δάκτυλος_δάτυλε

Αίτεντε

κτ_χτι: κτιστδς_χκισκιδ: τικτικδν_κικκιδ (φάις): άκτιβω_δγκίρα_κίρα

λ_ρ: κλέβω_κρέφου: κλεφτροδ_κρεφίροδ(κλέφτορα) γλώσσα_γροούρα: ελοίδα_φροδ.

α (1)

λα_ρσι: βάλσαμο_βέρσαμο

μα_μει: έμβάλνω_μκίνου. Βλ. Ιατζιδάκιε: ε. ε.

Ιατζιδάκιε: Ημερολόγιον, Α 187-87

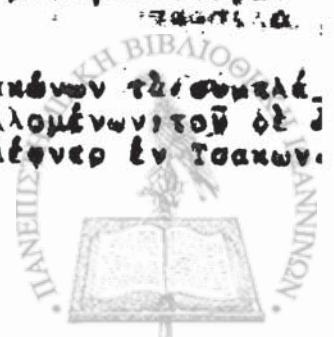
(1) Ιατζιδάκιε: ΜΕΒ, λ. 25'' σ_άντι θ_άκηγγέλλετο εκδ τῶν μεταγενεστέρων

λακόνων''

(2) Ιατζιδάκιε: Γλωσσ. Μελέται: Α: 568, 3

(3) Ιατζιδάκιε: ΜΕΒ: Β: 602'' διότι έν τῷ (διδίκατι τῶν Τσακόνων τῆς σκελε-
γματα χ_βζ: γδ: δζ) γίνονται ζιτῶν μὲν β: γ: δ: ήπορελλομένων τοῦ δέ ζ
εις ε_τρεπομένου: θκως έν τῷ βζέ: μοῦζα: Άλλως δ_λέφονερ έν Τσακων.
Γραμμ. Ια3

(4) Ιατζιδάκιε: ΜΕΒ: Β: 479

μη_κίβμοσας_δ'αλ'δ'ομπε_δ'εκα(α)
 ν_λιδνοκνυτης_δ'αφμ.κτ (δ'ογνυ)
 ντ_γκει_γκάντι_γμ_άντι_αροφ_γκη_τ_οφ_γ_ε_λ_δ'φ_ι_της_δ'ένμη(πατρός
 ε_τοι_έξοφιν_τ_αφίνου_έξέβελος_τοήδφ_κερδ_τοφρ
 ε_ξ_ε_βλα_έβλα_έξήντα_έξήντο_ι_τ_η_τ_έ_η_βλ_ένωτέρω_σφιστικδν_σ'
 ο_α_κ_ήρσμοσ_κ_αρο_κ_α_κ_ε(κ_ώνος_κ_έ_κ_ης_η_έ_δ_της)
 ο_ε_ιδ_νος_δ_νε_κ_α_δ_ς_κ_α_λ_ε_κ_υ_ν_κ_ο_υ_ε
 ο_ου_δ_φ_ι_ο_υ_φ_ι_σ_τ_δ_μ_τ_ο_υ_μ_α_κ_δ_ς_κ_ο_υ_α_κ_ο_τ_ο_κ_έ_λ_ι_κ_ο_υ_τ_ο_υ_τ_έ_λ_ι_δ_μ_α_δ_ς_ο_υ_μ_η_ε
 δ_λ_ο_ο_υ_λ_α_ι_γ_ο_ρ_δ_η_κ_ο_υ_τ_α_κ_ρ_δ_ο_τ_α_κ_ρ_ο_υ_τ_α_ε(α)_ο_υ_δ_η_β_ο_υ_η_ι_σ_κ_ο_ρ_ο_σ_κ_ο_υ_ν_τ_ι
 βλ_κα_τ_ε_ι_δ_α_κ_ι_φ_α_μ_σ_α_κ_ε_λ_έ_τ_α_ι_...560'ο_υ_τ_ω_λ_χ_έ_ν_ι_α_ι_λ_έ_ξ_ε_ι_ς_έ_χ_ο_υ_σ_α_ι
 τ_δ_κ_έ_λ_ο_ι_ο_έ_χ_ο_υ_σ_ι_σ_ή_μ_ε_ρ_ον_ο_υ_...δ_ι_α_τ_ή_ν_έ_κ_ί_δ_ρ_α_σ_ι_ν_τ_ων_κ_α_ρ_α_κ_ε_ι_μ_έ_ν_ω_ν
 χ_ε_ι_λ_ι_κ_ων_η_ο_υ_σ_ν_ικ_ων_κ_ο_υ_μ_α_ρ_ε_ι_μ_ο_υ_ρ_ε_δ(γρ_μ_ο_υ_τ_ε)_δ_μ_ο_υ_ρ_γ_α(γρ_μ_ο_υ_ρ_γ_α)
 σ_κ_ο_υ_ν_τ_ι

οι_ου_γ_ο_ι_τ_ο_ς_γ_ι_ο_υ_ρ_ε_τ_δ_κ_α_ρ_δ_ε_ι_γ_μ_η_κ_ο_τ_έ_λ_ε_ι_έ_ξ_α_ί_ρ_ε_σ_ι_ν_ε_ί_σ_τ_ή_ν_π_ρ_ο_φ_ο_ρ_ά_ν
 τ_ο_υ_ο_ι_ώ_ς_ο_υ_έ_ν_τ_η_τ_σ_κ_α_ν_ι_κ_η_βλ_σ_χ_ε_τ_ικ_η_ς_δ_ο_π_δ_κ_α_τ_ε_ι_δ_α_κ_ι_ς_...
 λ_ι_57_λ_ή_γ_ε_ι_δ'α_φ_λ_ο_ν_ή_ρ_ο_δ_τ_ι_τ_δ_υ_...ο_υ_δ_έ_ξ_ο_τ_ε_σ_υ_ν_έ_κ_ε_σ_ε_τ_η_έ_κ_τ_ο_υ_ο_ι
 π_ρ_ο_ε_λ_θ_όν_τ_ι_δ_ε_λ_ω_θ_ω_ν_ή_ε_ν_τ_ι_7//7_υ_δ_α_φ_ν_ι_..._α_λ_λ_ά_δ_τ_ι_έ_ν_τ_η_τ_σ_κ_α_ν_ι_κ_η_τ_δ_μ_ή_ν_ο_ι_ε_τ_ρ_ά_τ_η_ε_ί_ς_δ_ε_λ_ω_υ_ν_σ_θ_δ_γ_γ_ον_υ_ι_τ_δ_δ_ε_υ_δ_ε_ι_τ_ή_ρ_η_σ_ε_τ_ή_ν_α_ρ_γ_α_τ_ε_λ_ον_α_ύ_τ_ο_υ_π_ρ_ο_τ_α_ρ_ή_ν

κ_ε_κ_ω_ς_κ_ο_υ_κ_ο_ρ_δ_η_κ_ο_υ_γ_τ_α(α)
 κ_ι_κ_ι_έ_π_ι_σ_ο_ς_έ_κ_ι_έ_τ_ο_ε_ί_θ_ο_ι_ε_ί_ν_ω_δ_ε_σ_κ_α_ί_ν_ο_υ(κ_ε_τ_ω)_βλ_κ_ε_φ_δ_ι_α_φ_ο_ρ_α_ί(κ)_κ_α_ί
 κ_λ_κ_φ_κ_α_έ_κ_ω_κ_ρ_έ_ν_ο_υ_κ_α_έ_τ_η_κ_ι_δ_κ_α
 ν_τ_υ_ι_δ_ε_τ_ω_σ_τ_α_ί_ν_ο_υ_κ_έ_ρ_α_τ_η_κ_έ_φ_τ_α
 ρ_δ_ρ_ί_ζ_α_δ_ί_ν_τ_α_ι_ρ_ά_β_ω_δ_ά_φ_ο_υ_μ_σ_φ_η_δ_α_ρ_η
 ρ_ο_ρ_τ_ι_γ_ο_ρ_δ_η_κ_ο_υ_τ_α(α)
 ρ_ο_ν_τ_ι_σ_κ_ο_ρ_δ_ο_σ_κ_ο_υ_ν_τ_ι
 ρ_ι_ζ_ι_ζ_ι_ε_ί_φ_ρ_ζ_ι_σ_μ_ά_ρ_ι_σ_α_μ_ά_ρ_ι_η_σ_α_μ_ά_ρ_ι_η_σ_α_μ_ά_ρ_ι_κ_ά_ρ_υ_ον_κ_ά_ρ_ο_υ_η_κ_ά_ρ_ο_υ_η_κ_ά_λ_ο_υ_σ_κ_α_ρ_ι_σ_κ_α_ζ_ι_σ_κ_α_ρ_ι_σ_κ_α_ρ_ι_βλ_κ_α_ί_δ_ε_φ_σ_θ_δ_γ_ο_ι_...
 ρ_κ_γ_κ_ι_κ_ρ_κ_δ_γ_κ_ι(έ_λ_α_β_ο_ν)_βλ_δ_έ_φ_ν_ε_ρ_δ_ε_ξ_124_κ_α_ί_1_9_α_ν_α_γ_ν_ω_σ_τ_Γ_ρ_α_μ_ο_ί_φ
 ρ_τ_ν_τ_ί_θ_ρ_ι_ο_ς_ή_ν_τ_ε_ι_γ_δ_ρ_τ_α_ν_γ_δ_ν_τ_ι_χ_ο_σ_τ_α_ί_ν_ω_χ_ο_ν_τ_α_ί_κ_ο_υ_τ_ε_τ_ή_ρ_η_τ_ί_τ_ε_ν_τ_α
 ρ_ο_ι_τ_η_ς_δ_α_λ_η_ς_τ_α_ρ_δ_α_λ_η(ι)_δ_α_λ_η(κ)_κ_ω_ς_ε_ί_ξ_ε_ς_κ_ο_υ_ο_έ_κ_έ_τ_η_ρ_ε_(ι)
 σ_δ_ι_σ_δ_η_δ_ά_τ_η(σ_υ_γ_ά_τ_η)(ι_α)σ_ή_τ_η_κ_ρ_α_ί(α)_κ_ρ_α_δ_ι(κ)_κ_ο_υ_σ_ο_υ_φ_α_ς_κ_ο_τ_δ_ο_φ_δ(α)
 κ_ο_δ_φ_δ(κ)_βλ_δ_ι_α_τ_ρ_α_ί

σ_τ_δ_η_τ_δ_σ_β_σ_ω_μ_ο_ς_τ_δ_σ_τ_δ_ο_υ_κ_α_ί_σ_τ_η_σ_ε_έ_τ_δ_ι_δ_ε
 σ_κ_κ_ι_σ_κ_ά_λ_η_κ_ά_λ_α_κ_ι_σ_κ_η_ν_δ_ε_κ_ά_ν_τ_ε_ί_κ_α(μ_υ_ρ_ών_ι)σ_κ_α_δ_ο_ς_κ_ο_υ_λ_ε(δ_γ_κ_έ_φ_ι)
 σ_φ_η_σ_τ_ι_ε_π_ι_δ_σ_η_ε_κ_ι_δ_τ_ε_ε_γ_ή_σ_η_ε_γ_δ_τ_ε
 σ_ε_κ_ι_σ_κ_α_δ_ι_ζ_ω_κ_ο_υ_ν_τ_έ_χ_ο_υ_(σ_ή_ν_ω)_έ_σ_κ_ε_ρ_ι_ν_δ_ς_κ_ε_ζ_ι_ν_δ_ε(χ_φ_ε_ι_ν_δ_ς)_δ_κ_ο_σ_κ_α_σ_ί_λ_α
 _κ_ο_σ_τ_α_ί_α(κ)

σ_τ_τ_ι_σ_τ_α_ν_ι_δ_τ_ι_ν_έ_σ_ι_σ_ι_δ_α_χ_υ_ς_τ_ά_χ_ο_μ
 σ_τ_δ_ι_σ_τ_ρ_ε_φ_ω_δ_ο_υ_φ_ο_ν
 σ_τ_σ_ν_ι_γ_ο_λ_ε_τ_ο_κ_α_ρ_δ_ε_ι_τ
 σ_ν_ή_ι_μ_δ_σ_γ_ο_ς_μ_ά_κ_ο_ι_σ_χ_ω_τ_έ_κ_ο_υ
 σ_τ_δ_κ_ι_σ_χ_ί_ο_ν_τ_έ_κ_ι_π_ι(α)τ_έ_φ_α
 τ_κ_ι_ε_κ_τ_ή_τ_ε_μ_κ_α_τ_ά_κ_α_ι_κ_α_δ_η_τ_η_κ_ρ_ά_κ_α

(1) Αρ. χαρτίων ΜΠΕ Α-7; Β 185 ὡς δὲ διδύκται
 ἴδη ὁ σφραγισμὸς ὡς καὶ κλιτύω χροίω

2. Ανάπτυξις φωνηέντων

α προθετικόν. σκουδῆ_ίσκουδα, κηώμενος_ακηθήκούμενε, καλάμη_ἀπαλάμα, φορᾶ_ἀσφοῦσα, μάχη_ἀμάχη(Λ), ἀ κάθη_τῶ ἀγκάϊδι, ἡ λέξις_ἀ λέξε_ἀ ἀλέξε, ναύτης_ἀναύτα, Μάης_Ἄμᾱη. Ἐκ τούτων ἐν τῇ λ. ἀσκοῦδα τῶ ἄρθρον προσεκολλήθη εἰς τὸ θέμα καὶ εἶτα προσετέθη ἕτερον ἄρθρον(Ι). Ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶ ἀσκη-δοῦ καὶ ἀσκηθούμενε. τῶ αὐτῶ συνέβη καὶ ἐν ταῖς λ. ἀσφοῦσα, ἀμάχη, ἀλά-ξει, ἀγκάδι μετ' ἀλλαγῆς εἶτα τοῦ γένους τῆς τελευταίας ἐκ τούτων κατὰ τὰ γὰ καὶ ἄρτουμα(γάλα, τυρὶ). Ἐν τῇ λ. ἀναύτα τῶ α κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ἀνάφου(ἀνάπτω), ἐν δὲ τῷ Ἄμᾱη τῶ ἀ κατὰ τὸ Ἄκω(λη)(2)

β ἐμφανιζόμενον χάριν εὐφωνίας, κυανοῦς_κουβάνε, χάος_χάβο, ἄλλα_ἄα_ἄβα(Λ)

γ ἐμφανιζόμενον, ἐφύγανε_ἐφύγκανε(ἔφυγον), ἐξάνον_ἐξόμχγανε, μελίη_μέλεγο, τύραννος_τύραγνε

ε προθετικόν, βρέφος_ἐγρέφι

ἐρρίνου ἐμφάνισις, λουλουδάκια_λουλουδάντζα, σικιά_συντζᾶ, ποίου_ἐμποῖκα, κίνου_ἐμπόικα(κίνω), ἰκουλάκια_κουλάντζα, φαρμάκια_φαρμάντζα

ι προθετικόν, τῆς γῆς τᾶϊγιῆ

λ ἐμφανιζόμενον, κούντρα_κλούντρα, κατὰ προληπτικὴν ἀνάπτυξιν ὕγραυ, προύν-τρα_κλούντρα, ρόκα_λόκλα, ἀῦκνία_ἀῦκνίλα, ἀναποδιᾶ_ἀναποδίλα, κατὰ ὑποκατ-στασιν τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως_λα δηλούσης τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν. Ἰατζιδάκις, ΜΝΒ:Β, 243κ. ε. Ἐν ταῖς λ. λαφδία(δάφνη) πληρ. λαφδίλα, κουνία_κουνίλα(κωνίς, στάμνα), σανίλε(σανίδες), ἀραῖλε(χαραγίδες, ὄπα) τῶ λ προέ-κυψε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ δ κατ' ἀναλογίαν

ου ἐμφανιζόμενον, αὐγδ_ἀβουγδ

π ἐμφανιζόμενον, μακουνία_μπακουνία(μήκων), μαζουνία_μπαζουνία(μάζεμα)

σ ἐμφανιζόμενον, βουῖνα_σβουῖ(ἀκόπος βοῶν), βῶλος_σβῶλε_ζιβῶλε, μείγνυ-μι_σμίχου_ζιμίχου

τ ἐμφανιζόμενον, νεροκαῖλα_νροκαῖλα καὶ λόγῳ τοῦ ἐπομένου ρ ντροκαῖλα
3 Ἀποβολὴ φθόγγων

β ἐδιάρηκα_ἐλάκη(ἐλάκηκα) (ἐλάκη), πρόβατο_προύατε(Λ)

γ τράγω_τδούγου_τδούου_τδού, θυγάτηρ, σάτη, κατώγιον_κατώϊ_κατούγι, τράγος_τδᾶο, ἔσαλαγήκαϊ_ἔσαλήκαϊ(ἔσαλάγησαν), θᾶ φύτσου(Λ)_θᾶ φύου(Κ)(θᾶ φύ-γω). Εἰς Γρανιτσοκούλαν Ἡκείρου ἡμορο(γῆμορο)

δ εἶδητα_εἶτα(εἶδη). τῶ τελικόν τα κατὰ τὸ πράγματα

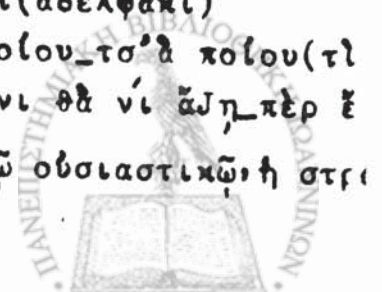
ι δίδω_δίλου, κόδα_κοδα, τῶ κόδιον_τῶ κοῦϊ(Λ) ἢ ἄλητε_ἄλτε(ἀ. ἐ. ἄλητον, ἄλευ-ρον), φυτῆλι_φκῆλι(φουκῆλι), μία_μᾶ(Σίταινα), φυτεύων_φτοῦ, φυτεῦουσα_φτούα_φυτὸν_φτὲ, φυλαχτᾶρι_φλαχτᾶρζι, φυτεῖα_φτεῖα(φυτεῖα Λ), ἔτσιτᾶ_ἔτο-τᾶ_ἔστᾶ(Κ) (ἔκεσα)

λ ἐκ συμπλέγματος, ἐξᾶδελφος_τσάδεφο, ἀδελφούτδι_ἀφούτδι(ἀδελφάκι)

ν κάτσα_νᾶ μῶλου_κάτσα_ᾶ μῶλου(κάθησε νᾶ ἔλω), τσι νᾶ ποίου_τσα_ᾶ ποίου(τὶ νᾶ κᾶνω), ἔνε ἐνι φτοῦ_ἔνε φτοῦ (τῶ φυτεύει), ποῖτερ ἐνι θᾶ νᾶ ἄνη_κέρ ἔ

(1) Ἰατζιδάκις ΜΝΒ, λ, 78β 230 " τῶ ἄρθρον προσεκολλήθη τῷ οὐσιαστικῷ, ἡ στρῆ-τα_τῆς ἡσπράτας

(2) ἐν Γρανιτσοκούλα Ἡκείρου ἰδὴμερα κατὰ τὸ ἔχθες

α) ὡς ἔφη (κοιδοὶ αὐτῶν κέρη), ἔτρετ οὖν, ἔτρετ οὖν ἄελούντε (αὐτοὶ δὲν ἄελουν)

κ(ο) : τίκοτα_τίκοτα

ρι_ἀφρουσ(α)_ἀφρουσία (ἀφρωμα)

σ : α) μεταξὺ φωνηέντων, ἔξερατία_ἐξερακία, δρωσα_δροῦσα_δροῦα

β) ἐν τέλει λέξεως, ἢ τοῖχοιδ δνε, ἢλ. Δωρικὰ στοιχεῖα. εἰς τὴν Ἄνακοῦν τῆς

Κακπεδοκίας, ὃ θεδὸν ἂν τὸ φέρη τὸ τέλος του (ἐκ χειρ. ἄρχ. κρασ. λαογρ.)

4. Ἄτερα φωνητικὰ φαινόμενα

Ἄποκατὰσσις ψευδῆς λ, ἢλ. ἄνωτέρω φθόγγων ἀνάπτυξις, λ

Ἄποκοπή, κατεβαίνω_καμπαίνου, κατακίνω_κακίνου (κακίνου Δέφνερ), ἀδελφούτι_

δφούτι (ἑκ κελσάκι), νεροκαῖλα_ντροκαῖλα, καταχώνη_κακούχου, κακῆτυ_

χος_κακότο (κατημένε, δύστιχε), κα(κατὰ)τάσ(τάσου_τὰ ἔσω, καὶ πρὸ συμφώνου) κα κίλ ὅ' ἔγκου_κατὰ ποῦ κᾶς. ἢλ. κατζίσακι, ΜΚΕ, Α, 249

Ἄνάπτυξις συνοδιτῶν φθόγγων: σκλήνα_σκιλήνα, σμίγω_σιμίχου, λύχνος_λύχινε (Λ), κεκνός_κεκινέ(Λ) κλιβῶλε, αβούγδ, βαθιμδ, δεῖπινε, σιφίγγου, ζυ_

γουρία (βῶλος, αβγδ, βαθμδς, δεῖπνον, σφιγγω, ἔγουριάς_τοῦτο κατὰ κερ μολογίαν πρὸς τὸ ζυγδς).
μετάφθεσις καὶ ἄντιμετάφθεσις: ἔλμινς_λεμίσσα, ἄροτρον_ἔρατρον_ἔρατδε, δωρεὰ_

δωρεὰ, ἀμέλω_ἀρμέγου, ἰλδς_οὔλη, ξεροκῆτι_ξεροπήτι, μολύβι_βολύν (Λ) λυγίζω_γυλίζου(Λ), μαγαρίζω_γαμαλίζου(Λ) ἄνατῆκι_ἄνακῆτι, φηλα_φῶ_φουλουῦ
ἐκένθησις. Συχνότατον εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὸ (Λ) καὶ ὀλίγον εἰς τὸν πυρρὸν καὶ τὰ Ἰακουνεκέϊκα, τῶν ὀκτώων ἢ ὀκτώων ἐνέχει, κούσι_κότητα ἄγνωστον εἰς τὸ Δεωνίδιον καὶ τὸ (Κ), ὀλιγώτερον δὲ συχνὸν εἰς τὰ ἔλανα καὶ τὴν Πράγματευτὴν.⁽¹⁾ Κατὰ τοῦτο τὸ ἡμίφωνον J ἀντιστρό-

φου διφθόγγου ἐπεντίθεται εἰς τὴν προηγουμένην συλλαβὴν καὶ μετὰ τοῖ φωνηέντος αὐτῆς ἀποτελεῖ νέαν πανοικίην διφθόγγον. ἀλήθεια_ἀληθῆ, ἀφία_ἀφία, ἀρελφῆ, ἀκονιφίδα, ποῖδα, ἀρρῆδαζου. ἰολλάνκις δ φθόγγος J ἐπεντίθεται ἐκ θέσεως ἑνθα δὲν ἀποτελεῖ συνίτησιν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκπίπτῃ καὶ ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ θέσεως, ἀϊθιτῆτι, ροῖθιτῆτι, κούθι, οὔθι, ὄτσι, γουθῆ, σαρα_γῆθῆ, μουθῆλου, ἀϊθιστελμολλάνκις τὸ ἐπεντινόμενον J κακίσταται ἀρχι. κδς φθόγγος τῆς λ. ὃ ἰδασκαλεῖ, ἢ ἰδασκῆ (διδασκαλος, διδασκῆλα) 2) ἐ: τῆς γῆς_τᾶλ (γῆ 2) ν ὄβου ἀμεροῦ_δὺν ἀμεροῦ (δύο ἡμερῶν), ἐνι_κι ἑνα_ἑναν τὸ ἑνα(Λ) 3) ρ ἄουα ἐνι_ἀουᾶρ ἐνι. ἢλ. κατωτέρω Ρῶταν, σμδς καὶ κατζίσακι ΜΚΕ, Α, 367 4) τ νεροκαῖλα_ντροκαῖλα_ντροκαῖλα(Λ)
(1) ἄδικημένος, ροδῆκι, κλουβι, ὄφισ, σαραγκῆκι, αἰμοδιῶ, ἄριστον_ἴωρα φαγη_τοῦ, ἄ. ἔ. ἄριστον)
(2) τὸ ρεωθῆμον ἢ ἴωρα ἄριστον ἢ καὶ ἄ. ὄ. κελχ ἀπὸ τῆς αὐτῆς, ὠθεῖλλω καὶ ἐνισυλλω, ἐμνηστικὴ καὶ ἠποκρίτικα

νομίζομεν, ότι δεικνύουν τὴν προέλευσιν τῶν σημερινῶν, π.χ. διε μι τὸ κοφίνι (Σ) (ὄδες μου τὸ κοφίνι), νύφη καὶ νύφη, ζαναμιλοῦ (Ζ). Ἡ σημερινὴ προφορὰ δὲ φελλεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς.

8) δὲν τρέπεται τὸ β εἰς δ πρὸ τοῦ φθόγγου ι, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ (Α), βιε(βιδς), ἄδουσε(ἄβυσσος), βήσαλε(ζεσταμένο κεραμίδι) βετλε(γυμνοσάλιαγκας), κλουβί, ροβίθι, βήχα(Κ), ἀντὶ δλε, ἄδουσε, δήσαλε, δετλε, κουϊδί, ροδί(Α), δῆχο(Α).

9) δὲν τρέπεται τὸ π εἰς κ πρὸ τοῦ φθόγγου ι, τιμοῦ(τιμῶ), κουτὶ, τύφλα, διαμάντι, (Κ), ἀντὶ κιμοῦ, κουκί, κόφαι, γιαμῆγκι(Α). Καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι γενικόν. Παρολλήλως πρὸς τοὺς νεώτερους τοῦτους τύπους ἠκούονται καὶ παλαιότεροι μὲ τροπὴν τοῦ πι εἰς κ, π.χ. κυλίχου, δκιμίλια, ἀγκίλαει, φάγκι, ασμο, φούκισι, νῆ σκατεκίση, προματευκή(τυλίγω, ἄτιμίλια, ἀντίλαλος, φάντασμα, φῶ- τισις, νῆ σκατεκίση, πραγματευτῆς) ὡς καὶ εἰς τὸ (Α).

Μικρότεροι δὲ διαφοραὶ εἶναι

10) Ἡ ἐξελίξις τοῦ ν μεταξὺ φωνηέντων ἐβρισκομένου ἐν τῇ ὑποτακτικῇ καὶ περισπωμένων τινῶν ρημάτων π.χ. νῆ ντι βοῦη(Κ) - νῆ ντι βούνη(Α) (νῆ σὲ κλαίη), νῆ τῆοῦη(Κ) - νῆ τῆοῦνη(Α) (νῆ τρώγη). Ἄν καὶ θὰ ἔπρεπε νῆ ἐρμηνευθῆ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ν εἰς τὸ (Κ) μᾶλλον, ἢ νῆ ἄλλῃ χαρακτηρισθῆ ὡς μὴ τσακωνι- κὸν φαινόμενον ἢ μὴ ἵππερις τοῦ ν εἰς τὸ (Α), ὅπως ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνε- ται, ἐν τούτοις καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο φελλεται εἰς ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς. Οἱ τύποι νῆ τῆοῦη, νῆ βοῦη κ.λ.π. ἔγιναν κατὰ τοὺς τύπους τῆς κοινῆς νῆ τρώη, νῆ κλαίη κ.λ.π. Περὶ τῆς ἐμφάνισως τοῦ ν καὶ τῆς ἐρμηνείας του βλ. κατωτέρω τοὺς χρόνους τῆς ὑποτακτικῆς. Παρέμεινόν ἐν τούτοις ἐν τῷ (Κ) καὶ παλαιότεροι τύποι εἰς νη, νῆ πουλήη(νῆ πωλήη) ἢ ἄλλοι εἰς τῆ δεικνύοντες τὴν προέλευσιν τῶν νεώτερων ἄνευ ν τοιούτων

11) Τὸ παρενθετικὸν ι καὶ οἱ συνοδιτοὶ φθόγγοι ἠπαντῶνται σπανιώτερον εἰς τὸ (Κ) ἢ εἰς τὸ (Α), λύχινε, ροδί(Α), ἀντὶ λύχινε, ροϊδί(Α). Συνηθέστερον εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὴν τυρῶν καὶ τὰς σπουνακέϊνα, ὡς καὶ ἀνω- τέρω ἐσημειώθη.

12) δὲν ἠκούσαμεν ἐν τῷ (Κ) παρᾶδειγμα τροπῆς τοῦ ρπ εἰς μπ. Ἡ λέξις κομπίο (σκορπίος, κρήνη) δὲν ἠπαντᾶται εἰς τὸ (Κ), ἐνῶ τὸ σύμπλεγμα ρπ διετηρήθη ἡμετέροισιν εἰς λέξεις ὡς δρκα(ἐκεῖ), ἠρκεδὸνα(κλωστή) κ.λ.

13) Ἡ προφορὰ τοῦ υ ὡς ιου εἰς λέξεις εἰς τῆς ὁποιᾶς εἰς τὸ (Α) προ- φέρεται τοῦτο ὡς ι, καὶ ἀντιστρόφως. ἔτουραγνίστῆϊ(Κ) - ἔτουραγνίσταϊ(Α), ζουλοῦ(Κ) - ζουλό(Α), τῆουγῶ(Κ) - τῆουγῶ(Α), σουγῶ(Κ) - σουγῶ(Α), κουλῶ(Κ) - κουλῶ(Α), ἄρτουμα(Α) - ἄρτουμα(Κ) (ἔτουρανθήθησαν, ἐηλώ- νω, τρυγῶ, συγυρίζω, κυλῶ, τυρῶ)

14) Ἡ διατήρησις εἰς τινὰς περιπτώσεις τοῦ κ τοῦ παρακειμένου ἐνθα τοῦτο ἐν τῷ (Α) ἐξέπεσε, ἐκουλουμπῆκα(Κ) - ἐκουλουμπῆκα(Α) (ἐκολύμπεσα), ἐκαί- ζῆκα(Κ) - ἐκαίζῆκα(Α) (ἐκαίξε).

Ἐν ἀνακεφαλαιώσει δύναται νῆ λεχθῆ, ὅτι αἱ κλειστοὶ τῶν διαφορῶν τούτων φελλονται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς ἐπὶ τοῦ ἰδιώματος, προ- ερχομένην ἐκ τῶν λόγων τοὺς ὁποιούς εἰς τὴν πρόλογον ἀναφέρομεν.

Ἡ ἐπίδρασις αὕτη εἶναι ἐμφανῆς πανταχοῦ. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω περιπτώ- σεων καὶ τῆ συμπλέγματα τῶν συμφώνων ὅλον ἐν ἀπλοποιούνται καὶ ἐξομοιοῦν.

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Ν

Μ Ο Ρ Φ Ο Λ Ο Γ Ι Α

Κ Ε Φ Α Λ Ι Ο Ν

Α.

Τ Ο Δ Ρ Θ Ρ Ο Ν

Ἐ ν ι κ ὸ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς

Ἄρσεν. θηλ. οὐδέτι

Ἄρσεν. θηλ. οὐδέτι.

Ὄνομ. ὁ τὸ

οἱ οἱ οἱ τὰ

Γεν. τοῦ τῷ τοῦ

τοῦ

Αἰτ. τὸ(ν) τὰ(ν) τὸ

τὶ(ρ)ῆ τοῦ(ρ). τὶ(ρ). τὰ

τὰ περί ουσότητος τοῦ φθόγγου τ ἰσχύουσα καὶ διὰ τὸ ἄφθρον τῶν δὲ ρ ὡς εὐφωνικοῦ γίνεται ἡ ἀβιή χρῆσις ἥτις καὶ εἰς τὸ (Α). Ἡ τοκικὴ ἐκφράζεται συνηθέστερον μὲν διὰ τοῦ τὸ(ν), τὰ(ν), τὸ, τοῦ(ρ)ῆ ἢ τὶ(ρ), τὰ, σκα_ νιώτερον δὲ ἄνευ ἀσύνσεως τοῦ τ.

Ἡ αἰτιατικὴ πληθ. τοῦ ἄρσεν. τὶ(ρ) ἐσχημάτισθη κατὰ τὸ θηλυκὸν κατ' ἀντιθέσιν πρὸς τὸ (Α), ὅπου τὸ ἄρσεν. χρῆσιμεθεὶ καὶ ὡς θηλυκὸν. εἰς τὸ (Δ) δηλωθῆ λέγομεν τοῦρ ἀττοῖκοι τῶν τοῦ γουναῖτθε(τοῦρ ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες), ἐνῶ εἰς τὸ (Κ) τὶρ ἀττοῖκου, τῶν τὶ γουναῖτθε. τὴν γενικὴν πληθυν. τοῦ ἄφθρου ἠκούσαμεν νομίζομεν μετὰ τοῦ οὐσία_ στικῶ εἰς εὐχὴν κατὰ γαμήλιον τελετὴν, τῶν τοῦ καμπζίνου νόμου(καὶ στῶν παιδιῶν σας), ἢ μὲ σαφῆ ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς, τῶν τῶν καμπζίνου νόμου. τὸ καμπζίνου ἐκ τοῦ καμπζίνου καὶ οὐδὲ μεταθέσεως καμπζίνου. εἰς τὸ (Α) νομίζομεν ὅτι ἡ γεν. πληθυν. ἠκούεται εἰς τὴν φράσιν λο_ γοῦν τοῦ λογουῖδίου(λογῶν τῶν λογῶν), ἢ ὅπου εἰς τὸ (Κ) ἐπίσης ἀ_ παντῶ λογοῦν τοῦ λογαδίου. ἠκούεται ἐπίσης ἡ γενικὴ πληθυντικὴ εἰς τὸ α καὶ β πρόσωπον τῆς προσωπικῆς ἐντωνυμίας (ν) ἄμου(τῶν) καὶ νε_ οῦμου(τῶν) (Δ) καὶ νόμου (Κ).

Κ Ε Φ Α Λ Ι Ο Ν Β.

Τ Ο Ο Μ Ο Ρ Μ Α

Α . Γ Ε Ν Ι Κ Α

Αἱ καταλήξεις τῶν ὀνομάτων ὁν διαφέρουν εἰς τὸ εὖς ἰσώματα. ἐννήθως εἰς μόνον τύπος ἱκανῶς διὰ νὰ δηλωθῆ ἕκαστος ἰριωμὸς. δεῦτερος τύπος εἰς ἄλλα μόνον ὀνόματα ἠκούεται ἐξ τῶν ἐνικῶν π. χ. ὁ οὐσι γεν. τοῦ οὐσί καὶ οὐσι (οἶσι) τὸ καμπζὶ τοῦ καμπζίνου(τὸ παιδί), ὁ κοῦε τοῦ κοῦνέ κα τοῦ κοῦνου(κῶν), ἡ μήνα τοῦ μηνεῦ καὶ τοῦ μήνα, ἡ μοῖρα τῆ μοιρεῖ(ἡ μοῖρα), ἡ γουναῖκα, γουναῖτθ, ἡ δάτη_δατερι(θυγάτηρ), νιοῦτα_νιουτῆ(νύχτα), ὁ χέρρα_χερι(χεῖρ), μήτη_μάνε(μήτηρ), κατὰ μετακλ. σμὸν δὲ ἐ_ σχημάτισαν δεῦτερον τύπον καὶ ἕτερά τινα ὡς ἡ χούρα_χουρε (χωράφι), ἡ ἰγῆ_τῆρ ἰγῆ(γῆ), ὁ μύσκι_τῆ μύσκιε(τὸ μύστρον, κουτάλι), ἡ κῆψα_καπέ(ὁ κῆψων), ἡ κῶτα_τῆ κοτῆ, ἡ ἡμέρα τῶρ ἡμερι(καὶ τῶρ ἡμέρα), ἡ ἄλωνα τῶρ ἄλωνε(τὸ ἄλωνι) ἢ ἄλλα τῶρ ἄλλε(Κ), ἄλλι(Λ) (ἄλλη). περί τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀνομάτων τούτων ὁ Κατζίόγκις(ΜΜΚ, Β, ΙΙ2, ΙΙ3) διδάσκει: "... ἐπειδὴ ἡ γενικὴ ἐν. τοῦ θηλυκοῦ ἐντωνυμιῶν τινων ἔληγεν εἰς ἰ (ἐκ τοῦ προσσχηματισμοῦ πάντως προελθόν) , οἱ ἄβτῆ τὸ ἰ τοῦτο με_ τηνέγη καὶ ἐπὶ ἄλλα τινὰ ὀνόματα θηλυκὰ προσλαβόντα οὕτως ἰδίαν κα_

Ε ν ι κ δ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ο ς

Ἄρσεν. θηλ. οὐδέτ

Ἄρσεν. θηλ. οὐδέτ.

Ὄνομ. ὁ ἄ τὸ

οἰ οἰ τὰ

Γεν. τοῦ τῆ τοῦ

τ ο ὕ

Αἰτ. τδ(ν) τλ(ν) τδ

τλ(ρ)ῆ τοῦ(ρ) τλ(ρ), τλ

Τὴ περὶ δασύτητος τοῦ φθόγγου τ λαχούου καὶ διὰ τὸ ἄφθονο τοῦ δὲ ρ ὡς εὐφωνικοῦ γίνεται ἡ ἀβιή χρῆσις ἥτις καὶ εἰς τὸ (Α). Ἡ τοκικὴ ἐκφράζεται συνηθέστερον μὲν οἰὰ τοῦ τδ(ν), τλ(ν), τδ, τοῦ(ρ)ῆ τλ(ρ), τλ, σκα νιώτερον δὲ ἄνευ δασύνσεως τοῦ τ.

Ἡ αἰτιατικὴ πληθ. τοῦ ἄρσεν. τλ(ρ) ἐσχημάτισθη κατὰ τὸ θηλυκὸν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ (Α), ὅπου τὸ ἄρσεν. χρῆσιμεθεὶ καὶ ὡς θηλυκὸν. Εἰς τὸ (Δ) φηλασθὴ λέγομεν τοῦρ ἀτθοῖκοι τθαὶ τοῦ γουναῖτεθε (τοῦς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες), ἐνῶ εἰς τὸ (Κ) τῖρ ἀτθοῖκου τθαὶ τὶ γουναῖτεθε τὴν γενικὴν πληθυν. τοῦ ἔρπρου ἠκούσαμεν νομίζομεν, μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ εἰς εὐχὴν κατὰ γαμήλιον τελετὴν, τθαὶ τοῦ καμπζίνου νύμου (καὶ στῶν παιδιῶν σας), ἢ μὲ σαφῆ ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς, τθαὶ τῶν καμπζίνου νύμου. Τὸ καμπζίνου ἐκ τοῦ καμπζίνου καὶ οἰδ μεταθέσεως καμπζίνου. εἰς τὸ (Α) νομίζομεν ὅτι ἡ γεν. πληθυν. ἠκούεται εἰς τὴν φράσιν λογοῦν τοῦ λογουῖδίου (λογιῶν τῶν λογιῶν), ἢ ὁποῖα εἰς τὸ (Κ) ἐπίσης ἔκαντᾶ λογοῦν τοῦ λογαδίου. ἠκούεται ἐπίσης ἡ γενικὴ πληθυντικὴ εἰς τὸ α καὶ β πρῶτον τῆς προσωπικῆς ἑντωνυμίας (ν) ἄμου (ἡμῶν) καὶ νυόμου (ὕμῶν) (Δ) καὶ νύμου (Κ).

Κεφάλαιον Δ.

Α. Γ Ε Β, Ι Κ

Αἱ καταλήξεις τῶν ὀνομάτων δὲν διαφέρουν εἰς τὰ δύο τοῖμα. Ὑνῆσως εἰς μόνος τύπος ἵκετὶ διὰ τὴν ὀνομαστικὴν ἑκάστος ἑριθμὸς. Δεύτερος τύπος εἰς ὄνομα μόνον ὀνόματα ἠκούεται εἰς τὸν ἐνικὸν π.χ. ὁ οὔει γεν. τοῦ οὐθῶ καὶ οὔει (ὄεις), τὸ κίμζι τοῦ κίμζιου (τὸ παιδί), ὁ κοῦε τοῦ κοῦνὲ καὶ τοῦ κοῦνου (ῥῶν), ὁ μήνε τοῦ μηνεῦ καὶ τοῦ μήνα, ἡ μοῖρα τῆ μοιρε (ἡ μοῖρα), ἡ γουναῖκα, γουναϊτὸι, ἡ δάτη, δατερι (θυγάτηρ), νιοῦτα, νιοῦτε (νύχτα), ἡ χέρα, χερὶ (χεῖρ), μάτη, μάνε (μήτηρ), κατὰ μετακλίσειν δὲ ἐσχημάτισαν δεύτερον τύπον καὶ ἕτερά τινα ὡς ἡ χούρα, χουρε (χωράφι), ἡ ἱγῆ, τᾶδ (ἱγῆ (ἱγῆ)), ἡ μύθκι, τᾶ μύθκιε (τὸ μύστρον, κουτάλι), ἡ κάφα, καφέ (ὁ καφῶν), ἡ κόττα, τᾶ κοττέ, ἡ ἡμέρα τᾶρ ἡμερι (καὶ τᾶρ ἡμέρα), ἡ ἡλῶν, τᾶρ ἡλῶν (τὸ ἡλῶνι), ἡ ἡλλα, τᾶρ ἡλλε (Κ), ἡλλῆ (Λ) (ἄλλη). Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀνομάτων τούτων ὁ Χατζιδάκις (ΜΠΚ, Β, ΙΙ2, ΙΙ3) διδάσκει: "... ἐπειδὴ ἡ γενικὴ ἐν. τοῦ θηλυκοῦ ἑντωνυμιῶν τινῶν ἐληγεν εἰς ἱ (ἐκ τοῦ προσχηματισμοῦ πάντως προεληθ.) οἰ, ἀπὸ τῆς τοῦτο μετηνέστη καὶ ἐπὶ ἄλλοι τινὲς ὀνόματα θηλυκὰ προσλαβόντα οὕτως ἰόσαν κα-

τρους, ὅς ἐξ ἄνομαστικῆς θόδρας), ὁ ἀδμκουλε (κδμκος), ὁ γαμπρῶ, ὁ βρε (υἱός), κληθ. οἱ βροῖ κ. ἢ οἱ βρεῦ, ἢ φούρνε, ἢ κρθε (κῶν), γεν. τοῦ κού νου καὶ τοῦ κουνῆ, ὁ ἴτε (ιστός) ὁ γρῶνε (ὁ χρόνος) κ. λ. κ. Ὅμοι τῶν οἱ ἐξοῦ τὶ βελου (ἀν τὰ τράγω ἐγὼ τὰ σκαλιγέφρια). εἰς πολλὰ τῶν ὄνοματων καὶ τῶν τύπων τοῦτον ἀκροθονται διὰ τοῦ τύπου, ὡς οἱ κενετοῖ καὶ κενετοῦ (κεκμήνοι) ἐφορτοῖ καὶ ἐφορτοῦ (ἐνφωρτοῖ), οἱ κένητοι καὶ κένητου (κένητες), οἱ κᾶδοι καὶ κᾶδου (πολλοῖ). εἰς τὸν τύπον τοῦτον ἐκείνεται καὶ πολλὰ ἄνόματα ἐπίθετα δικάτληκτα ἢ τρικατάληκτα, περὶ τῆς ἐπιθροσῆς τῶν ὄνοματων ἐπὶ τὴν κλίσιν τῶν ὀνομαστικῶν βλ. τὸ σχετικὸν κεφάλαιον. (4/5) τῆς τῆς οἱ κένητοι καὶ κένητου

γ. Ἄ ρ σ ε ν ι κ δ ε ἰ ς _ ο (Γ)

7. Τύπος ὁ κλοκῶ, κληθ. οἱ κλοκῶ (ἐκκλοκῶς) (?)

* Ἐνικ. ὁ κλοκῶ, τοῦ κλοκῶ, τὸ κλοκῶ

Πληθ. οἱ κλοκῶ ἢ κλοκῶοι _____ τὶ κλοκῶ ἢ κλοκῶοι

Ὅμοιως κλίνονται ὀλίγα ἄλλα ὄνόματα χρῆσι. οἰοῦντα καὶ δεύτερον τύπον διὰ τὴν κληθ. ὁ ἐφορτο, τοῦ ἐφορτοῦ, κληθ. οἱ ἐφορτοῖ καὶ ἐφορτοῦ, κατ' ἐφομοίωσιν, ὁ ἐτῶτο, τοῦ ἐτῶτου, κληθ. οἱ ἐτῶτοῖ καὶ ἐτῶτου (ὁ ἐνφωρτος, ὁ ἐνφωρτος), ὁ κορμῶ, οἱ κορμῶ, ὁ τῶτο, οἱ τῶτοῖ (κῶτος), ὁ κῶτο, οἱ κῶτοῖ (κῶτος), ὁ βορβῶ, οἱ βορβῶ (βόλβος), ὁ λῶτο, οἱ λῶτοῖ (λῶτος), ὁ τῶτο, οἱ τῶτοῖ (τῶτος), ὁ βράχο, οἱ βράχοι.

8. Τύπος ὁ τάχο, κληθ. οἱ τάχο (ὁ στάχος)

Τὸ ὄνομα τοῦτο παρουσιάζει διὰ τοῦ τύπου εἰς τὸν ἐνικὸν ὁ τάχο κατὰ τὴν δευτερόκλιτα καὶ ὁ τάχο κληθ. οἱ τάχο (ὁ στάχος). κλίνεται κατὰ τὸ ἔλασ ὁμοίως, ὁ τάχο, τοῦ τάχο, τὸ τάχο ἢ τάχο, ὡς καὶ ἡ ὄνομα. — Πληθ. ὄνομα καὶ κλίσις. τάχο.

δ. Ἄ ρ σ ε ν ι κ δ ε ἰ ς

9. τὸ ὄνομα ὁ ἐθῆ (ἀθελῶς)

* Ἐνικ. ὁ ἐθῆ, τοῦ ἐθῆ, τὸ ἐθῆ
Πληθ. οἱ ἐθῆ, τὸ ἐθῆ

Ἀποβέται καὶ ὁ τύπος αἱ ἐθῆ, ἔνευ ὄνομα τοῦ παρετεταμένον μορφοῦ ὄνομα τοῦ (Α), τὸ ὄνομα ἄλλως προστίθεται εἰς τὸ ὄνομα ὁ ὄνομα τοῦ ὄνομα καὶ ὄνομα κληθ. ὄνομα. ὄνομα καὶ συντακτικαὶ παρατηρήσεις.

Ια. τὸ ὄνομα ἀρκεθῆ (ἀρκεθῆτος), κατὰ τὸν ἴδιον τύπον καὶ διὰ τὴν γενικήν, σχηματίζει κληθ. οἱ ἀρκεθῆ.

II. Τύπος ὁ κῶνη, κληθ. οἱ κῶνη (τινακτῆς)

* Ἐνικὸς ὁ κῶνη, τοῦ κῶνη, τὸ κῶνη
Πληθ. οἱ κῶνη, τὸ κῶνη

Καθ' ὅσον ὁ τύπος ἐκείνος σχηματίζεται κατὰ τοὺς κοινούς ὁ γανωτῆς, οἱ γανωτῆς κ. λ. κ. Ὅμοιως κλίνεται ὁ κῶνη, οἱ κῶνη (ὁ κῶνη), ὁ γανωτῆς, οἱ γανωτῆς (ὁ γανωτῆς) κ. λ. κ.

12. Κατὰ τὴν κοινήν κλίνεται ἐπίσης καὶ τὸ ὄνομα ὁ κῶνη, οἱ κῶνη.

κατικὴν τοῦ (Α) εἰς τὴν ἐβκόλιαν τῆς συγκρίσεως (Β) Διόρθωσις τὰ ὄνομα

13. τὸ ὄνομα ὃ βοῦ(βοῦς) κλίνεται: ὁ βοῦ, τοῦ βοῦ, τὸ βοῦ. Πληρ. οἱ βοῦε, τὶ βοῦε.

Γ . Θ Η Λ Υ Κ Α

α. ο η λ υ κ ε ἰ ς _α

1. Τύπος ὁ ματθία, κληρ. οἱ ματθιε(μητρικῆ)

Ἐνικὸς. ὁ ματθία, τῶ ματθία, τὸ ματθία

Πληθύν. οἱ, τὶ ματθιε

Κατ' τὸν τύπον τοῦτον κλίνονται τῆ περισσότερα τῶν εἰς _α θηλυκῶν ἡ σανία, ἔλλα, καμάρα, κλάκα, κουνουσάρα, ἀχρά, θουκαλία, ἐβδιμά, σεγίτα, γουναίκα, τριζιχία, γαστενία, ἡαῖα (σανίς, ἔλλα, καμάρα, κλάκα, κουνουσάρα (εἶδος χόρτου) ἡ γλάδι, μοτιλ, ῥοδορῆς, σαῖττα, γουναίκα, τριζιχία, καστάνια ἡ ἀσελφῆ). τὸ ὄνομα Δέσποινα (Παναγία) ἔχει γεν. τῶ Δεσποίνῃ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσον, προκειμένου περὶ τῆς Παναγίας.

2. Τύπος ὁ συντζενικῆ ἢ συντζενιγκῆ, κληρ. οἱ συντζενι(γ)κάδε(ἢ γυναικαδέλη).

Ἐλάχιστα ὀνόματα κλίνονται κατὰ τὴν τύπον τοῦτον, λαμβανόμενα συνήθως ἐξ ἄλλων τύπων. ἔχουν μίαν μόνην κατάληξιν δι' ἐκότερον ἁριθμὸν.

3. τὸ ὄνομα ὃ βρέχο (βροχή) (Α) σχηματίζεται εἰς τὸ (Κ) κατὰ τὴν κοινὴν ὃ βροχῆ, ὃ δὲ κληρῶν. ἔχει δύο τύπους, βροχῆ καὶ βροχάδε.

β. ο η λ υ κ ε ἰ ς
ης ε. μὲ ἰσάιτερον τύπον εἰς τὴν γενικὴν

4. Τύπος ὁ ἁλώνα, κληρ. οἱ ἁλώνε(τὸ ἁλώνι).

Ἐνικὸς. ὁ ἁλώνα, τῶρ ἁλώνα ἢ ἁλωνε, τὴν ἁλώνα

Πληθύντ. οἱ ἁλώνε _____ τὶρ ἁλώνε

Ὁμοίως κλίνονται: ὁ χούρα, τῶ χουρέ, ὁ ἄλλα, τῶρ ἄλλε, ὁ κότα, τῶ κοτέ, ὁ μοῖρα, τῶ μοιρέ, ὁ μίθκια, τῶ μιδκιε(τὸ χωράφι, ἢ ἄλλης, ἢ κότε, ἢ μοῖρα, τὸ μύστρον(κουτέλι), ὁ κρόκο, τῶ κροκέ (κόκκος).

Εἰς _ι σχηματίζουν τὴν γενικὴν κατ' ἀναλογίαν ὁ δεικτικὸς τινος ἄντωνυμίας(ἔντενορι, ἔκεινιορι, ἔτηνπῆ) ἄνθρωπατίνα ὁπως τὰ: χέρα, ρα, τῶ χερὶ, ἀμέρα/ἡμέρα, ἡμερὶ, ὁάτη, ὁατερὶ, μᾶτη, ματ ρὶ ἢ τῶ μάνει, ὁ γφ, τῶ τῆ γφ(χέρι, ἡμέρα, θυγάτηρ, μητέρα, γφ). Βλ. Κατζιδάκιν, ΜΝΚ, Β: 112-113, καὶ ἄνωτέρω ὄνομα Γενικῆ.

γ. ο η λ υ κ α ε ἰ ς

Βλέπε ἄνωτέρω τύπος ὁ κρόκο καὶ κατωτέρω ἡ ἐπίθετα

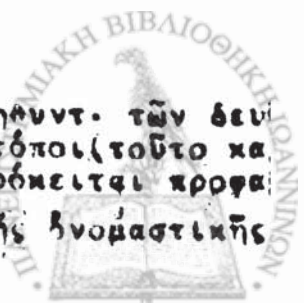
δ. θηλυκῆ εἰς _α

6. Τύπος ὁ κρῶτε, κληρῶντ. οἱ κρῶτε(ἢ κρώτη)

Ἐνικὸς ὁ κρῶτε, τῶ κρῶτε, τὴν κρῶτε

Πληθύν. οἱ κρῶτε _____ τὶ κρῶτε

τοῦ Κατζιδάκι ἐν ΜΝΚ, Α: 557, καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθύντ. τῶν δευροκλίτων ὀνομάτων λήγει εἰς _αι, οἱ χρόνοι(γρ. χρόνον), τόποι(τοῦτο κατὰ τὴν κοινὴν), οἱ ἄγοι(γρ. ἀγοῦ), οἱ ἀκοί(γρ. ἀκοῦ) πρόκειται προφανῶς περὶ κατ' ἀναλογίαν κρῶς τὴν αἰτιατ. σχηματισμοῦ τῆς ὀνομαστικῆς

νόμου (τὸ χωρὶς σης). ἔχετε τὸ νοῦ νόμου (ἔχετε τὸ νοῦ σας), ἐνὰ χου-
 ἔντωτ τὴ γέρε σι (νὰ ζεσταίνου μὲ τὴ χυῶτε τὴ χέ, ια τῶς).
 * Π χρῆσις τοῦ ὀνόματος δ (δ) φέγκη (φέγκη εἰς τὸ (Λ) ἐξ οὗ καὶ δ
 βφέγκη/ψ _δ φέγκη δ πατέρας) εἶναι διάφορος εἰς τὸ (Κ). * ἡ μήτηρ κρὶ
 τὸ τέκνον F δ ζένος κῆς τὴ ἴδιον λέγουσ ὅτι δ φέγκη ὅπως εἰς τὸ (Λ)
 ἄλλὰ ἡ τζούση ντι (δ κῆς σου), ἐνῶ τὸ παιδίον καλεῖ τὸν πατέρα του
 διὰ τοῦ φέγκη (πατέρ). Θ ἰ ἀελλτλ μεταξὺ των λέγουσ δ φέγκη (δ πα-
 τέρας μας) χωρὶς τὸ νόμου (η-ῶν). διδτε δὲν δύναται νὰ εἶναι φέγκη μ
 δι' ἄλλους. διὰ πάντα ἄλλον εἶναι τζούση. (1)

4. δική.....

* Εὐκίδς. δική, εἰκὴ, οἰκὴ μιντι, σι, δικὴναμου, οἰκάναμου, δικὴναμου
 (εἰκὴς, εἰκὴ, δικὴ μου, σου, του, εἰκὴς, εἰκὴ, δικὴ μας)

Πληθυν. οἰκούναμου ἢ οἰτσοῖ νόμου, οἰτσοῖ νόμου, οἰτσοῖ νόμου, οἰκὴ νά-
 μου, οἰκὴ νόμου, οἰτσοῖ σου, οἰτσοῖ σου, οἰτσοῖ σου (οἰκοῖ, οἰ-
 κῆς, οἰκὴ μας, σου, σου)

* Ὁ τῆνος τοῦ οἰκὴναμου, οἰκάναμου, οἰκὴναμου κατὰ τὴν κοινὴν οἰ-
 κὴς μας, οἰκὴ μας, οἰκὴ μας.

Γ. * Ἀ ν τ ω ν υ μ ἰ α ἰ καὶ ἐπίθετα Δ ε ἰ κ τ ἰ κ ἄ
 εἰς τὴ (Κ) κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν δεικτικῶν ἄντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων
 δὲν γίνεται ^{σημῆ} (διάκρισις εἰς τὴν διαφορὴν τῆς ἀποστάσεως τῶν οἰκνυο-
 μένων ἄντικειμένων, ἄλλ' οἱ αὐτοὶ τύποι χρησιμοποιοῦνται οἰκ νὰ ββ
 δειχθῆ πλησιέστερον ἢ μακρότερον εὐρισκόμενον ἄντικείμενον. εἰς τὴ
 (Λ) ἡ δεικτικὴ αὕτη εἶναι συνήθως σαφῆς. οἱ ἀπαντῶντες τύποι τῶν
 δεικτικῶν ἄντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων εἶναι οἱ ἑξῆς

Ι. * ρ ο σ ε ν ἰ κ ὸ ν γ ἔ ν ο ς

* Ὀνομαστ. καὶ εἰριστικὴ	Γενικὴ
ἐντεγι (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος)	ἔτρονον ἢ ἔτρονον (αὐτοῦ, ἐκεῖνου)
ἔντεϊ	
ἐντενί	
ἐντερι (αὐτὸς)	
ἐτενί (ἐκεῖνος)	
ἔτερ(ι)	
ἐτῆνε	

ἐτ(ι) (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος). εἴμαρον μὲ τὴν σημασίαν ἄλλὰ
 ἔτρογι (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος), ἔτρεϊ (αὐτὸς), ἔτρενί (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος), ἔτρεο.
 (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος)
 ἀληθοντικὸς ἢ ἰκὸς

(1) * ἡ φέγκη φέγγει καὶ ἐν τὸν τὸν παιδικὴν βίωσιν μᾶς φέγγει καὶ εὐμε-
 νοῦ ἔλεγον ἢ κερὰ ἑωστάντινα εὐρησθησθ σκίτι τῆς ὀκίας ἔμενα.

ὀνομαστική. ἔτε(ἐκεῖνοι), ἐτή(ἐκεῖνοι), ἐτ(ἐ), βλ. ἀνωτέρω ἔνταγι(ἐκεῖ-
νοι ἢ αὐτοί), ἔτραγι, ἔτραϊ, ἔτ ἐνι ἐκεῖνοι ἢ αὐτοί)

Δ. ἰταστική. ἔντερον ἢ ἔτρον (αὐτός ἢ ἐκεῖνος)

2. ἡ λ υ κ ὸ γένος.

ἔνταγι, ἔνταϊ, ἔνταρι.

ὀνομαστική καὶ ἰταστική.

ἔνταγι, ἔνταϊ, ἔνταρι(αὐτὴ ἐδῶ), ἐτήνα ἢ ἐτ(ἐ) (αὐτὴ ἢ ἐκεῖνη)

ἔτραγι, ἔτραϊ, ἔτραϊ(ἐκεῖνη, αὐτὴ ἢ ἐκεῖνη, ἐκεῖνη), ἔτραρι(αὐτὴ ἢ ἐκεῖ-
νη)

Γενική.

ἔνταροῦ, ἢ ἔτροῦ(αὐτῆς ἐδῶ, αὐτῆς ἐκεῖ)

ἰληφοντικὸς ἀριθμὸς.

ὀνομαστική.

ἔτε(αὐτὴ-ἐκεῖνα) ἔνταγι(αὐταί), ἔνταϊ(αὐταί ἢ ἐκεῖνα), ἔνταρι(αὐ-
ταί ἢ ἐκεῖνα), ἐτήνα, ἐτ(ἐ)(ἐκεῖνα), ἐτ ἐγι(ἐκεῖνα), ἔτραϊ(αὐταί)

Ἀβιαστική.

ἔτρον ἢ ἔτρον (αὐτός ἢ ἐκεῖνος)

Διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἀποδόσεως οὖν εἰς

τῶν τῶν βλ. νογνωστόπουλον, Γραμμ. σ. 44. Ἑβραϊστικὸν,

117-113 ἔκ τοῦ προσσημειωμοῦ πάντως προελθόν

3. ὀβέτερον γένος

ἔνταγι, ἔνταϊ, ἔνταρι

ἔγχι ἢ ἔγκι(αὐτὸς), ἐγκί(αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος)

ἰληφοντικὸς ἀριθμὸς

ἔνταϊ, ἔνταγι, ἔτραγι, ἔνταρι, (1) ἔντραϊ, ἔτραϊ(2) (αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος)

4. ἔμφαντικὸν τύπον

ἔντενδ(αὐτὸς δὲ), ἔντενογι(αὐτὸς δὲ), ἔντε, ογι, ἔτανδ, ἔντανογι(αὐτὴ δὲ)

ἔγκινο, ἔγκινορι, (αὐτὴ δὲ), ἰληφον. ἔνταγιδ(αὐτὸς δὲ)

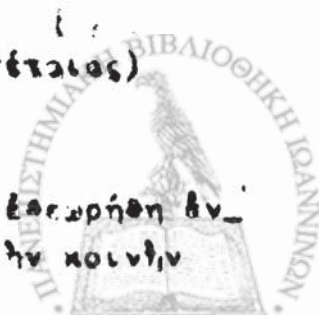
ἡ ρ α δ ε λ γ μ α τ α

ἔτραϊ σ' ἐνέντα, ἔτραϊ ἂδ σ' ἄρη(αὐτὸς τῆ φέρει, αὐτὸς δὲ τὰ κάρη), ἔτραϊ τ
τὴν ἡμέρη(ἐκεῖνος τὴν ἡμέρη), ἔτραϊ ἡδύτη(ἐκεῖνη ἡ κούρη), ἔτραϊ οἱ ὀ-
νου(αὐτοὶ ἢ ἐκεῖνοὶ οἱ ὄνοι), ἔνταγι ἐνι ἡ γίδα, ἔτραγι, ναί(αὐτὴ εἶναι
ἡ γίδα, αὐτὴ ναί), ἔτραϊ οἱ βλαστοῦ(αὐτοὶ οἱ βλαστοὶ), ἔτροῦ τὰ γρά-
ε δ ἡ ἡ σι(αὐτῆς τῆς γριᾶς ἢ ἀδελφῆς τῆς)(3), ἔντερον σ' ἔζου(αὐτὸς
τοῦ ζῆ), ἔτραγι ἡ προβατῖνο ἐνι σ' ἔτραϊ τί τσοκάνη(αὐτὴ ἡ προβα-
τῖνα εἶναι σ' αὐτοῦ τοῦ αὐτῶν τῶν τσοκάνηων), τάχατε ἡ ἔκχι ἡδ
τροῦ(τῆγα πῶς ἔβησαν ἐπὶ αὐτῆς), μ' ἔντερον ὄγι ἔμα κοντέγγουντε νδ
σι ζεγᾶμε(μ' αὐτοῦ ἐδῶ κοντέγομε νδ τὴν ζεγᾶμε).

5. στάκη, στάκη, ἢ στάκη(κατὰ τὴν κοινὴν) στάκοιου(τέταλος)

6. τέτοι, τέτοι, τέτοιου(τέτοιος)

(1) ἡ λένη σουρῆ (2) ἡ λένη σουρῆ (3) ἡ ὀβιαντική ὀντωνυμία ἐκωρῆθη ἀν-
εκαρῆς, οἱ δὲ προστέθη καὶ ἡ κτητική, ὡς παλάκις καὶ εἰς τὴν κοινὴν

τὸ φτίνου ἐν τοῖς φταίνωνι τὸ φταίνω / ἐν τοῖς φταίνουσα_φταίνουσα_φταί-
 ναι τὸ δὲ ὑβόλιον φταίνε κατὰ τὸν κληθῆναι φταίνοντα_φταίνοντα.

3. Η Ε Λ Λ ω ν

α) Διαρκῆς ἐὰ φταίνου· ἐὰ φταίνερε· ἐὰ φταίνη· ἐὰ φταίνωκε· ἐὰ φταίνετε·
 ἐὰ φταίνωτ

β) Στεγμιαῖος ἐὰ φτάου· ἐὰ φτῆρει· ἐὰ φτῆρῃ· ἐὰ φτῆρει· ἐὰ φτῆρει· ἐὰ φτῆρει
 ἢ κατὰ λέξιν ὄν κατὰ τὴν κοινὴν ἐὰ φῆνω. τὸ ν προστέθη εἰτα
 εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα. εἰς τὸ β ὄντιον ἔχον ἐνάξιον τοῦ καλαιότερου
 φαινομένου τοῦ ρυθμισμοῦ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ νεωτέρου ν.

Ἰσπανιώτερος εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ μέλλοντος κατὰ τὸ (Α)· ὁ δὲ
 ποδοσφαιρὸς κρέκει νὰ θεωρηθῆ καὶ ἀρχαιότερος· ὅπως δὲ

Ἐνικὸς. ἐμ(ι) ἐὰ φτάου· ἐσ(ι) ἐὰ φτῆρει· ἐν(ι) ἐὰ φτῆρῃ
 κληθῆναι. ἐμ(ι) ἐὰ φτῆμε· ἐσ(ι) ἐὰ φτῆτε· ἐν(ι) ἐὰ φτῆτε

Ὁ μέλλον αὐτὸς ἐσχηματισμὸς διὰ συμφυρμὸς τοῦ ἐνεστώτος με-
 τὰ τοῦ μέλλοντος· τὸ δὲ ἐμ(ι)· ἐσ(ι)· ἐν(ι) κ.λ.π. ἐπέχει σήμερον εἰς τὴν προση-
 κτικὴν ἀντωνυμίαν. ἀκούεται ὁ τύπος οὗτος κατὰ τοὺς πρεσβυτέρους·
 διδοί· ὅρα ἐμ(ι) ἐὰ φάου ἐμ(ι) ἐὰ φάου· ὅρα ἐὰ φῆνω· ἐὰ φάου· ἐὰ φάου
 ἰσημεροῦμεν ὅτι εἰς τὸ (Α) ἐν τοῖς ἐμ(ι)· ἐσ(ι)· ἐν(ι) κ.λ.π. διατηρήθη
 ἀσφάτως εἰς τὸν μέλλοντα μῆνον τὸ ἐ π.χ. ἐ ἐὰ φῆμε(ὄρα· φῆμε)· (ἔχεται
 τὸ γ κληθῆναι πρόσωπον σχηματίζεται καὶ εἰς ὄν(φτῆνε) κατὰ τὴν
 κοινὴν ἐὰ φῆνει· ἐὰ φῆνε κ.λ.π.

4. Ἄ Ὀ ρ ι σ τ ο ς

Ἐνικὸς. ἐφτάκει· ἐφτάτθερε· ἐφτάτθε
 κληθῆναι. ἐφτάκαμε· ἐφτάκατε· ἐφτάκατ ἢ ἐφτάκαμε

Ὁ ἄριστος σχηματίζεται μετὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ἀρχαίου παρακειμῆ-
 νομα· καί· κα· ἢ χρῆσις ἐὰ τοῦ παρακειμένου ὡς ἄριστος εἶναι
 πολλὰ νέα. Ἡ δὲ ἑσθλὸς ἐρμηνεύει τὸν παρακειμένον δι' ἄριστον
 ἔπτακον (Ἰσακων· ἢ ἔφτακατ) ἔπτακον. ἀκωνες. Ὁ δὲ λατινισμὸς κατὰ
 445 διδάσκει σχετικῶς "Ἄλλη ἀλλοποίησις τῆς γλώσσης κατὰ τοὺς
 μεταγενεστέρους χρόνους ἐκῆρε καὶ ἡ ἐπέλευσις τῆς διαφορῆς τοῦ πα-
 ρακειμένου ἀπὸ τοῦ ἄριστου καὶ ὅτι ἡ κατάσχεσις τοῦ μετὰ καθολικῆς
 τῆρας σημασίας καὶ ὅτι συχνότερον (ἀπὸ τῶ χρόνῳ προέοντι ἐπὶ συχνό-
 τερον) λεγόμενον ἄριστου· ἐπέλευσις ἐὰ τοῦ παρακειμένου· ἄρδς Κορινθ.
 Β 2:13 ὅτι ἔσχημα ἐνεσὶν τῷ πνεύματι μου...". Ἐφτάτθερε ἐν τοῦ
 ἐφτάκει· τὸ τελικὸν ε ἐν τοῦ γ ἐνικῶ· τὸ δὲ ρ ἐν τοῦ σ. τὸ γ κληθῆναι
 ἐφτάκατ ἐν τοῦ ἐφτάκασι· δι' ἀποβολῆς τοῦ σ· τὸ δὲ ἐφτάκαμε κατὰ τὴν
 κοινὴν ἐφθάνει· ἐφθάνει· κατὰ τὰ ὅμοια ἐπέλευσις καὶ ἐφθάνει· ἐξέρχεται
 ἐξέρχεται· ἐξέρχεται· ἐξέρχεται (ἐφθάνει· ἐξέρχεται· ἐξέρχεται·
 ἐξέρχεται· ἐξέρχεται)

5. Η παρακειμένος

Ἐνικὸς. ἐμ' ἔχου· ἐχ(ι)· ἐχ(οντα) φταί
 ἐσ' ἔχου· ἐσ(ι)· ἐσ(οντα) φταί
 ἐν' ἔχου· ἐν(ι)· ἐν(οντα) φταί
 ἐμ' ἔχου· ἐμ(ι)· ἐμ(οντα) φταί

η, διὰ ἀπρόσεξως τῆς μετοχῆς τοῦ βοηθητικοῦ
ἔχου(ρ), ἔχα(ρ), ἔχουντα(ρ) ἔμι, ἔσι, ἔνι φτατέ κ.λ.π.

6. Ὑπερσυντελικός

ἔμα ἔχου_ἔχα_ἔχουντα φτατέ

ἔσα ,, ,, ,, ,,

ἔκι ,, ,, ,, ,,

ἔμαί, ἔται, ἦμι ἔχουντε, ἔχουντε, ἔχουντα φτατέ

ἦ ἔμα'χουντε κ.λ.π.

ἡ προηγούμενης τῆς μετοχῆς τοῦ βοηθητικοῦ
ἔχου(ρ), ἔχα(ρ), ἔχουντα(ρ) ἔμα, ἔσα, ἔκι φτατέ....

7. Τεταλεσμένοσ κέλλων

(έ) θά ἔχου, ἔχερε, ἔχη φτατέ, φτατά, φτατέ

(έ) θά ἔχωμε, ἔχετε, ἔχωί φτατέ, φτατά, φτατέ

ντ 2. Ὑποθετική

I. Διαρκῆς

θα (έ)μα, θα (έ)σα, θα (έ)κι φταίνου, φταίνα, φταίντα

θα (έ)μαί, (έ)ται, ἦμι ἦ ἔκι φταίντε, φταίντε, φταίντα

λέγεται ὁμοίως ἔμα θά φταίνου, ἔσα θά φταίνερε, ;.....

ἦ ἔκι θά φταίνου, ἔκι θά φταίνερε.....

θα κι σ'πλερούη (θα τὰ πλήρωνε) ἦ θα κια σ'πλερούη, θα κί ποκίχεται
(θα ποκίζατε), θα μα δομισκουμέντε κάθε βγά (θα ζεσταινόμεσταν κάθε
βράδυ), ὄμα θα ντι ἦ ὄκι_θα ντι ὄου τσ'αν ἔμά'χου (δὲν θα σοῦδινα κι'
ἂν εἶχα).

Τὸ σπανιώτερον ἀκουόμενον θά κια αἱ Καστανιτσιώτισσαι ἐπιμέ-
νουν δι' εἶναι Πρασιώτικον.

2. Στιγμαία

Ἐνικὸς ἔμαφθα φτάου ἦ ἔκι θά φτάου

ἔσα θά φτάρε ἦ ἔκι θά φτάρε

ἔκι θά φτάη

Πληθυν. ἔμαί θά φτάμε ἦ ἔκι θά φτάμε

ἔται θά φτάτε ἦ ἔκι θά φτάτε

ἦμι ἦ ἔκι θά φτάνε ἦ φτάνι

Τὸ ἔκι χωρὶς ρηματικὴν σημασίαν, ἀλλ' ἀπλῶς δηλωτικὸν σχέσεως. Χωρὶς
τὸ ἔκι ὁ χρόνος μεταβάλλεται εἰς μέλλοντα στιγμιαῖον.

3. Ὑποτακτική

α) Διαρκῆς . Νά φταίνου, νά φταίνερε, νά φταίνη

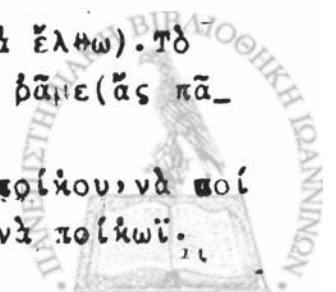
νά φταίνωμε, νά φταίνετε, νά φταίνωί

β) Στιγμαία . Νά φτάου, νά φτάρε, νά φτάη, νά φτάμε, νά φτάτε, νά φτάνι

ἦ νά φτάνε, μὲ κατέληξιν κατὰ τὴν κόλινην.

Ἐντὶ τοῦ νά ἀκούεται πολλάκις ἂ. Κάτσ' ἂ μόλου (κάθησε νά ἔλθω). Τὸ
ἂ τοῦτο εἶναι διάφορον τοῦ ἔκ τοῦ ἄς προερχομένου. ἂ ζᾶ βᾶμε (ἄς πᾶ-
με νά δοῦμε).

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ρήματος ποίου (ποιῶ), ἡ διαρκῆς νά ποίχου, νά ποί-
τσερε, νά ποίτση, νά ποίχωμε, νά ποίτσετε, νά ποίχωνε ἦ νά ποίχωί.

Εἰς τὸ (Λ) νάπῳλονου, νά ποίνερε, νά ποίνῃ, νά ποίνωμε, νά ποίνετε, νά ποι-
νωί, ἢ δὲ στιγμιαία (Κ) καὶ (Λ) νά ποίου, νά ποίερε, νά πῆ(Κ), κῆ(Λ),
νά ποίωμε, νά ποίετε, νά ποίωϊ(Λ) _ ποῖνε(Κ).

Τοῦ ρ. ντίλου(ἐίδω_κτυπῶ), διαρκῆς νά ντίκου, ντίτσερε, ντίτση, νά ντί-
κωμῃ, ντίτσετε, ντίκουνε. Στιγμιαία νά ντιού, κ.λ.π. ὅπως καὶ εἰς τὸ(Α).

Τοῦ ρ. λαλοῦ(λαλῶ, λέγω) ἢ διαρκῆς νά λαλήκου, νά λαλήτσερε, νά λαλήκῃ,
τση, νά λαλήκωμε, νά λαλήτσετε, νά λαλήκουνε ἢ λαλήκωϊ. Στιγμιαία νά
λαλήου κ.λ.π.

Π α ρ α δ ε ἴ γ μ α τ α

Μῆ νι δόσετε κραδί(μῆ τοῦ δίδετε κρασί), νά ντι βούῃ ὁ ἥλιε τδαί τδ
φεγγάρι(νῆ δασέκασῃ ὁ ἥλιος καὶ τδ φεγγάρι), νά τδοῦ μέρα νγούτα(νά
τρώγω μέρα νύχτα), νά τδοῦνῃ τδν τζέλα μι τδαί νά λαλήτση ἔνταγι τὰ
κράματα(νά τρώγ, στδ στίτι μου καὶ νά λέγῃ αὐτὰ τὰ πράγματα), νά μῆ
ντίτσερε τδν ὄνε (νά μῆ κτυπῆς τδ γαῖδούρι), νά νίετε ἐμοῦ(ν' ἀκοῦ-
τε ἐσεῖς), νά ἐργοῦνε, ν' ἀλωῦνῃνε, νά σεδίτσωϊ, νά σκάψωϊ(νά ὀργώσουν, ν'
ἀλωνίσουν, νά θερίσουν, νά σκάψουν), νά μπαῖ τί γαστενίε(ν' ἀνεβῆ, στίς
καστανίεσ).

4. Π ρ ὁ σ τ α κ τ ῆ κ ῆ

α. Ἐνεστῶς

φταῖνε, ἄ ῆ ἦν ῆ ἦνε φταῖνη_φταῖνετε, ἄ ῆ ἄν ῆ ἦνε φταῖνωϊ

β. Ἀόριστος

φτάει, ἄ ῆ ἦνε φτήῃ_ φτάτε ἄνε φτᾶνι ῆ φτᾶνε

Ἐμ' κλειῖνε τδν πόρε τδ' ἄν ὀρίση(κλείνω τὴν πόρτα κι ἄς ὀρίση), ἄς ἄα-
μπαῖτση (ἄς κατεβάση), ἄ λαλήτση(ἄς λέῃ), μῆ σι δούκου ῆ ὀίκου(μῆν τὰ
ὀίω). Τδ δούκου ἐκ βίεης ~~δδδδ~~ δω_.

Σχηματίζονται τύποι τῆς προστακτικῆς καὶ κατὰ σπανιωτέρους τοιοῦ-
τους τῆς κοινῆς ἐξ ἐπιδρασέως τῶν γύρω μῆ Ἰοακωνικῶν χωρίων π.χ.
πότση τσίμῃντο(φόρτωσε τσίμῃντο), κατὰ τδ φόρτο τῆς κοινῆς, βούλο νι
(βούλωσέ το) κατὰ τδ βούλω το τῆς κοινῆς, ἄοντο(τοῦ ρ. ἄοντούκου_κρα-
τῶ), μάλο σι οὔλα (μάλο ται, μάζεφε τὰ ὀλα).

Ἡ προστακτικὴ τοῦ τδοῦ (τρώγω) εἶναι τδοῦε(ἐνεστῶς), φθε (ἀόριστ.),
τοῦ νοίση(νοῶ, ὀκοῦω) νίε καὶ νίδε, τοῦ ὀροῦ(ὀρῶ) ὀρα(ἀόριστ.), τοῦ λαλοῦ
(λάλω, λέγω) λάλε καὶ λάλει(ἀόριστ.), τοῦ καῖλου(κᾶρειμι, ἐρχομαι) ἔλα,
κατὰ τὴν κοινῆν ἄντι τοῦ Ἰοακων. κασίσου(Α), τοῦ κᾶνου(ἐμβάλλω) κᾶ-
νε(ἐνεστῶς), κᾶλε(ἀόριστ.), τοῦ ἔγκου(πηγαίνω) ἔντζε(ἐνεστ. καὶ ἀόριστ.),
τοῦ ἄπολοῦ(ἐπολέω, στέλλω) ἄπόλε(ἀόριστ.), κατὰ τδ στέτλε τῆς κοινῆς, τοῦ
γελοῦ(γελῶ) γέληνε(ἐνεστ.)_γέλα(ἀόριστ.), τοῦ βοῦ(βοῶ, κλαίω) βοῦνε(ἐνεστ.
τοῦ φιλοῦ(φιλῶ) φλίε(ἀόριστ.) τοῦ πιστοῦ(πιστεύω) κίστε(ἐνεστ.), τοῦ ὀλοι
(ὀίω) ὀλε(ἐνεστ.), τοῦ πίνου(πίνω) πίνε(ἐνεστ.), (Λ) κίνε(ἐνεστ.) κίε(ἀόριστ.)

5. Μετοχή

Ἐνεστῶς. Ἐνικῶς. φταίνου, φταίνα, φταῖντα

Πληθυν. φταῖντε, φταῖντε, φταῖντα

Βλέπε τὴν μετοχὴν τοῦ βοηθητικῶ ἔμ' ἔχου ἄνωτέρω. Ὁ πληθυντ. τοῦ
θηλυκοῦ φταῖντε κατὰ τδ ἀρσενικόν. Οἱ σύνθετοι χρόνοι σχηματίζονται
μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ ἄορίστου.

Σ α ρ α δ ε ί γ μ α τ α

ἄκρ τὸ μόνον κελίου (ὑπὸ τοὺς μύλους ἐρχόμενος)· μετ' ὃ ἐφόρουντε (βλαβεῖς μὴ ἐρόντας)· παροῦ εἰ μοροῦ (μορῶντας (καὶ) ἢ μορῶντας)· φρλ. (α) ἔ' ἔρεκα γ' ὄυ (τὸν βρῆκα γελῶντα_κεφαμένον)· οὐρα τ' οὐντε (ὡρα τρώγοντας· ἐνῶ τρώγαμε·_νε·_νε). εἰς τὴν ἡκειρον ἔλιναι φυγός· κεφουγός· ἔγει φύ_γει).

Ι Ι Η α θ η τ ι κ ῆ φ ω ν ῆ

1. Ὁ ρ ι σ - ι κ ῆ

α) ἄνεστώς· ἔμι· ἔσαι· ἔνι φταινούμενε· φταινοῦμένα· φταινούμενε· ἢ φταινού_μενε ἢ φταινούμεντε (ἄρσ. καὶ φηλ.) φταινού_μενα ἢ φταινούμεντε. (φηλ.) κείνισφ

ἄνελυτικῶς· ἔμι φταινούμενε (ἄρσ.)· ἔμι φταινοῦμένα· ἔμι φταινούμενε ἢ φταινούμεντε (οὐδέτ.) κ.λ.κ.

Η α ρ α δ ε ί γ μ α τ α

ἄδικουμένοιρ ἔμε (εὐρισκόμενοι εἰμεθα_βέυρισκόμεθα· ἄρσ. γένους)· ἔμε χρεασκουμέντε (χρειαζόμεθα)· κασημέντερ εἰνι (κἀφνται)· ἔν' ἔμε νοῖντε νι_ατέ (τὸ ἔκουμε ἄκουσται· τὸ ἔχομε ἔκούσαι)· ἔμ' κειρασκουμένα (κειράζομαι· φηλ. γένους)· εἰνι παρῶουμέντε (καίρνονται· ἄρσ. καὶ φηλ.)· χῆχῆχῆσσεραι_νοῦμένοι εἰν' οἱ ἔλατρουι ζεραίνονται τὰ ἔλατα· ἄρσ.)· ἔνι χαερούμενηρῆλ (χαίρεται· οὐδέτ.)· εἰνι γινούμεντε τῆ γάστενα (γίνονται τὰ κάστανα· οὐδὲν πρεχρούμενηρῆλ (ὄν κλέκεται· οὐδέτ.)· μ' ἔ γαινούμεντε ὄν ἔβάκαχδι_κλῆ χρόνε (μοῦ φαίνεται ὄν ἔπηγα δικλὸ χρόνοι· ἀπρόσωπον· ἢ μετοχὴ οὐ_δέτῆρου γένους).

Ἄρνητικὸς τύπος

ὄμι· ὄσαι· ὄνι φταινούμενε· φταινοῦμένα· φταινούμενε ἢ φταινούμεντε ἢ φταινούμενε

ὄμι· ὄτ' οὐνι φταινοῦμένοι· φταινοῦμένε κ.λ.κ.

2. Λ α ρ α τ ε τ ι κ ῆ δ ῆ

ἄνικὸς· ἔμα· ἔσαι· ἔμι φταινούμενε· φταινοῦμένα· φταινούμενηρῆλ ἢ φταινού_μενε ἢ φταινούμεντε

ἄληφυν· ἔμα· ἔσαι· ἔμι φταινοῦμένοι / ἢ φταινοῦμέντε κ.λ.κ.

τὸ ἄρσενικὸν φταινούμενε κανονικῶς διὰ τροπῆς τοῦ θ εἰς εἰτὸ ὃ φηλυ_κὸν ἐκίσης κανονικῶς εἰς κ (ὠρικὸν). τοῦ οὐδὲ τέρον ὁ μὲν εἰς ε τύπος κανονικῶς διὰ τροπῆς τοῦ θ εἰς εἰδὲ ὃ εἰς γου κατὰ τὸ οὐδέτερον εἰς υ (γου)· ἄρῆρῆρ βαλοῦ (βαρῆ)· παχιρῆρ (παχῆ) κ.λ.κ. ὁ δὲ εἰς ῆ πάντα τύπος κατὰ ἴδον κληφυν· εἰς νται· φέλονται (φέλοντα)· ὀροῦντα (ὀρῶντα) κ.λ.κ.

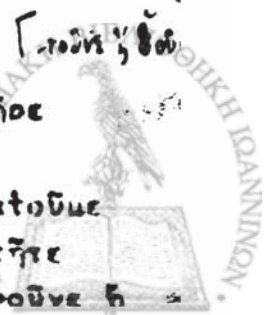
3. κ ἔ λ λ ω ν

α) Διαρκῆς.

- Νελεῖ (εἰ) ἄφταινοῦμαι
- (ἔσαι) ἄφταινοῦσαι
- (ἔνι) ἄφταινοῦνται
- (ἔμε) ἄφταινοῦμαι
- (ἔτε) ἄφταινοῦντε ἢ_στε
- (εἰνι) ἄφταινοῦνται

β) Ἰτιγμιαῖος

- (ἔ) ἄφταινοῦ ἢ φταινοῦ
- (ἔ) ἄφταινοῦρε ἢ φταινοῦρε
- (ἔ) ἄφταινοῦ ἢ φταινοῦ
- (ἔ) ἄφταινοῦμε ἢ φταινοῦμε
- (ἔ) ἄφταινοῦτε ἢ φταινοῦτε
- (ἔ) ἄφταινοῦνι ἢ φταινοῦνι

λέγεται ὁμοίως:

α) Ἐμὶ φταινοῦμενε· φταινοῦμένα· φταινούμενον κ.λ.π. ἃ ἔσι· ἃ ἔνι....

β) Ἐμε φταινοῦμένοι· φταινοῦμένε· φταινούμεντα· ἃ ἔτε· ἃ εἶνι.....

Παρὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἔμι· ἔσι· ἔνι κ.λ.π. βλέπε τὸν μέλλοντα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς. τὸ ἔμι· ἔσι· ἔνι κ.λ.π. καὶ τὰ ἀντικαταστήσαν ταῦτα ἔσκανιώτε, οὐ ἀκούονται.

τὸ σταινόμα ἐκ τοῦ φταινόμην(σ_ου_μην_μα)· τὸ μὲ φταίνισου ἐκ τοῦ φταίνισσ= φταίνεσο.

τοῦ γ ἐνικοῦ ἃ φταίνεται ἀκούεται καὶ δεύτερος τύπος ἃ φταίνηται· ἃ μ ποῦτσηται κ.λ.π. μὲ σαφῆ τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς. τὸ φταινοῦμαῖ ἐξ ἀρχαιοτέρου τύπου φταινόμασι· τὸ δὲ φταίνητε ἐκ τοῦ φταίνησθε.

τὸ φταίνησθε κατὰ τὴν κοινὴν· τὸ δὲ φταίνονται καὶ κατὰ τὴν κοινὴν. ἃ φταθοῦ ἐκ τοῦ φταθῶ· φταθῆρε ἐκ τοῦ φταθῆς_ε· φταθῶνε κατὰ τὴν κοινὴν. τὸ εἶ ἐκ τοῦ ν_ε· ἃ γκισσοῦ καὶ ἃ γκισσοῦτοῦ· ἃ φταθοῦ καὶ ἃ φτατοῦ κ.λ.π.

4. Ἐ π ρ ο σ ι τ ο ς

Ἐνικὸς ἔφτάμα· ἔφτίτερε· ἔφτάτε

Πληθυν. ἔφτάμαῖ· ἔφτάτατε· ἔφτάταῖ ἢ ἔφτάτανε

Ὅμοίως κλίνονται: ἐκοῖμα· ἐκοῖτερε· ἐκοῖτε· ἐκοῖμαῖ· ἐκοῖτατε· ἐκοῖταῖ ἢ ἔτανε(τοῦ ρ. ποικιόμηνε_βιοδόναμαι)· ἐκαλοτήμα· ἐκαλοτήτερε· ἐκαλοτήτε· ἐκαλοτήμαῖ· ἐκαλοτήτανε(τοῦ καλοπήσομηνε_ἐκαλοποιῶμαι)· ἀνακοῖταῖ τὰ καμζία(βπο_ἀέτηκαν τὰ καιρῶν)· ἐκαλοποιῶτε ὁ ἀδίστο(ἐκαλοποιήθημε ὁ Χρῆστος).

τὸ ἔφτάμα ἐκ τοῦ ἔφτάμην· τὸ ἔφτίτερε ἐκ τοῦ ἔφτάσθης_ε· τὸ ἔφτάτε ἐκ τοῦ ἔφτάσθη· ὁ πληθυν. ἔφτάμαῖ ἐκ τοῦ ἔφτάμασι· ἔφτάτατε ἐκ τοῦ ἔφτάσθητε· ἔφτάταῖ ἐκ τοῦ ἔφτάσασσι. τὸ ἔφτάτανε κατὰ τὴν κοινὴν λυ_ήθηκαν· φηθήκαν κ.λ.π.

5. Ἠ α ρ α κ ε ἶ μ ε ν ο ς

Ἐνικὸς ἔμι· ἔσι· ἔνι φτατὲ· φτατὰ· φτατὲ

Πληθυν. ἔμε· ἔτε· εἶνι φτατοῦ· ἢ φτατοῖ· φτατῶ· φτατὰ

Διὸ τὸν τύπον φτατοῦ ἢ φτατοῖ ὀφθαλμικῶς

6. Ὑπερσυντέλικος

Ἐνικὸς ἔμα· ἔσαι· ἔκι φτατὲ· φτατὰ· φτατὲ

Πληθυν. ἔμαῖ· ἔσαι· ἔκι φτατοῦ· ἢ φτατοῖ· φτατὲ· φτατὰ

7. Ὑπερσυντέλικος ἑλλων

Ἐνικὸς ἃ ἔμι· ἃ ἔσι· ἃ ἔνι φτατὲ· φτατὰ· φτατὲ

Πληθυν. ἃ ἔμε· ἃ ἔτε· ἃ εἶνι φτατοῖ ἢ φτατοῦ· φτατὲ· φτατὰ

8. ἑλλων πρότερος ὑπερσυντέλικος

Ἐνικὸς ἃ ἔ(ε)μα· ἃ ἔ(ε)σαι· ἃ ἔ(ε)κι φτατὲ· φτατὰ· φτατὲ

Πληθυν. ἃ ἔ(ε)μαῖ· ἃ ἔ(ε)σαι· ἃ ἔ(ε)κι φτατοῦ ἢ φτατοῖ· φτατὲ· φτατὰ

9. Ὑποσυντέλικος

α) Διερρηκῆς ἃ ἔμι φταινοῦμα· ἃ ἔμι σταινισσοῦ· ἃ ἔμι φταίνηται

ἃ ἔμι φταινοῦμαῖ· ἃ ἔμι φταίνησθε· ἃ ἔμι φταίνονται

φταινομένους ἢ φταινομένους, φταινομένους ἢ φταινομένους ἢ φταινομένους
τε_φταινομένα ἢ φταινομένα ἢ φταινομένα

β) ἄοριστος: φτατὲ, φτατῆ, φτατῆ_φτατοί ἢ φτατοῦ, φτατῆ, φτατῆ

Ἐπιχοῆσις τῆς μετοχῆς εἶναι ἢ αὐτὴ εἰς τὸ (κ) καὶ τὸ (λ). εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐλάσθ' τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ὑπερσυντελικίου, διὰ τοῦ βοηθητικοῦ ἔμι ἢ ἔχου κατὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἄοριστου, ἢ παραμένει ἄκλιτος ὁ τύπος τῆς μετοχῆς ἢ μεταβάλλεται κατὰ τὸ ὑποκείμενον χλῆ ἢ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τύπων τῆς μετοχῆς βλ. τὰ εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὀριστικῆς.

Παραδειγμάτα

Ἐμ' ἔχουτε μοτὲ ἀπὸ οὐοῦ (ἔχομε κάνει ἀπὸ οὐοῦ, ἄρσεν. καὶ ἀηλ.), ὁ τύπος τῆς μετοχῆς ἄοριστος πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Ἐσ' δετῆ; (δέχεσαι; ἄρσ. ἢ οὐδέτερον), ἐνὶ καρτῆ οὐ βολῆ κορέθει (εἰνὶ καρμένος, ἔχει πάρει δύο φορές χυψεται ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, χυψοίς τῆ βοηθητικῶν ἔχου) ὁσ' ἔχου κουβαλητῆ κλάλα κρόπο (δὲν ἔχεις κουβαλήσει δίδου κοπριά, ἢ συμφωνία κατὰ τὸ ὑποκείμενον), ἐσ' ἔχ' αὐτῆ τὸν ἴτε (ἔχεις διασμένο τὸ πανί, ἢ συμφωνία κατὰ τὸ ἀντικείμενον), ἀσ' ἔχει πουλητῆ τὶ μελιντζάνε (ἢ τίς ἔχει πουλήσει τίς μελιντζάνες, ἢ συμφωνία κατὰ τὸ ἀντικείμενον) ἔμα χον ὀμφωνιστῆ κέισα ν' ἔσοπε (εἶλα σὺ ἔσοπε κρετὴ νὰ κάρωμ, ἢ συμφωνία κατὰ τὸ ἀντικείμενον), σ' ἔμα χον ἄρατῆ τὸ καμπζία (τὰ εἶλα ἰδεῖ τὰ παιδιὰ, κατὰ τὸ ἀντικείμενον), οἱ ἄλλοι σ' ἔχ' ἔχουτε ὄρατῆ τὶ γίδε (οἱ ἄλλοι τίς εἶχαν ἰδομένες τίς γίδες, κατὰ τὸ ἀντικείμενον), Ἄλλὰ καί; σ' ἔμα χον ἄρατῆ τὰ καμπζία (τὰ εἶλα ἰδεῖ τὰ παιδιὰ) οὔτε κατὰ τὸ ὑποκείμενον οὔτε κατὰ τὸ ἀντικείμενον, σ' ἔχ' ἔχουτε ὄρατῆ τὶ κρέφτου (τοὺς εἶχαν ἰδεῖ τοὺς κλέντες, οὔτε κατὰ τὸ ὑποκείμενον οὔτε κατὰ τὸ ἀντικείμενον), ἔμα ἔχα σκορπιστῆ τὰ τσίτα μι (εἶλα σκορπίσει τὰ ροῦχα μου, οὔτε κατὰ τὸ ὑποκείμενον οὔτε κατὰ τὸ ἀντικείμενον).

Μ Ε Τ Ο Χ Α Ι Ρ Η Μ Α Τ Ω Ν

χαιρούμενε, χαιρούμενα, χαιρούμενε ἢ _μενιου ἢ μεντα (χαιρόμενος)
κατδουνούμενε, _μέναι, μενε, ἢ _μενιου ἢ _μεντα (τσακισόμενος)
δεχούμενε, _μένα, _μενιου ἢ μενε ἢ μεντα (δεχόμενος)
γινούμενε, _μένα, _μενιου ἢ _μενε ἢ _μεντα (γινόμενος)
συνταχαινούμενε, _μένα, _μενιου ἢ _μεντα, ἢ _μενε (σημερινόμενος)
κασθήμενε, _μένα, _μενε ἢ _μενιου ἢ _μεντα (κασθόμενος)
τσακισόμενα (ξεραινοόμενος), ἐξισόμενε (εὐρισκόμενος) κ.λ.π.

Γ . Η Ε Ρ Ι Σ Η Ω Η Β Η Α

α. ἔμι πουλοῦ (πουλῶ)

ἔνεργητικῆ φωνῆ

λ. ὀριστικῆ

α) ἔνεστως

Ἐνικὸς. ἔμι, ἔσι, ἔνι πουλοῦ, πουλοῦα, πουλοῦντα
Πληθύντ. ἔμε, ἔτε, εἰνι πουλοῦντε, πουλοῦντε, πουλοῦντα
ἢ, ἐχομένου τοῦ βοηθητικοῦ,
πουλοῦ(ρ), πουλοῦα(ρ), πουλοῦντα(ρ) ἔμι, ἔσι, ἔνι

κουλοῦντε(ρ)·κουλοῦντε(ρ)·κουλοῦντα(ρ) ἔμε·ἔτε·εἶνε

δ) ἄρνητικὸς τύπος:

ὄμα·ὄσαι·ὄνε·κουλοῦ·κουλοῦσα·κουλοῦντα
ὄμα·ἔτε·οἶνε·κουλοῦντε·κουλοῦντε·κουλοῦντα

θ) Παρατατικὸς.

ἔμα·ἔσαι·ἔκι·κουλοῦ·κουλοῦσα·κουλοῦγτε
ἔμα·ἔτε·ἔθη·κουλοῦντε·κουλοῦντε·κουλοῦγτε

ὁμοίως λέγεται:

κουλοῦ(ρ)·κουλοῦσα(ρ)·κουλοῦντα(ρ) **ἔμα/ἔσαι/ἔκι** εἰμα·εἰσαι·εἰκι
κουλοῦντε(ρ)·κουλοῦντε(ρ)·κουλοῦντα(ρ) **ἔμα/ἔτε/ἔθη** εἰμα·ἔται·ἔθη

λ) ἄρνητικὸς τύπος:

ὄμα·ὄσαι·ὄνε·κουλοῦ·κουλοῦσα·κουλοῦντα
ὄμα·ἔται·οἶνε·κουλοῦντε·κουλοῦντε·κουλοῦντα

περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν χρόνων, περὶ τῶν καταλήξεων, καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς κοινῆς κ.λ.π. βλέπε τοὺς ἀντιστοιχοῦς χρόνους τοῦ φταίνου, βαρύτερα.

γ) ἄδριστος.

ἄνικος·ἐκουλήμα·ἐκουλήματε·ἐκουλήματῃ
ἀφου·ἐκουλήμα·ἐκουλήματε·ἐκουλήματῃ

δ) ἀέλαων.

διερκῆς.

ἄνεσθῆς·ἐμ(ι) ἄε·κουλήμα·ἔσ(ι) ἄε·κουλήματε·ἔν(ι) ἄε·κουλήματῃ
ἀφου·ἐμ(α) ἄε·κουλήμα·ἔτα ἄε·κουλήματε·εἶνε ἄε·κουλήματῃ ἢ -νου

εὐτυχεῖος.

ἄνικος·(ἐμ(ι)) ἄε·κουλήμα·(ἔσ(ι)) ἄε·κουλήματε·(ἔν(ι)) ἄε·κουλήματῃ
ἀφου·(ἔμε) ἄε·κουλήμα·(ἔτα) ἄε·κουλήματε·εἶνε(ι) ἄε·κουλήματῃ ἢ -νε

ε) παρακείμενος.

ἐμ(ι)·ἔσαι·ἔνε·ἔχου·ἔχα·ἔχουντα·κουλήμα·κουλήμα·κουλήμα
ἔμε·ἔτε·εἶνε·ἔχουτε·ἔχουντα·ἔχουντα

στ) ὑπερσυντακτικός.

ἔμα·ἔσαι·ἔκι·ἔχου·ἔχα·ἔχουντα·κουλήμα
ἔμα·ἔται·ἔθη·ἔχουτε·ἔχουντα·ἔχουντα

περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν συνθέτων χρόνων βλ. ἄνωτέρω βοηθητικὰ ρήματα, περὶ δὲ τῆς μετοχῆς καὶ τῆς συντάξεως αὐτῆς βλ. ὅσα εἰς τὴν μετοχὴν τῆς κρητικῆς μετοχῆς λέγονται.

ζ) τετελεσμένος κέλλων

(ἐμ(ι)) ἄε·ἔχον·κουλήμα·κουλήμα·κουλήμα
(ἔσ(ι)) ἄε·ἔχε·"·"·"
(ἔ) ἄε·ἔχη·"·"·"
(ἔμε) ἄε·ἔχμα·"·"·"
(ἔ) ἄε·ἔχετε·"·"·"
(ἔ) ἄε·ἔχαι·"·"·"

η) κέλλων πρότερος τετελεσμένος

η) κέλλων ^{πρότερον Τυμολοκλήως} ~~πρότερον Τυμολοκλήως~~ κέλλω (π

*Κνικῶς. αἰ (Ε)μαί, (F)σαι, (Ε)κι τουλάχιστον, κουλῆτι, κουλῆτε
μαθουν. αἰ (F)μαί, (Ε)ταί, ἦκι κουλῆτοῦ ἢ κουλῆτοι, κουλῆτε ἢ κουλῆτο
κουλῆτῃ

λέγεται ὁμοίως :

αἰ κί ἔμα, ἔσαι, (τὸ γ πρόσωπον ἐπὶ αἰ κί) κουλῆτε, τὸ, τῆ
αἰ μαί, αἰ ταί, αἰ ἦκι κουλῆτοι ἢ κουλῆτοῦ, κουλῆτε ἢ κουλῆτοι, τῃ

2. Ὑποθετική.

*Ἐνεστώς. νᾶ κουλῆθούμαι, νᾶ κουλῆνισου, νᾶ κουλῆνηται
νᾶ κουλῆθούμαι, νᾶ κουλῆντετε ἢ κουλῆνετε ἢ κουλῆνεστε, νᾶ
κουλῆνουνται

*Ἀόριστος. νᾶ κουλῆθῶ ἢ τῶ, νᾶ κουλῆθῆρε ἢ τῆρε, νᾶ κουλῆθῆ ἢ τῆ
νᾶ κουλῆθῶμε ἢ τῶμε, αἶπε ἢ τῆτε, αἶνε, τῶνε, αἶνε, ἢ
τῶνε.

Οἱ τύποι κουλῆνεστε καὶ κουλῆτοῦνε κατὰ τὴν κοινήν.

τοῦ ρ. ὄρου (ὄρω) νᾶ ὄρινούμαι, νᾶ ὄρινισου, νᾶ ὄρινεται, νᾶ ὄρινούμαι, αἰ
νᾶ ὄριντεστε, νᾶ ὄρινουνται. Ὁ ἀόριστος αἰ νᾶ ὄραθῶ ἢ τῶ, ὄρα-
θῆρε ἢ τῆρε κ.λ.κ.

3. Προστακτική.

α. Ἐνεστώς. νᾶ κουλῆνισου, αἰ αἰς ἢ ἄνε κουλῆνεται, ἰληθουν. νᾶ κουλῆνετε
ἢ κουλῆνεστε, αἰ αἰς ἢ ἄνε κουλῆνουνται

β. Ἀόριστος. κουλῆσου, αἰ αἰς ἢ ἄνε κουλῆθῆ ἢ τῆ, κουλῆθῆτε ἢ τῆτε, αἰ αἰς
ἢ ἄνε κουλῆαἶνε ἢ τῶνε

τοῦ ρ. ὄρου (ὄρω) ὄρινισου, ὄρινετε, ἄριστ. ὄρασου, ὄρααἶπε

4. Μετοχή.

*Ἐνεστώς. κουλῆθούμενε, κουλῆθούμενα, κουλῆθούμενε ἢ μενου ἢ μεντα
κουλῆθούμενοι ἢ μέντε, μένοι, μένε ἢ μέντε, κουλῆθούμενα ἢ
κουλῆθούμεντα

Ὁ τύπος κουλῆθούμεντε τοῦ κελουῦ κατὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ τοῦτο κατὰ
τὴν ἐνεργητικὴν μετοχὴν, οντες, τσακων, ουντε ἢ εντε
περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς μετοχῆς βλ. τὸ ρ. φταίνου (βαρβόνα).

Παρακείμενος. κουλῆτε, κουλῆτῃ, κουλῆτε, κουλῆτοῦ ἢ κουλῆτοι, κουλῆτε ἢ
κουλῆτοι, κουλῆτῃ

τοῦ ρ. ὄρου (ὄρω) ἔνεστώς ὄραθῶμενε, ὄραθῶμενε, ὄραθῶμεν, ἢ μενε ἢ μεντα
Παρακείμ. ὄρατῃ, ὄρατῃ, ὄρατῃ

Δὲν ἠναπόσμεν τοῦ εἰς τὸ (Α) καλαιότερους ἀλλ' ἀνυπόκριτους σήμερον τύχε
κους τῆς μετοχῆς τοῦ ὄρου: ὄρακοῦ, ὄρακοῦα, ὄρακοῦντα (ἐπικρατῶς) τοῦ εἰς
τοῦ ἀέφνεο ἀναφερομένου.

5. Ὑποθετική.

α. Διαρκής. αἰ κί κουλῆθούμαι, αἰ κί κουλῆνισου, αἰ κί κουλῆνεται
αἰ κί κουλῆθούμαι, αἰ κί κουλῆνετε ἢ ντεστε ἢ νεστε, αἰ κί
κουλῆνουνται

β. Στιγμιαία. αἰ κί κουλῆθῶ ἢ τῶ, αἰ κί κουλῆθῆρε ἢ τῆρε, αἰ κί κουλῆ

γελοῦ (γεῖω)· ἐγελάει· νή γελλοῦ· γέλινε (προστ. ἔνεστ)· γέλο (δορ.)· γελαχ-
 κούμενε· ἐγελάσμαι· νή γέλιτοῦ· γελάσσοι· γελατέ
 γιατρέγγου (γιατρέθω)· ἐγιατρεύει· νή γιατρέφου· γλιτοεμπε (προστ. ἔνεστ)·
 γιάτρεε (δορ.)· γιατρογγόθμενε· ἐγιατρούει· νή γιατρέφτου· γιάτρε-
 τρέθου· γιατροφέ· ἄροισ τῆ πύργου (ενίγω)
 γκιούθου (ἐνόθω)· ἐγκιούθ· νή γκίθ· γκιούσε (δορ.)· γκιούτσε (ἐνεσ.)· γκιου-
 κούμενε· ἐγκιούμαι· γκιούσου· γκιουτέ· ὁμοίως τὸ κπιούθου (κῆ-
 μνω· κπιόνω· κεῖα (νω)· ἔνταμούθου (ἐνταμώνω)· χοντέθου (χορταί-
 νω)· μηζούθου (μεζώνω· μοζεύω)
 γλυτθίνου (γλυκίνω)· ἐγλυτθίγει· νή γλυτθάνου· γλυτθανε· γλυτθαινοόμενε
 ἐγλυτθίγει· νή γλυτθασου· γλυτθέσου· γλυτθπέ· ὁμοίως τὸ κρε-
 μίνου (κρεμῶ)
 κουλίγουκῆ· κουλίζου (κυλώ)· ἐκουλίγει· νή κουλίσου· κουλισπούμενε· ἐκου-
 λίσμαι· νή κουλιστοῦ· κουλίσου· κουλιστέ
 λείκου (λείνω)· ἐλείπασμαι· νή λειπαστοῦ· λειπαστέ· εἰς τὸ (Α) λείσου· ἐλει-

νά λειπέφου, λειπέφε_λειπασκούμενε, ἔλειπάσμα, νά λειπαστοῦ,
 λειπάσου, λειπαστέ
 μπέχου(ἀμπέχω, σκεπάζω), ἐμπέα, νά μπέτσου, μπετέ. Ὁμοίως δήχου(βήχω)
 νεμαίχου(βόσκω), ~~χέρχλχέρ~~
 ντρεπούμενε(ντρέπομαι), ἐντραπήκα, νά ντραπήου, ντράπου(κάτὰ τὴν κοι
 νὴν)
 κείρου(σπείρω), ἐκείρα, νά κείρου, κείρει, κειρούμενε, ἐκείρτε(γ
 ἐνικ.), νά κειρτή(γ ἐνικ.) κειρτέ
 πιστοῦ(πιστεύω), ἐπιστήκα, νά πιστίου, πίστε
 κουλοῦ(κυλίω) ἐκουλήα, κοβλησε, κουλικοῦμενε, ἐκούλισμα, κουλιστέ,
 ἄ νι κουλίου(ἄς τὸν κυλίω)
 ποίου(ποιῶ), νά ποιῶου(ἐν. ὑποτ.), ἐμποῖκα, νά ποίου(ὑποτ. ἄορ.) ποῖνε
 (προστ. ἐνεσ.), ποῖε (προστ. ἄορ.), μοιτέ. Περὶ τῶν εἰς οἶου
 ρημάτων βλ. Κατζιδάκιν, ΜΝΒ, λ. 278' μούδιου, γαυρίου...
 ἐσημάτισαν τὸν ἐνεστῶτα αὐτῶν ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἄορ.
 κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ρημάτων, ὁμοιον μὲν τοῦ ἀορίστου τὸ
 θέμα ἐχόντων, βαρυτόνων δέ'. Ὁμοίως κλίνεται τὸ λαλοῦ
 ποιῶου(ὑποδένω), ἐποιῶ, νά ποῖτσου, ἐνεστ νά ποιῶου), προστ. ἐνεστ.
 ποῖχε, ἄορ. ποῖτσε, ποῖκούμενε, ἐποιῶμα, νά ποῖτοῦ, νά ποῖ-
 χούμα(ἐνεσ.), ποῖχισου(ἐνεστ.), ποῖτσου(ἄορ.), ~~χέρχλχέρ~~/
 ποῖτέ
 πρέχου(πλέκω), ἐπρέα, νά πρέτσου, πρέτσε_πρεχούμενε, ἐπρέμα, νά πρετοῦ
 πρετέ
 δομίχου(θερμαίνω), ἐδομία, δόμισε, νά δομίσου, δομισκούμενε, δομίσμα
 νά δομιστοῦ, δομίσου, δομιστέ
 στέκου(στέκω), ἐσταμα, νά στέκου(ἐνεστ.), νά σταθοῦ(ἄορ.), στατέ
 τυχαίνου(τυγχάνω), ἐτυχήκα, νά τύχου, τυχητέ
 φτοῦ (φυτεύω), ἐφτόκα, νά φτύου, φτύε, φτυτέ
 χαλοῦ(χαλῶ), ἐχαλάκα, μ' ἐχαλούκαῖ τὸ περὶ βόλι(μοῦ χάλασαν τὸ περι-
 βόλι), μ' ἐχαλούκαῖ τὴ τθαθίε(μοῦ ἔχασαν τὶς βελόνες), χά-
 λα, νά χαλάου, χαλατέ.

Μία φορά τσ'έναν τβαίρε Έκι μία βαδλίισσα. Έμποϊττε κρῶτα μία θάτη: τί δώδεκα χρόνου έμποϊττε ένα καμκί βαδιλόκουλε. Τί τδετρ ημέρε κί ν'έμοιρήκαϊ? οι άλλιοι έτραγιάνι ούλοιο. Α θάτη Έκι καθημένα τδ'έ- νιάττε τσ'ήκι λαλοῦντε οι μοϊρε. Α κρῶτε επέττε. Όταν τδ καμκί να- τή τδετ χρόνου φά τσιτάτση τή κάρα να δήη. Α δευτερε επέττε να νατῆ δώδεκα χρόνου φά τσιτάτση κηκ' να βράχο. Α πέζιτε επέττε, δφι, θα νατ εϊκοδι Ένα χρόνου. Έμδγαμπε, πριν κιοβφη, με τδ γουναίκα κηκ' θα μπητ'ε να ούθι με φτερδ να νι τήη. Α θάτη τδ τάν ημέρα κ' ένάτε τδετ χρο- νου γβ/ν' Έκι φυλάττα. γβ/τ' γλουτοῦττε από τδ κάρα. Ένάτε δώδεκα χρο- νου ν'έγλουτοῦττε από τδ βράχο. Όταν ένάτε τδετκοδι Ένα Έκι θέλου να παντρέφη τάν κηκ' σι κρῶτα. Δε ν'έδφτε κ' δ-μδ σι, Έκι θέλα να παν- τρέφη κρῶτα τδν κηκ' σι τδαι ύστερα έτήνα, γιδ' να νι γλουτοῦη τδ' από ταντ' τδ δευτδ τί μοϊρε. Έκάν'ά ούρα τδυ γάμου, δσε τδ'ά ν'έμοικαϊ ν'έλλάτση δέν άλλθε. Έκι τροχίσα τδ μαχαίσα. Εδ' ζήη τδν "αγιε, δέν έ ζάττε, να χορέφη, δέν έχορεϋε. τάτσου, δέν έ. καίττε από τάν τζέλα, αλλά τδαι τσ' Έκι κηκ' θυβαίντα δκι μαρτυροῦα. Εζάττε τσ'έγκιούφτε κηκ' κάρ τδ κρεββέκι τδυ κηκ' σι

Έγλεγκίανε, εκάν'ά ούρα να τραγιόσση, μη ζέροντας κανένα κηκ' Έκι. Εδ'αις έγύρτε δ γαμπε τδ'ά νύκη χάμου, έπραγμ'αίανε. Α θάτη Έκι κα- θυμένα, κ' κηκ' τδυ κακίλου. Α τδέλα έτζιτε ούλα. Έσανερατ'δ ρβ'κί με τδ φτερδ. Οι νιογά, κροι ηκι κραγιόλουντε. Ο ούθι ν'έστερατδβιε, έβρουκί. ε δ καμκί κ' δ τδ λαιουδ. Αδόντε να ευκνήση. Αδ' ούρε Έκι παλαγγα' μι τδν ούθι δ ζοιδ. Πιτ'η τδ αλ... τδ τδ ν'έσκοτοῦττε, τδν κηκ' σι, δε ν' έμικηττε γιδ' να μη φοζατῆ. Α δε τδ'έμικηττε, γ' μ'η σι, να δομλοη βο γιδ' να λουτῆ, τδ καλύκερ'ησι φόρεμα να νι φέση ναγκιουτῆ, να ευκνή- ση τδν κηκ' σι να γλεγκήση κηκ' ν'έγλουτοῦττε τδ'έτρανι τδ φορδ. Αλλιοι τδίντυνε δη'έχου δ κηκ' σι. Α βδιδ' ηκι γλεγκίλουντε από κηκ' τδαι ύ- στερα. Αδ' φόβο σι κ' θάτη οι τδίχε σι ηκι ταιέ σαν κλαδιδ' τάνου. Α θάτη κηκ' ν'έσκοτοῦττε τδν ούθι δέν έφοζάτε. Α κηκ' σι κηκ' ν'δράττε σκο- τουτ'ε έτρομάνε να νι άναζήνε.

Όπαντζα τδ τδουίχ' τδουί τδαι τδ λεκοτθερασούχι /εϊνι κέντε κορασούχ- λε τδ'έκαραμπαίττε μία/τδ'έκαραμπαίττε μία να μιλη τδν άτδωκδρι/ Ό- μι θέλα ντι έτίουι. Έκι θέλα τδν κακά/έμι θέλα τδν κακά, τδν κακά τδν τθερατῆ/κ'ένι τδουί τι κροσφολίσε /δ'έ φιλουί τι κροσφολίσε/κ'εϊν' οδ- δντου σι κηκ' σι τδουί τδ μακαρούνγια//β'εϊν' τδ'οι χέρε σ' κηκ' σι τδουί τι κροσφολίσε. Θκιδ'σ' τδ δντου σι κηκ' σι τδουί τδ μακαρούνγια τ'έντερά σι μακαρούνγια

Τδ κείμενον από γυναίκα ηλικίας 38 (τδ 1934) έτην, έγγραμματον. Η επίε- δρασις τῆς κοινῆς εἰς τδ τυκιδόν, τδ λεξικόν καί σύνταξιν, καταφανῆς.

Ο Ι Μοῖρες
(Μετάρρασις)

Μία φορά κι ἕνα καιρὸ ἦταν τὸ βασίλειον. Ἐκανε πρῶτα μιὰ κόρη, σὰ ὡ-
κα χρόνια ἔκανε ἕνα παιδί (ἄγριον) βασιλόπουλο. Στὶς τρεῖς ἡμέρες τοῦ τοῦ
μοῖραναιῶν ἄλλοι κοιμήθηκαν ὅλοι. Ἡ κόρη καθόταν (ἀγρυπνοῦσε) κι ἔκου-
σε τί ἔλεγαν οἱ μοῖρες. Ἡ πρώτη εἶπε, ὅταν τὸ παιδί αὐτὸ γίνῃ τριῶν χρι-
νῶν ἀνέστη στή φωτιά νὰ καῖ. Ἡ δευτέρα εἶπε, θὰ γίνῃ δώδεκα χρονῶν, θὰ
πέσῃ ἀπὸ τὸ βράχο. Ἡ τρίτη εἶπε, ὄχι θὰ γίνῃ εἴκοσι ἑνὸς ἐτῶν. Μιδγάμπι
πρὶν κοιμηθῆ μετὰ τὴ γυναῖκα (τοῦ) ἀνδρὸς ἕνα φίδι μετὰ φτερά νὰ τὸν φάῃ. Ἡ
κόρη ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ ἔγινε τριῶν χρονῶν (ὁ ἀδελφὸς τῆς) τὸν ἐφύλαγε.
τὸν ἐγλύτωσε ἀπὸ τὸ βράχο. Ὄταν ἦλθε τὸ (στὸ) εἴκοσι ἕνα, ἤθελε νὰ παντ-
ρῆ τὴν ἀδελφὴν τοῦ πρῶτα. Δὲν τὸ δέχτηκε ἡ ἀδελφὴ τοῦ, ἤθελε νὰ παντρεύῃ
πρῶτα τὸν ἀδελφὸ τῆς καὶ ὕστερα ἀκείνην (νὰ παντρευθῆ), γιὰ νὰ τὸν γλυτώσῃ
κι ἀπὸ κείνη τὴ σειρά τῶν μοῖρες. Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ γάμου, ὅσο κι ἂν τὴν
ἔκαναν. Ἄλλῃ δὲν ἔλλαξε. Ἐτρόχιζε τὰ μαχαίρια. Νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησίαν
δὲν ἐπῆγε, νὰ χορεύῃ δὲν ἐχόρευε. Ἐπῶν ἔβηνκε ἀπὸ τὸ σπίτι, ἀλλὰ καὶ
τί συνέβαινε δὲν ἔμαστούρουσε. Ἐπῆγε κι ἐκρύφτηκε ἀπὸ κάτω στὸ κρεβάτι
τοῦ ἀδελφοῦ τῆς.

Ἐγλέντησαν, ὅτι ἡ ὥρα νὰ κοιμηθῶνται, μὴ ξέροντας κανέναν ποῦ ἦταν (αὐτὴ)
ἐκεῖ ἐγείρε ὁ γάμος κι ἡ νύφη χάμω ἐπλάγιασαν (ἀποκοιμήθηκαν). Ἡ κό-
ρη καθόταν, ἡ ἀδελφὴ τοῦ, ~~ἀπὸ τὸ βράχο~~ παιδιῶν. Τὸ σπίτι ἔτριξε ὅλο. Ἐφανερῶ-
κε τὸ φίδι μετὰ τὸ φτερά. Οἱ νισγάμπροι ἐπλάγιαζαν. Τὸ φίδι τοῦ ἐφερούγι-
σε θβούτηξε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ λαιμό. Ἐδύνατο νὰ ἐκνήσῃ. Δύο ἄρες ἐπάλευε
μετὰ τὸ φίδι ἡ ἀδελφὴ. Πνιγμένη στὸ αἷμα, ἀφοῦ τὸ σκότωσε, τὸν ἀδελφὸ τῆς,
δὲν τὸν ἐμίλησε γιὰ νὰ μῆφοβηθῆ. Ἐπῆγε κι ἐμίλησε. Ἄπῃ μάννα τῆς, νὰ ζε-
στάνη νερὸ νὰ λουστῆ, τὸ καλύτερὸ τῆς φόρεμα νὰ τὸ φέρι νὰ καθαθῆ, νὰ ἐυ-
κνήσῃ τὸν ἀδελφὸ τῆς νὰ γλυτῶσῃ, τοῦ τὸν ἐγλύτωσε κι αὐτὴ τὴ φορά. Ἄλ-
λο κίνδυνον (οὐδέτι, γένους) δὲν εἶχε ὁ ἀδελφὸς τῆς, εἰς βδομάδα ἐγλεντοῦ-
σαν ἀπὸ κεῖ καὶ ὕστερα. Ἀπὸ τὸ φόβον τῆς ἡ κόρη τὰ μαλλιά τῆς ἦταν σηκώ-
μένα σὺν κλαδίῳ πάνω. Ἡ κόρη τοῦ τὸ σκότωσε τὸ φίδι δὲν ἐφωβήθηκε. Ὁ
ἀδελφὸς τῆς τοῦ τὸ εἶδε σκοτωμένο ἀτράμαξαν νὰ τὸν ἀναζητήσουν.

Ἀπέναντι στὴ βελανιδίτσα βελανιδίτσα καὶ στὴ λευκοκερασίτσα
ἔναι πέντε κορασούλες καὶ ἐπαρβῆκε μία/καὶ ἐκαρβῆκε μία νὰ μιλή-
σῃ (σ)τὸν ἄντρα τῆς. Δὲν θέλω σε ἐσένα, θέλω τὸν παπὰ/θέλω τὸν παπὰ τὸν
κατὰ τὴν κερατὰ/τοῦ τρώγει τίς κροσφορίτσες καὶ φιλεῖ τίς κοπελίτσες/
ἐπὶ τὸ δόντια του κροσφορίτσες καὶ τρώγει τὰ μακαρούνια/εἰν'καὶ τὰ χέ-
νια του πατερίτσες καὶ τρώγει τίς ~~κατὰ τὴν κερατὰ~~ κροσφορίτσες/-στειλάξ'τὰ
ἄρια σου κροσφορίτσες, ~~κατὰ τὴν κερατὰ~~ τ'ἄντρα τὸν μακαρούνια

κίτρο

Α ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ (2)

Τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν τῆς ἀναφορικῆς ἰντωνυμίας εἰς τὸς ἐξῆς περιπτώσεις. α) τὸ ἢ τὸ περίτθε: τὸ ἢ στὸ ἐκέρασε· στὸ παρελθόν· κέρυσι. τὸ ἄρθρον μετέπεσεν εἰς τὴν ση-σίαν τῆς μετοχῆς· τὸ παρελθόν· τὸ περίτθε ἔ-κι ἢ τὸ τίθρα τοῦ Πρεγᾶδου· κατὰ τὸ παρελθόν· κέρυσι ἦτο ἡ καιρία· ἡ χρονία τοῦ Πρεγᾶδου (ἡ σπαρῆ ὃ ἦ)

β) τὰ εἶνι τὰ δὲν εἶνι (κ): αὐτὰ καὶ εἶναι (ὑπάρχουν) καὶ ~~ἔχουσιν~~ αὐτὰ ποῦ, δὲν εἶναι (ὑπάρχουν)· ἔτι ὑπάρχει καὶ ἔτι δὲν ὑπάρχει ἀπ' ὅλα. Ἐπι ταίχιον τὰ εἶνι τὰ δὲν εἶνι (μ' ἐτάγιζε ὅτι ὑπάρχει καὶ δὲν ὑπάρχει· μ' ἐτάγιζε τοῦ κουλαοῦ τὸ γάλα).

γ) τὰ ὃ μὲ ξέρουντε ὃ μ' ἀοῦντε ἢ τὰ ὃ ὄν ξέρου ὃ ὄν ἄου (γι' αὐτὰ ποῦ δὲν ξέρωμε δὲ μιλοῦμε ἢ (γι) αὐτὰ ποῦ δὲν ξέρω δὲ μιλω). τὰ ὅμε νίντε ὃμ' ἀοῦντε ((γι) αὐτὰ ποῦ δὲν ἀκοῦμε δὲ μιλοῦμε). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἄρθρου εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ εἰς τοὺς βυζαντινοὺς καὶ εἰς ἄλλα νεοελληνικὰ ἰδιώματα· εἰς ἀργυρόβουλλον π.χ. θεοδ. Β. παλαιολόγου (3): ἄλλ' ἐξωνεῖσθαι καὶ αὐτῶς τὰ βούλονται ἐξ αὐτῶν ἔνθα τὰ ἄ. καὶ εἰς Καππαδοκικὰ ἰδιώματα δὲν εἶναι ἄγνωστος ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἄρθρου. Ἐν Ἄνακῳ π.χ. τῆς Καππαδοκίας λέγεται ἔμεῖς βτὰ κωνούτανε μάζευαρί (ἔπεισ αὐτὰ ποῦ ἐπεσαν ἐμάζευαμ). Ἡ εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον συνήτης εἶναι ἡ φράσις ἐδῶ σὸ μέρος· ἐδῶ σὸ μαχαλὰ (σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ ~~μαχολία~~) κ.λ.π. δὲν τὸ σὸ (σὸτ): σ' αὐτὸ τὸ τοιαύτῳ ἐκίρημα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ προσέλαβον πλὴν τῆς τοπικῆς καὶ δεικτικῆς σημασίαν. Πάλι τὰ ξεύρω· κάνω τὴ ψωμιὰ (πάλι αὐτὰ ποῦ ξέρω αὐτὰ τὰ ψωμιὰ κάνω).

εἰς τὸ ὄνομα ἀφέγκη· δ (ἀφέντης· κατέρας) ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ἀφέγκη· τ' ἀφέγκη διὰ συναίρεσως οὐα καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ ἰσχυροτέρου φθόγγου α (4) προέκυψε γενικὴ τᾶ φέγκη καὶ ἐκ τούτου κατόπιν ὀνομαστικὴ φέγκη τοῦ ἀρκτικοῦ α θεωρηθέντος πλέον ὡς ἄρθρου καὶ τεθέντος ἀηλυκοῦ ἄρθρου εἰς ὄνομα ἀρσενικόν. Ἐλέχθη οὕτω ἡ φέγκη· γεν. τᾶ φέγκη· αἰτ. τᾶν ἀφέγκη (4) πολὺ πιθανόν εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦτου γὰ ἐπέδρασαν καὶ ὀνόματα ὡς ἡ μάτη· ἡ βλχ/σάτη (ἡ μήτηρ· ἡ θυγάτηρ). Ὁμοίως ἐκ τοῦ τὸ ἀμπάκι· τ' ἀμπάκι· τὰμπάκι τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐλήφθη ὡς γενικὴ τᾶ μπάκι καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐσχηματίσθη

(I) εἰς τὸ κεφ. τοῦτο) ἐσηματώθησαν φαινόμενα ἢ περιπτώσεις κυρίως ἰδιό-
ἴζουσαι τῆς ἰσακωνικῆς· τινὰ ὅμως ἀπαντῶντα καὶ εἰς τὴν κοινὴν. Παράθεξις ὄλων τῶν συντακτικῶν φαινομένων· ἔστω καὶ ἂν ταῦτα ἀπαντῶσι καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἐθεωρήθη ἄσκοπος.

(2) τὰ κυριώτερα βουφήματα τὰ φλοῖα εἶχον ὑπ' ὄψει εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος κεφ. εἶναι α). Ἀχ. Τζαρτζάνου· Νεοελληνικὴ Σύνταξις· Ἀθήναι 1928· β) Μ. Ἀνδριώτη· τὸ Γλωσσικὸ Ἰδιώμα τῶν Φαράσων· εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἀρχελοῦ Μικρασιατικῆς Λογογραφίας· Ἀθήναι 1948 καὶ γ) Βασ. Ι. Φάβη· Περὶ τῆς ἀκρόσωπου Σύντάξεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ· Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΣΤ τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς (Δ/μίου Θεσσαλονίκης)· Θεσ/νίκη 1947 (3) Σ. Λάμπρου· Μονεμβασιωτικὰ Παρνασσός 2 (1883) σ. 473
(4) Χατζιδόκις ΜΕΒ, Α, 15. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀφέντης βλ. ΜΕΒ, Α, 172

τὸ θηλ. ἂ μπάση, συντεκούντων εἰς τὸν σχηματισμὸν τούτου καὶ τῶν θηλ. ζι
 ἂ τῆσα, ὁ γωνία (τὸ σπῆτι, ἡγωνιά, τὸ ἕτερον τῶν δύο κύριων ὀματίων τῆς
 τσακωνικῆς οἰκίας). Ὁμοίως ὁ Σωκῆρα (Σωτήρ, Χριστός), λόγῳ τῆς καταλήξεως
 αἰεῖς ἦν συνήθως καταλήγουσαν τὰ θηλυκὰ, ἐθεωρήθη θηλυκοῦ γένους καὶ ἐλέ-
 χθη ἡ Σωκῆρα, μετὰ δὲ τῆς λέξεως ἄγιο ἂ ἁγιά Σωκῆρα. Ὁμοίως ἐν Ἀνακτο-
 ρῆς Καπαδοκίας ἡ κατάληξις α τοῦ ὀνόματος Δία μετέτρεψε τὸ γένος εἰς
 θηλυκὸν καὶ οὕτω ἐλέχθη σὴν ἁγία Προφήτη Λία (σὴν...), Ὁμοίως ἡ λ. τῶν
 τῶν (τὸ γκιωνάκι, ὁ μικρὸς γκιώνης) ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ τὰ τῶν ἄλλα ἐγένετο
 τ' ἄτῶν ἄλλα καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ ἐνικός τὸ ἄτῶν ἄλλοι. Τὸ οὐσιαστικὸν τὸ σκολε-
 ε (σχολεῖον) ἐθεωρήθη ἀρσενικοῦ γένους κατὰ τὰ πολλὰ λήγοντα εἰς ε (ὄνε, βι-
 νε, χιοῦρε κ.λ.π;) καὶ ἔγινε ὁ σκολεῖτε.

Χαρακτηριστικὸν τῆς Τσακωνικῆς εἶναι ἡ χρησιμοποίησις εἰς τὸ (Λ) τὸ
 ἀρσενικοῦ ἄρθρου εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν διὰ τὸ θηλυκὸν γένος τοῦ
 ὀνομαστικοῦ: τοῦρ ἄκορβάτου, τοῦρ ἔλιε (τὰ βᾶτα, τὶς ἔλιες). Τὸ ἀντίθετον
 παρατηρεῖται εἰς τὸ (Κ), ἔνθα τὸ θηλυκὸν ἄρθρον τοῦ πληθ. ἀριθ. τίθεται
 καὶ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος τοῦ ὀνόματος ἀριθμοῦ, τὶ γουναῖτδε, τὶ πέτρου (τὶ
 γουναῖκες, τὶς πέτρες).

Τ Ο Ο Υ Σ Ι Α Σ Τ Ι Κ Ο Ν

Ἡ χρῆσις ἑνὸς μόνου τύπου τῶν οὐσιαστικῶν διὰ τὴν ὀνομαστικὴν καὶ
 αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἑτέρου τοιοῦτου διὰ τὰς αὐτὰς πτώσεις τοῦ πλ-
 θυντικοῦ εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς διαλέκτου. Ὁ αὐτὸς
 τύπος χρησιμοποιοῦται καὶ διὰ τὴν κλητικὴν ὅπου γίνεται χρῆσις αὐτῆς
 ὄνε, τὸν ὄνε, ἔ ὄνε, ὁ ἀγωγιάτα, τὸν ἀγωγιάτα, ἔ ἀγωγιάτα. Περὶ δευτέρου
 τύπου ἐν τῇ κλίσει καὶ τῆς προελεύσεως τούτου, βλ. Μορφολογία, τὸ Ὀνομαστικόν.

Παρεκτεταμένα μόρια (2)

Ἐ ἴς τινὰ οὐσιαστικὰ προστίθεται, εἰς τὴν κλητικὴν κυρίως τοῦ ἐνικοῦ καὶ
 εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἐν τῶν πα-
 ρεκτεταμένων μορίων κει, νανε, τε. Τοιαῦτα οὐσιαστικὰ εἶναι, ἀρσενικὰ:
 ὁ οὐκι_οι, τοῦρ οὐκίουνε (ὄφις), ὁ τῶπο_οι, τοῦρ τῶπουνε (κῆπος), ὁ πέτ-
 ρε_οι, τοῦρ πέτρουνε (πέτρος, λίθος), ὁ ἀραποσίκι_οι, τοῦρ ἀραποσικίουνε
 (ἀραβσίτος), ὁ ἴτε_οι, τοῦρ ἴτουνε (ἰσίδος, ὕφασμα), ὁ κόκκο_οι, τοῦρ κόκκου-
 νε (κῆκος), ὁ ἀϊθῆ_οι, τοῦρ, ἔ ἀϊθῆνε (ἀδελφός), ὁ παπποῦ_ἔ παπποῦνε (πάππος)
 Σπανιώτερον εἰς ἄλλας λέξεις: ὁ χρονοῦνε. Θηλυκὰ: εἰς τὴν ἐνικὴν κλητι-
 κὴν ἂ μὰ ἢ μάρη_ἔ μάνε (μήτηρ), ὁ ἀϊθῆ, ἢ ἀϊθῆ ἢ ἀϊθάνε ἢ ἀϊθάνε, ἂ μαμμοῦ-
 γεν. τᾶ, κλητ. ἔ μαμμοῦνε (μάμη). Ὁδότερα: τὸ καμπζι, τὸ χαρκί_τὸ καμπζι-
 νε, τὸ χαρκίνε, σπανιώτερον. Ὁ ἄλλοτε (κατακλιεῖς εἰς (οἶο) λακκί, νε κίκα.

Τὸ μόριον νε ἢ νανε προστίθεται καὶ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον
 πρόσωπον τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀριθμοὺς: ἐζοῦ,
 καὶ ἐζοῦνε, ἐκιοῦ καὶ ἐκιοῦνε, ἐνεῖ καὶ ἐνεῖνε, αἰτιατ. ἐνεῖνανε, ἐμοῦ καὶ
 ἐμοῦνε/καὶ ἐμοῦνανε (ἐγώ, σὺ, ἡμεῖς, σεῖς). Τὸ νε πιθανῶς ἐκ τῆς ἐτεῖνε (ἐ-
 κεῖνος).

(1) βλ. Χατζιδάκι, ΜΝΕ, Δ, οὐκ κ.ε.

(2) περὶ παρεκτεταμένων μορίων βλ. Γ. Χατζιδάκι Γλωσσικαὶ Ἐρευναι Α, 223_6

ἰαίταν ἔγουςι τὴν ἀναλογίαν

τὸ ἄρρον τε προστίθεται μόνον εἰς τὴν ἰλησυντικὴν κλητικὴν τῶν ὀνόματι
καρβύλι, ἢ κλητικῆς (ἢ ταισί) καὶ εἰς τὴν σύνθετον τῆς (κλύδαρι, ἡσπύ-
κρίνατι ἢ ὄσπρον, τάχα) ἔβινε ἢ μῆ. Ἄρθοι: Ἄ, νί, τ' ὄτατε, ἔκινε. (ἦλεθε ἢ
μπέρα, ἢ μ' κῶς (δὲν πιστεύω) Ἄ, νά, πρήγματι, ἤ/ἢ/ ἦλεθε). Προστίθεται ἐ-
πίσης εἰς τὸ ἰλλάταχα. ἔβινε τάχατε γὰ μ' ὄρατε (ἦλεθε ὄσπρον, γὰ μὲ ἰδῆ)

Δ. Τὸ ἔπιθετον

Ὅλιγα ἐπίθετα ἡ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν τσακωνικὴν πρὸς ὀνόματι τῆς ὕ-
λης: ῥάννισος (ῥονήσιος), ἡρακοσιμένιος (ἡρακοσιτένιος, καλαμποκήσιος) κρούχινε
καρτίσει, κλισίσι, σινε, μπαμπκατδερά, εβλίνε, χωματένιε, ἀσημένιε, μαματένιε,
σουδρένιε (ῥόλοῦχος, σιταρένιος, κριθίνος, βαμβακερός, ξύλινος, χωματίνας, ἡραγμ-
ροῦς, χρυσοῦς, σιδιροῦς). Ἐπίθετα ὡς τὰ πέτρινος, χάρπινος, κ. λ. π. σήμερον,
τοβλάχισιον δὲν ἀποδονται εἰς τὴν τσακωνικὴν. Ἀντὶ τοῦτου χρησιμοποιεῖ-
ται ἡ περιφράσις διὰ τῆς προθέσεως ἀπὸ μετὰ τοῦ ὀνομαστικοῦ ἐκ τῆς ὕλης
τοῦ ὀνόματι ἡποτελεῖται τι: εἶναι ἀπὸ πέτρε, ἢ ὀ χαρμ, ἢ ὀ ἐλλια εἶναι ἀπὸ
πέτρα, χαρμ, ἢ ἀπὸ εἶλο, ἐλλιας κ. λ. π.

Β. Ἡ Συγκρισις

Ἡ χρῆσις τοῦ συγκριτικοῦ εἰς τὴν τσακωνικὴν εἶναι περισσότερο συνηθῆς
παρὰ εἰς τὴν κοινὴν. Ὁ συγκριτικὸς πολλῶν ἐπιθέτων, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται
περιφραστικῶς εἰς τὴν κοινὴν, εἰς τὴν τσακωνικὴν σχηματίζεται μονολεκτι-
κῶς (βλ. καὶ κεφ. Δ. Συγκριτικὴ καὶ Ὑπερθετικὴ). Λέγομεν οὕτω ἐν τῇ τσακω-
νικῇ λεκότερε, κουβανότερε, κοτσινούτερε, βρασιούτερε, δογιστούτερε, προτερο-
ούτερε, ἴνοιτούτερε, τβίβινούτερε, νατούτερε, ἀκόμη καὶ κλατούτερε ἀντὶ τῶν
επιφραστικῶν τῆς κοινῆς γὰ μαῦρος, κόκκινος, βρασιένος, ζεστός, πρῶτος, ἀ-
οικτός, κίτρινος, ὄλιμος, ἐπιτυχημένος εἰς τὴν βαρῆν. Τοῦναντίον λείπει τε-
λείως εἰς τὴν τσακωνικὴν ὁ ὑπερθετικὸς, οἱ δὲ παρὰ τοῦ ἀέφνερ παραληφθέν-
τες ἀπὸ τοῦ ἀναγνωστοπόδου καὶ ἐν τῇ Γραμματικῇ τοῦτου σ. 42 ἀναφερόμενοι
ἄρθοι τοῦ ὑπερθετικοῦ καλῶτατε, λεκῶτατε (γρ. λεκῶτατε) καὶ μακούτατε εἶναι
ἀληθῆ ἐκ τῆς κοινῆς ὑπὸ ἰσόων ὑποστάντων μεγάλην τὴν ἐπίδοσιν τῆς
κοινῆς καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν τσακωνικὴν. Ἄλλωστε εἶναι γε-
νῆδος κανὼν εἰς τὸ (Α) ἢ ἰσόβολη τοῦ λ πρὸ τοῦ ὀ ὥστε ὁ τσακ. τύπος τοῦ
λε ἐν τῇ ὑπερθετικῇ θὰ ἦτο καῶτατε, μακούτατε, τοῦ δὲ λεκῶ λεκῶτερε, λεκῶ-
τε. εἰς τὴν τσακωνικὴν ὁ ὑπερθετικὸς ἰτικατεστάθη ὑπὸ τοῦ θετικοῦ ἢ συγ-
γίτικοῦ μετὰ τοῦ τελεία. (βλ. τὸ οἰκεῖον κεφ. τῆς Γραμματικῆς). Ἀρδὸς ὀηλω-
ν τοῦ ἁπολύτου χρησιμοποιοῦνται πολλάκις σύνθετα ἐπίθετα, ὅπως καὶ εἰς
τὴν κοινὴν. Ἀντὶ π. χ. τοῦ μῆ τσακωνικοῦ λεκῶτατε εἶναι σύνθετος τὸ σύνθετον
εἰλεκο μὲ τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν τοῦ ὑπερθετικοῦ σημασίαν. Ὁμοίως τὰ σύν-
θετα κατακούβανιε, κατακότσινε κ. λ. π. ἔχουν εἰς τὸν λόγον θέσιν ὑπερθετικοῦ.
Ἡ αὐτὴν σημασίαν ἔχει τὸ ἐπίθετον ὀλεκο (ἐκ τοῦ ὀλόλεκο) καὶ ὀπαλιεφ (ὀλό-
λο). Ἡ ἔννοια τοῦ ὑπερθετικοῦ ἐκράζεται ἐπίσης πολλάκις δι' ἐπαναλήψε-
δος τοῦ θετικοῦ: ἐνάτε λεκῶ λεκῶκου, ἄνιου κουβίνιου (ἔγινε λευκῶ λευκῶ
πολὸ λευκῶ, λευκῶτατο κ. λ. π.)

Δι' ἐπαναλήψεως ὀλες τοῦ θετικοῦ σχηματίζεται καὶ ὁ ὑπερθετικὸς τῶν ἐπιθ-
των: ἔδιντα ἔδιντα ὀ ἐκόβε (σῦρριζα, σῦρριζα τὸ ἐκοβε, πολὸ πολὸ κοντὰ
ρίζα τὸ ἐκοφε), ἐκι στέκου τάνου τάνου τάν κορφά (ἔστεκε πάνω πάνω, στο

ἀκρότατο ση. εἶτον τῆς κόρυφῆς). εἰς τὴν κρῖσι τῶσιν αὐτὴν ἡ σημασία τοῦ υπερβολικοῦ δηλοῦται καὶ μὲ τὸν κατάλληλον τόνον τῆς φωνῆς, ὅπως ἄλλωσθ καὶ εἰς τὴν κοινήν. εἰς τ' ἀνωτέρω π.χ. παραδείγματα θὰ τονισθοῦν διὰ μηκύνσεως τῆς φωνῆς εἰς μὲν τὸ εἶντα ἢ συλλαβῆ εἰς εἰς δὲ τὸ τάνου ἢ ἢ συλλαβῆ τα. Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἀποδίδεται ἐπίσης καὶ δι' ἐπαναλήψεως οὐχὶ τοῦ ἐπιρρήματος ἀλλὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ: τὰν κορφὰ κορφὰ, στήν κορφή κορφή σὺ δ' ἀνώτατον ἄκρον τῆς κόρυφῆς, κατάκορφα: ὡς καὶ εἰς τὴν κοινήν.

Τοῦ ἐπιθέτου γέρου (γέρων) ὁ συγκριτικὸς λαμβάνεται ἐκ' τοῦ ἀτδὲ (ἀδρός, μέγας). Ὁ τύπος γερούτερος εἶναι τοῦ ἐπιθέτου γερὸν (γερός). τὸ συγκριτικὸν μάλλιο (μᾶλλον) τίθεται μόνον ἐπιρρηματικῶς: ὁ ζέτεος μᾶλλον (ἄλλο μᾶλλον δὲν ἐπῆγε).

Ἡ σύγκρισις ἐν τῷ λόγῳ γίνεται α) διὰ τοῦ συγκριτικοῦ καὶ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ συγκρινομένου μετὰ τῆς προθέσεως ἀπὸ: ἀτδύτερος ἀπὸ τὸ κάλι (μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ ἔλο), ἀψεύτερος ἀπὸ σ' ἐτίου (ὕψηλότερος ἀπὸ σένα) β) ὅταν τὸ συγκρινόμενον ἀντικαθίσταται ὑπὸ προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἢ δεικτικῆς ἢ πρόθεσις δύναται νὰ παραλειφθῇ: ἐνὶ χαμεούτερον ντὶ (εἶναι χαμηλότερος σου) εἶναι λεκούτεροι σου (εἶναι λευκότεροι τους). λέγεται ἐπίσης ἀτδύτερος ἀπὸ τένι (μεγαλύτερος ἀπὸ πείνον). εἰς τὴν λυακοῦν τῆς Ἰακκαδοκίας ἐλέγετο: εἶναι ἀ σ' ἐλ μέγα (εἶναι ἀπὸ μὲ μεγαλύτερος). βλ. καὶ Η. ἀνδριώτη ἔ. ἄ. σ. 50.

Β. Ἀντωνυμίας

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίας εἰς τὰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις συνήθως ἐπονται τοῦ ρήματος: ὄρακατέσσι (τοῦσι, τίς, τὰ εἶδατε;), ἐπέτδερξ νι νὰ μόλη; (τοῦ, τῆς, τοῦ εἶπες νάρθη;). Σπανιωτέρα εἶναι ἢ καὶ ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς πρόταξις τῆς ἀντωνυμίας. εἰς τὰς ἄλλας προτάσεις ἢ ἀντωνυμία προτάσσεται ἢ ἐπιτάσσεται τοῦ ρήματος κατὰ βούλησιν, εἰς τὰς προτάσεις κρίσεως ὅμως κατὰ κανόνα προτάσσεται ἐνῶ, προηγουμένου τοῦ σχετλιαστικοῦ ἀμ, συνήθως ἐπιτάσσεται. ὄρατσερέ νι; ἀμ' ὄρακα νι (τὸ εἶδες; ἀμ τὸ εἶδα). Ἄν μετὰ τὸ ἀμ ἀκολουθῇ προσωπικὴ ἀντωνυμία μετὰ ταύτην τίθεται ἢ ἕτερα προσωπικὴ ἀντωνυμία: ἀμ ἐξοῦ ἢ ὄρακα τὰν τύχη μι (ἀμ ἐγὼ τὴν εἶδα τὴν τύχη μου), δὲν λέγεται ὅμως ἀμ ἐξοῦ ὄρακα νι. Μετὰ τὰς προθέσεις ἀπὸ, γὰρ, μὲ προστίθεται πολλακίς πρὸ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, ἐν εἶδει εὐφωνικοῦ, ἐπομένου φωνήεντος, τὸ ἐκ τῆς προθέσεως σὲ (εἰς) μετὰ τὴν ἐκθ) θλιψιν ἀπομένον σι: Ἄπὸ σ' ἐνίου ἔσ' ἀντεχοῦμενε (ἀπὸ μένα περιμένεις); γὰρ σ' ἐτίου ἢ ἐνέντιζε (γὰρ σένα τὸ ἔφερε).

Ἡ αὐτοπάθεια ἐκφράζεται περιφραστικῶς ὅπως καὶ εἰς τὴν κοινήν: ἐβοηθήκαμε ὁ ἕνα (ν) τὸν ἄλλο (ἐβοηθήσαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο). Ἐζάκαμε συντολὶ νάμου (πῆγαμε συνατοὶ μας, μεταξὺ μας, μόνοι μας). βλ. Τζαρτζάνου, ἔ. ἄ. σ. 110.

ΣΤ. Β ὕχη ἀνεκλήρωτος

Ἡ ἀνεκλήρωτος ὕχη ἢ ἡ ἔντονος ἀρνητικὴ ἐπιθυμία ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἀρνητικοῦ τύπου τοῦ ρήματος (ἐκτὶ προσωπικῆς συντάξεως) ἐν τῷ παρατατικῷ τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ μηδὲ: ὁ δα μηδὲ παύλου (δὲν ἦσο μὴ ἐρχόμενος, δὲν ἦτο νὰ μὴ ἤρχεσο, μακάρι νὰ μὴ ἦρχεσο). Ὁ ἔχεται μηδὲ ἀοῦντε νι (δὲν ἦ

ταν νὰ μὴ τὸ λέγατε, μακάρι νὰ μὴ τὸ λέγατε)
Ἡ ἀνεκπληρωτος ὄχη ἐκφέρεται μὲ τὸ νάκι, ἢ νὰ κι, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι
ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἔκι καὶ τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν ρηματικὴν αὐτοῦ σημα-
σίαν καὶ προσέλαβε τὴν τοῦ εὐχέτικου μορίου, προσετέθη εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα
πρὸ τοῦ κυρίως ρηματικοῦ τύπου: νὰ κια ἔμα, νὰ κια ἔσα, νὰ κια ἔμα, νὰ κια
ἔμαϊ.... (ἂν ἦμουν, ἂν ἦσουν....)

Ἡ ἀπλῆ εὐχὴ ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὑποθετικοῦ συνδέσμου ἄν ἢ ἄνε καὶ
οἰονόηποτε χρόνον: ἄνε γιάνη, Δέσποινά μι, (ἄς γίνη καλά, Παναγία μου)
Ἐπιπλέον ὁ τελικὸς σύνδεσμος νὰ προστιθέμενος εἰς τὸν ἀόριστον τῆς ὑποτακτικῆς
τοῦ ρήματος ἀδίκηου καὶ ἄσσου (παίρω καὶ ἀλλῶσιν) ἠνώθη μετὰ τοῦ ἄρχικου
ρῶν ἠεντος τοῦ ρήματος α μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τοῦ ἰδικοῦ του α καὶ τὸ ὑπολει-
πθὲν ν ἐθεωρήθη ὡς θέμα τοῦ ρήματος. Προσετέθη οὕτω ἕτερον νὰ καὶ οἱ τύποι
τῶν ρημάτων ἐσχηματίσθησαν: νὰ νάρου, νὰ νάρερε, νὰ νῆ... νὰ νάτσου... (σπα-
νώτερον νὰ ἄτσου)

Ζ. Προθέσεις, Σύνδεσμοι, Ἐπιρρήματα

Ἡ πρόθεσις ἀπὸ ἐπαναλαμβάνεται ὅταν δηλώνη τὸ ἔσω ἢ προστίθεται ὅπου
τὸ ὑπάρχον ἐπίρρημα ἀπώλεσε τὴν ἀρχικὴν τοῦ σημασίαν: ὅπου τὰς ἀπὸ τὸ ὄχι
ἡμιμα (μέσα ἀπὸ τὸ ὑποκάμισον), ἀπὸ κατοῦσ' ἀπὸ σ' ἐνίου (κάτω ἀπὸ μένα), ἀπὸ
ἴσου ἀπὸ τὸν πῦρε (ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα)
ἰσχυρῶς ἐνίου, ἐτίου, ἔτενι, ἰσχυρῶς ἐμὲ, σὲ, αὐτὸν)
Ἐδιντα τὸν τοῖχο (σύρριζα στὸν τοῖχο) ἢ ἐκόβε ἔδιντα (τὸ ἔκοψε σύρριζα) ἔκρι-
ριζα.

Τόεα νῆ ὅε τόεα (ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι)

Καοῦρ ἐκάνατε, καοῦ ν' ἐδέξατε, καοῦ νυοῦμ' ἐρέκαμε (καλῶς ἤλαθατε, καλῶς
ὁ δεχθήκατε, καλῶς σᾶς, κρήκαμε).

Ποτέ: ποτέ μι, ποτέ ντι, ποτέ σι.... (ποτέ μου, ποτέ σου, ποτέ του...)

Μάϊδε τόαι ποτέ ἢ ποτέ τοῦ ποτοῦ (οὐδέποτε, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ. Πα-
ρατηρητέος ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἄβυθῆ ἔρου ποτέ ἐνάριθμος καὶ κα-
τὰ τὰ οὐσιαστικὰ εἰς ε γεν. ου.

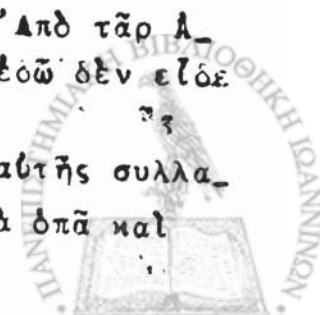
Ὅτσι: μόλις, ὅτσ' ἐκάνε ἡ Μαρούα ἀρχινίε ἡ μάτη σι (μόλις ἤλαθε ἡ Μαρούα
ἀρχισε ἡ μητέρα της)

Ὀνονου: μόνοι, ἀλλὰ. Μῆ νοίνερε τοῦρ ἄλλοι: μόνου (ἢ μόνε) ξείκαζε πὰ δουλειὰ
ντι (μὴνχ' ἀκοῦς τοὺς ἄλλους μὲν' κῦταζε τῆ δουλειὰ σου). Ὁ δ' ξεικάζο
τὰ ζηνία, μόνου μ' ἔσ' ἡαοῦντου τόόατε (δὲν κυτᾶς τῆ δουλειὰ σου, ἀλ-
λὰ μοῦ γαυγίζεις κιόλα)

Ἡ τόαι κῆ α) ποῦ καὶ ποῦ, κάπου κάπου. Μῆ τόαι κῆ ἐνὶ πρροῦ (κάπου κάπου
περνᾶ) β) ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὴν ὥραν: Ἐφόντζε ὁ Μικδα τόαι κῆ τόαι
κῆ ἐκάνε ἡ Νιζελίνα (ἔφυγε ὁ Μικόλας καὶ ὕστερα, ἀπὸ πολλὴν ὥρα
ἤλαθε ἡ Ἀγγελίνα)

Ἀπὸ, μετὰ γενικῆς σημαίνει χρονικὸν σημεῖον ἀφ' οὗ ἤρχισε τι. Ἀπὸ τᾶρ ἡ
νάληψη τὸ ὄγι ὁ βράτσε καὶ μέρα (ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως κι' ἐοῶ δὲν εἶδε
καλῆ μέρα)

Κατὰ: ἡ πρόθεσις κατὰ βραχύνεται πολλάκις κατὰ τὴν τελικὴν αὐτῆς συλλα-
βὴν πρὸ τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων κια, ὀπα, ὀγιεκα ὀγι ἢ κα ὀπα καὶ
κατὰ γι ἢ κατὰ πᾶ (κατὰ δῶ ἢ κατὰ κεῖ)

Ὁμοίως παρατηρεῖται βράχυνσις ἐν τῇ λ. σὺ (ἐκ τοῦ σῶκα). εὖ κακὸτο(σὺ κα κακὸτυχε). Ἐν τῷ τίσ' (ἔσω μέσα) ἐξέτεσε μόνον ἡ δίφθογγος. Ἔστω καὶ πρὸ συμφώνου. τίσ' τὴν τζέι (μέσα στὸ στίτι). Βλέπε σχετικῶς Κατζίδάνι, ΜΜΕ, Α, 249

Ἔδαρι α) τῶρα. Ἔδαρ' ἐκάνα (τῶρα ἦλασθαι). β) τῶρα κλέον' εἶναι ἀργά. ἔσκαρτέτε ὁ κῆτρος; ἔδαρι (πέθανε ὁ κῆτρος; τῶρα εἶναι καιρὸς πῶδ, πέθανε)

Ἄλλοιᾶ ἐκὸ σ' ἐνλουιέτ(ουιέτενι); μὴ με σκέπτεσαι ἐμένα; ὁ δὲ σὲ σκέπτομαι ἐσένας; αὐτὸν χ' κ.λ.κ. Ἄρρωστῆτε ὁ Μιχάλης; Ἄλλοιᾶ ἐκὸ τενι (ἀρρωστῆσε ὁ Μιχάλης; κῆλ; ἔχει αὐτὸς ἀνάγκη)

Ὅτσι; μόλις. Ὅτσ' ἐγύρκα νῆ κιοβφου (μόλις ἔχειρα νῆ κοιμηθῶ)

κλέα; κιά ἐπὶ τέλους; ὄχι ἄλλη φορὰ. α) ἐξαίρεται τὸ χρονικὸν σημεῖον καθ' ὃ ὀριστικῶς ἔγινε κάτι. ἔλε κλέα (πὲς κιά, πὲς πῶς ὅτεν θὰ τὸ ξανακάνης) λέγομεν εἰς τὰ μικρὰ παιδία θταν ὅτεν πρέπει νῆ ἐπαναλάβου; κάτι, αὐτὰ μὲ πρέπει νῆ μᾶς βεβαιώσουν; κλέα (ὅτεν θὰ τὸ ξανακάνω). ἔδαρι κλέα ὄσι νιοῦ νόμου (τῶρα κιά ὁ δὲ μᾶς μιλάς) β) ἐπὶ τέλους. ἔα κλέα (ἔλα κιά, ἔλα ἐπὶ τέλους. βλ. καὶ τζάρτζανον Ε.δ.

7/12 σ. 63.

Ἄπο τῶρα (πρὸ ὀλίγου)

ἄς ἡ ἄσι, ἄς ἔκι κῶλου (ἄς ἐρχόταν), ἄσι' ὅ' ἔσα ὀλου (ἄς τὸ ἐδίωκε) ἔ ἡ ἄς ἡ ἄνε ἡ ἄσι μετὰ παντὸς χρόνου ὀλοῖ πολλὰκις ἄδιαφορίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν κοινὴν. ἄ ὅ' ἄρη (ἄς τὸ κέρη)

καὶ αἰτιολογικὸν ὡς ἐν τῇ κοινῇ. Ἀράγχε τὸ' ἐπίτε ἄ σῶκα (ἄς ἔζε καὶ ἄσκα) γιὰτὶ ἐπνίγηκε τὸ ἄρνι).

μηδὲ. θεῖον μηδὲ θεῖον (θελόντας καὶ μὴ θελοντας, ἐκὸν ἄνων)

σὺ (ἐκ τοῦ σῶκα). εὖ κακὸτο (σιπη, σίγα, τί λέγεις κακὸτυχε)

σοῦσε; σῶσε; φτάσε; τρέζε. Σοῦσε ἔουνη (πρόφασσε; Παναγία. ἔβλωνα)

Ὁ, ὁδ σκαρένι σι (ὁ θεὸς νῆ τὸν, τὴν συχωρέση). Ὁ ὁδ σκαρένι ντι (ὁ θεὸς νῆ σὲ συχωρέση), εἰς τὴν πρώτην φράσιν θὰ ἔπρεπε νῆ ἦτο ὁ ὁδ νῆ νι σκαρένη). Ἐκ τούτου διὰ μεταθέσεως ἄ τῷ ἀντικειμένου ἐγένετο ὁ ὁ σκαρένη νι, ὁ ὁδ σκαρένι. Ἐπειδὴ τοῦτο θεωρήθη ὡς μία λέξις καὶ μία ἔννοια, ὡς ῥῆμα προσετέθη ἕτερα ἀντωνυμία ὡς ἀντικείμενον, ἡ ὀποία ὁμως εἶναι κληθὺντικὸ ἀριθμοῦ. Ἀνεκέμκων τις ὁμως τὴν εὐχὴν θταν τοῦ προσφέρωνται κἀλλυβα/ ἡ θταν ῥίπτη ἐπὶ τοῦ καταβιβαζομένου εἰς τὸν ἄλλον νεῦροῦ ὀδὲποτε σκέπτεται τὸν ἀριθμὸν. εἰς τὸ δεύτερον παράδειγμα ἔγινε κάτι διάφορον. μετὰ τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀντικειμένου μετὰ τοῦ ῥήματος προσετέθη ἕτερον ἀντικείμενον, τὸ πραγματικὸν ὁμως, περιτεύοντος κλέον ὀπως τοῦ προτέρου ἀντικειμένου νι. Ἡ φράσις εἶναι ὡς ἀσυνήθως λέγεται - ὁδ προκειμένου νῆ ζητήσωμεν συγχώρησιν ὡς μελλοθάνατοι ἢ προκειμένου νῆ κοινωνήσωμεν. Σκαρέ με τὸ' ὁδ σκαρένι ντι (συχώρη με καὶ ὁ θεὸς νῆ σε συχωρέση). τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς βλασφημίας. ἂ' ἀνάθεμά νι (π' ἀνάθεμά τον), ἂ' ἀνάθεμά νι (π' ἀνάθεμά σε).

εἰς φράσεις ὀπως ἄντζε- νῆμ' ἰ σιέδοῦτε, μῶμ' ἰ σι (μῶς τὰ πῆρα, ὀδς

τὰ ἔδωσε) κ.λ.π. τὸ πρὸ τοῦ ἀντικείμενου αἰ εἶναι ἀπλῶς εὐφωνικὸν οὐδένα ἄλλον σκοπὸν ἐκκληροῦν. Τοῦτο δὲν συμβαίνει ὅταν προηγῆται ἡ ἀντωνυμία διότι τότε ὁ τύπος τῆς ἀντωνυμίας εἶναι πλήρης. νάμου σ' ἔδοῦθε νιουμου ὁ ἔδοῦθε. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐν τούτοις ἐνίοτε, ὅταν ὁ δμιλῶν ἐκθλίβῃ τὸν τελευταῖον φθόγγον τῶν ἀντωνυμιῶν, ὑποχρεοῦται, εὐφωνίας χάριν, νὰ προσθέτῃ τὸν φθόγγον ι. νὰμ' ἰ σ' ἔδοῦθε (μᾶς τὰ ἔδωσε).

Τὸ βοηθητικὸν μᾶ. μὰ τὸν ἀντιμᾶ ζκε τὸ κρασί ἢ τὸ ἀνάμα (σ' ὀρκίζομαι σὲ φωνί, μὰ τοῦτο τὸ κρασί)

Η. Ὑποθετικὸν Λόγον

Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸν ὑποθετικὸν λόγον τοῦ ἀπραγματοποιήτου ἐκφέρεται

- α) μὲ παρατατικὸν ὀριστικῆς ἵνα δηλωθῇ ἡ διάρκεια. ἂν ἔμα ἔχονθα κῆα ἢ ἔμα θὰ ντι δίνου (ἂν εἶχα θὰ σοῦ ἔδωσα) κ.λ.π. ἢ ἔμα θὰ ντι δίνου (ἂν ἔμα θὰ σοῦ ἔδωσα). Τὸ θὰ κῆα δύναται ν' ἀντικατασταθῇ, ὑπὸ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ εἶμι μετὰ τοῦ θὰ. θὰ κῆα ἀλίκου τὸν ἀντε μι. (θὰ παίρνα τὸ φωνί μου)
- γ) μὲ ἀόριστον ὑποτακτικῆς. Μὰ κῆα ν' ἄωθ θὰ κῆα μι οἷ (ἂν ἤθελε τὸ πάρει ἤθελε τὸ δώσει). Ἡ σύνταξις αὕτη δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν κοινὴν. Βλ. Ἀνδριώτην Ἐ. ἀ. σ. 52 διὰ τὸ ἰδίωμα τῶν παράσων.

δ) μὲ ὑπερσυντέλικον ὀριστικῆς ὡς καὶ εἰς τὴν κοινὴν. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον ὃ ἢ οὐ ~~καὶ ἄρα ἰσχυρότερον τοῦ ρημάτων~~ καὶ ~~ἢ~~ εἰς τὴν κοινὴν ~~καὶ εἰς τὴν ἑρωτηματικὴν ὀριστικῆς~~ εἶναι. ~~ὃ πρὸ ρημάτων ἀρχομένων ἀπὸ συμφώνου ἄνευ παρενθέσεως τοῦ βοηθητικοῦ ἐνι (εἶμαι), οὐ δὲ ἐπομένου τοῦ βοηθητικοῦ εἶμι, ἐν τῷ δηλ. πληθ. προσώπῳ. Μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ἐνι εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα (αἰ βῖ γῖ ἐνικὸν καὶ αἰ β πληθ.) συναιρεῖται εἰς ὄνι, ὄσι, ὄνθ, ὄμε, ὄτε. Ὅνι ἢ ὄτ θεοῦ, ὄ καὶ ὄνι θεοῦ, ὄ πέκα, ὄ ζῆκαμε, ὄ ρέκατε, ὄνι θέντε (δὲν θέλω, δὲν θέλει, δὲν εἶπα, δὲν ἐπήγαμε, δὲν εὐρήκατε, δὲν θέλουν), ἀλλὰ καὶ ὄ ἀνοῖτε ὄ πόρε (δὲν ἀνοίξετε ἢ πόρτα). Ὁ ἀκουόμενος σήμερον τύπος δὲν εἰσήχθη ἐκ τῆς κοινῆς.~~

Ἐκ τοῦ ὄνι ξέρα προέκυψε τὸ ὄξαι τὸ ὄκοῖον σήμερον ἔχει τὴν σημασίαν ~~τοῦ ὄνι~~ καὶ χρησιμοποιεῖται καὶ διὰ τὰ τρία γένη. ὄξαι κῆα ἐνι (δὲν ξέρω ποῦ εἶναι) ὄξαι πόσοι (δὲν ξέρω πόσοι).

Θ. Ἀντικείμενον

Καὶ κατὰ τὴν πτώσιν τοῦ ἀντικείμενου ἡ Ἰσακωνικὴ ἠκολοβόθησε τὴν κοινὴν, συντάσσουσα πάντα τὰ ρήματα μετ' αἰτιατικῆς. Σύνταξις ρημάτων τινῶν μετὰ γενικῆς εἶναι κατ' ἐπίδορασιν τῆς κοινῆς κ.χ. δι τὰ εἶτα ἔαρ ἀλλῆ (ἔδωσε καὶ τῆς ἄλλης).

Ι. Ἡ Μετοχή

Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν Ἰσακωνικὴν ὁ ἐνεστῶς καὶ παρατατικὸς τῶν ρημάτων σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς μετοχῆς

μου ἔλεξα ἢ ἡγίου οἱ νόμοι τοῦ ἡγίου σὺν ἁγίᾳ τριπλοῦτος κατὰ τὸ νόμου
 τὰ ῥήματα ἐνὶ ὄρου, ἐρέχου, νόλου, ἰργίνιντου, ἀκισταίνου ἐνὶ ἐνὶ ἀντάμου,
 κόν, ἀράντιου, πλιγκοῦ, μενέ, ἀποασῶ, κοφοῦμενε (ἀλέπω, εὐρίσκω, ἀκούω, ἀρχίζω,
 κουράζομαι, συναντῶ, κιάζω, κνίγομαι, ἀπαυδῶ, κόπτομαι) καὶ τινὰ ἄλλα ἀ-
 κβμη ἀναλόγου σημασίας συντάσσονται μετὰ ~~κατὰ τὸ νόμου~~ μετοχῆς ἀντι-
 στοιχοῦσης πρὸς τὴν κατηγορηματικὴν τῆς ἀρχαίας συντάξεως. Ἡ ὄρακα
 ἀκαλινοῦμενε (τὸν εἶδα κυλιόμενον), ἢ ἔρεκα γιωῦ (τὸν εὐρήκα γελῶντα,
 πεθαμένον), ἢ ἐνοιάκα ρουλισκοῦμενε (τὸν ἄκουσα νὰ οὐρλιάζη), ἀρχινίε βοί
 (ἄρχισε νὰ κλάι), ἐκράε βοῦ (ἔσκασε κλαίγοντας), ἐπλίτε δήχου (κνίγηκε
 βήχοντας, ἔβηξε κολῶ), ἀποαλήκα κουβχοῦ κέτδουνε (ἀπόκαμα κουβαλώντας
 κέτρες), ἐκβπτερε καλλου πᾶσα μέρα νὰ ρᾶρε τσ' ἔμε ποῖντε (κόπηκες νᾶρ-
 χεσαι κάθε μέρα νὰ δῆς τί κάνομε).

Μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν οὖρα (ὄρα) τίθεται μετοχὴ ἐνεστώτος καὶ ἡ φρά-
 σις ἐρμηνεύεται: τὴν ὄραν τὸν, καθ' ἣν ὄραν παρατατικῶς, οὖρα τδοῦντε
 δι' ἐνοιάκα με ντίου τὸν πῶρε (τὴν ὄρα ποῦ τρώγαμε, ἐνῶ τρώγαμε, τὸν ἀκούσα-
 με νὰ κτυπῆ τὴν πόρτα). Ἐπὶ ἔνευ τοῦ οὐσιαστικοῦ οὖρα ἡ μετοχὴ τοῦ ἐν-
 εστώτος ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν. Μπαίνου ὁ Γιάννη τὸν πόρε, νὰ τὸ ἄ
 μήτη σι (μπαίνοντας ὁ Γιάννης στὴν πόρτα, νὰ κὶ ἡ μάνα του). Ἡ σύνταξις
 αὐτὴ ληφθεῖσα τίθεται ἀπὸ τὴν κοινὴν ἐνθυμίζει τὴν ὀνομαστικὴν ἀπόλυ-
 τον τῆς ἀρχαίας.

Μετὰ τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα τίθεται τροπικὴ μετοχὴ εἰς χρόνον
 ἐνεστώτα, ὁπως καὶ εἰς τὴν κοινὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν. Ἐκὶ καλλου ἀγκομα-
 χοῦ (ἐρχόταν ἀγκομαχώντας) ἐλάττε ὄρανιντου (ἐπῆγε τρέχοντας). Ὁμοίως τὸ
 πενήλου, ἐπενήττε στέκου στέκου (ἐπέθανε στέκοντας στέκοντας)

Ἡ ἐνοιάκα νοιστῆ: τὸ ἔκουσα ἀκουσμένο, ἀκουσ' δι, τὸ ἔχω ἀκούσει).
 Ἐμεῖ δὲ θέλουντε (ἐ), ἐμεῖς μὴ θέλοντας, χωρὶς τῆς θέλησῆς μας). Εἶναι σα-
 φῆς ἡ ἐπίδρασις τῆς κοινῆς.

ΙΑ. Ἀπρόσωπος Σύνταξις

Πλὴν τῶν καθαρῶς ἀπροσώπων ρημάτων καὶ εἰς τὴν Ἰσακωνικὴν ὡς καὶ
 εἰς τὴν κοινὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ πολλὰ ἄλλα ῥήματα εἰς τὰ ὁποῖα
 τὸ ὑποκείμενον ἢ ὅπως λησμονεῖται ἢ ἀνακληροῦται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτ-
 τον ὑπὸ τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως, ἀποβαίνουν ἀληθῶς ἀπρόσωπα (I). Ὁ βῶ
 συντάσσονται ἀπροσώπως καὶ ἐν τῇ Ἰσακωνικῇ

I. Τὰ δηλοῦντα ἀτιμοσφαιρικὰς μεταβολὰς ἢ καταστάσεις ἢ φαινόμενα
 ἐνὶ βρέχου, ἐβρέε, ἐνὶ ἢ ἐνὶ ἔχου βρετῆ (βρέχει)
 ἐνὶ καμπαίνου (μόνον κατ' ἐνεστώτα καὶ παρατατικῶν. Οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐκ
 τοῦ βρέχου (ἐνταῦθα μετὰ τὴν σημασίαν βρέχει).
 Ἐνὶ ζεζίχου βρέχο, ὄροσια, δίκη, μπόρα, πάγο, στροκελέττι, χάζι, χιδνα,
 φιχά (ρίχνει βροχὴν, ὄροσια, ρικη, μπόρα, μπόρα, πάγο, ἀστροκελέκι, χαλάζι,
 χιδνὶ φιχάλα)

Ἐνὶ κοίτου ἢ ποίοντα (οὐδὲ τέρως) βρέχο' γίνουκται, δρόσιαι, κάψα, κηκδα, κάγο, τδάφι, χάζι, χιόναι, ἀέρα ἢ ἄνεμο κ.λ.π. (κάνει, μὲ ὑποκειμενον ἄρα, ἢ οὐδέ τ. βροχή, θύρασια, δροσιδι, ζέστη, κρόσι, κάγο, παγωνιά, ...). Εἰς τ' ἀνωτέρω παραδείγματα δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῆ ὡς ὑποκειμενον ὁ θεὸς ἢ ὁ τῶν αἰθέρων, ἀλλ' ὅταν λέγωνται αἱ σχετικαὶ φράσεις οὐδεὶς σκέπτεται τὸ ὑποκειμενον. Ἐν τῇ φράσει π.χ. σήμερ' ἔκι κάμψινου ὅσ' ὑλοῦτα (σήμερα ἔκατέβαινε ὅλη νύχται, ἔβρεχε δηλαδὴ, δυσκόλως δύναμεθα νὰ νοήσωμεν ὑποκειμενον εἰδότε, οὐδεὶς σκέπτεται τὸ μόνον πιθανόν ὑποκειμενον ὁ βρέχο (ἢ βροχή). Ἐνῶ δὲ εἰς τὸ βρέχου δύναμεθα, μὲ ὑποκειμενον ὁ θεὸς, νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ τὴν προσωπικὴν ἐν προσωπικῇ συντάξει, βρέτσει, καλὲ θεὸς διὰ τὸ κάμψινου τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῶν ῥημάτων κκοσυνέγγου, φουσοῦ, κκουμπου, ν(ζου), νζου, τούκουντα (οὐδετέρως, (κ)), κκοσθαί, κζου, συννοφοῦκον καὶ ζυννοφοῦ, κκοσι, χειμάζου, κβόνει, βαρὸ χειμῶνα, κκοκαιρία, συνήτης εἰς τὸν ἄβρ. τῆς δρ. καὶ θποτ.) χειμωνιάζου, φουκ(ζου), ἦ νται, χαράσσου ἢ νται, κκαγγιούκουνται, ἐνὶ κοίτου, ταραμονή, κ/κ/κ/κ (σεισμὸ) κ.λ.π.

Ἀπρόσωπως συντάσσεται τὸ ρ. Ἐνὶ μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν τὸ τέρ, οὔρα καὶ τῶν ἐπιθέτων καλὲ, σοουστὲ, δλίτθε (ἕραι, καλδισωστ, δλίκα, ἠ) κ.λ.π. ὁ ὕ' καλὲ νὰ ῥῶρε δνειρε ἐλίε (δὲν εἶναι καλὸ νὰ δῆς (στὸ) δνειρο ἔλυε).

Ἀπρόσωπως λαμβάνονται καὶ τὰ ρ. Ἐνὶ ποίοντα, πρέποντα, ἀκαθεναχοῦμενε, κκοφαγκισκοῦμενε, κκοκαλίντα, κκοκαλίντα, νμοῦμενε, μαθιγγούμενε, δοξίζουνται, δομίζουνται, μεσοῦμενε, τυχαίντα, χόασκοῦμενε, σοῦντα (κάνει, πρέπει, ἀποδεικνύεται, κκοφαίνεται, κκαλο, κκοκα, ἔρχεται, ἀκούγεται, μαθεύεται, ἔρχεται, νομίζεται, μέλλεται, τυχαίνει, χρειάζεται, ὶώνει, ἀρκεῖ). ὁ στρου ὕ' ἐδοξε νὰ φύση (ἔτσι τοῦ ἤραε νὰ φύγῃ). ἢ ἔκακοφαγκιστε κ' ὁ ζάκαμε (τοῦ κκοφάνηκε, κκοῦ δὲν ἐκήγαμε). ἢ νομάτε ὅσαι εἰς τῶν στρατιῶται (ἀκούστημε πῶς ἢ κᾶνε στρατιῶτες). ὁ ζα κοῦ ὕ' ἐκάνε (δὲν ξέρω πῶς ἔ/ τοῦ ἤραε).

Ἀπρόσωπον εἶναι καὶ τὸ ρ. ἔχου ἐν τῇ φράσει, ἔχοντα, ντ' ἔκι ἢ ἔχοντα, ντ' ἔθι, ἔχοντα, ντ' ἔκι, νὰ ζᾶ' ν' ἔκῃ ἔσται, κα ὄγλαι (τὸ περίμενε, τὸ φανταζοῦν, ἦταν νὰ πῆ τέτοια λόγια).

ἔνι πολοῦ ἢ ποῖντα (οὐδέ τεύχευς) βρέχο' γλυοκρίλα, δροσίαι, κάψα, κικέδα, κάγοι, τδάφι, χάσι, χιόνια, ἄερα ἢ ἄνεμο κ.λ.κ. (κάνει, με ὑποκείμενον ἄρσ. ἢ οὐδέ βροχή, θγρασία, δροσιδι, ἐσθη, κρῶσι, κάγοι, παγωνιά, ...). Εἰς τ' ἄνωτέρω παραδεγματα δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῆ ὡς ὑποκείμενον ὁ θεὸς ἢ ὁ τῶν αἰρῶν, ἀλλ' ὅταν λέγωνται αἱ σχετικαὶ φράσεις οὐδεὶς σκέπτεται τὸ ὑποκείμενον. Ἐν τῇ φράσει π.χ. σήμερ' ἔνι ἀμπαῖνον ὅσ' ὑλοῦτα (σήμερα ἔκατέβαινε ὅλη νύχτα) ἔβρεχε δηλαδὴ, δυσκόλως δύναμεθα νὰ νοήσωμεν ὑποκείμενον εἰδότε οὐδὲ σκέπτεται τὸ μόνον πιθανόν ὑποκείμενον ὁ βρέχο (ἢ βροχή). Ἐνῶ δὲ εἰς τὸ βρέχου δύναμεθα, με ὑποκείμενον ὁ θεὸς, νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ τὴν προτακτικὴν ἐν προσωπικῇ συντάξει, βρέτσει καλὲ θεὸς, διὰ τὸ ἀμπαῖνον τοῦτο ὅν ἐβναται νὰ γίνῃ.

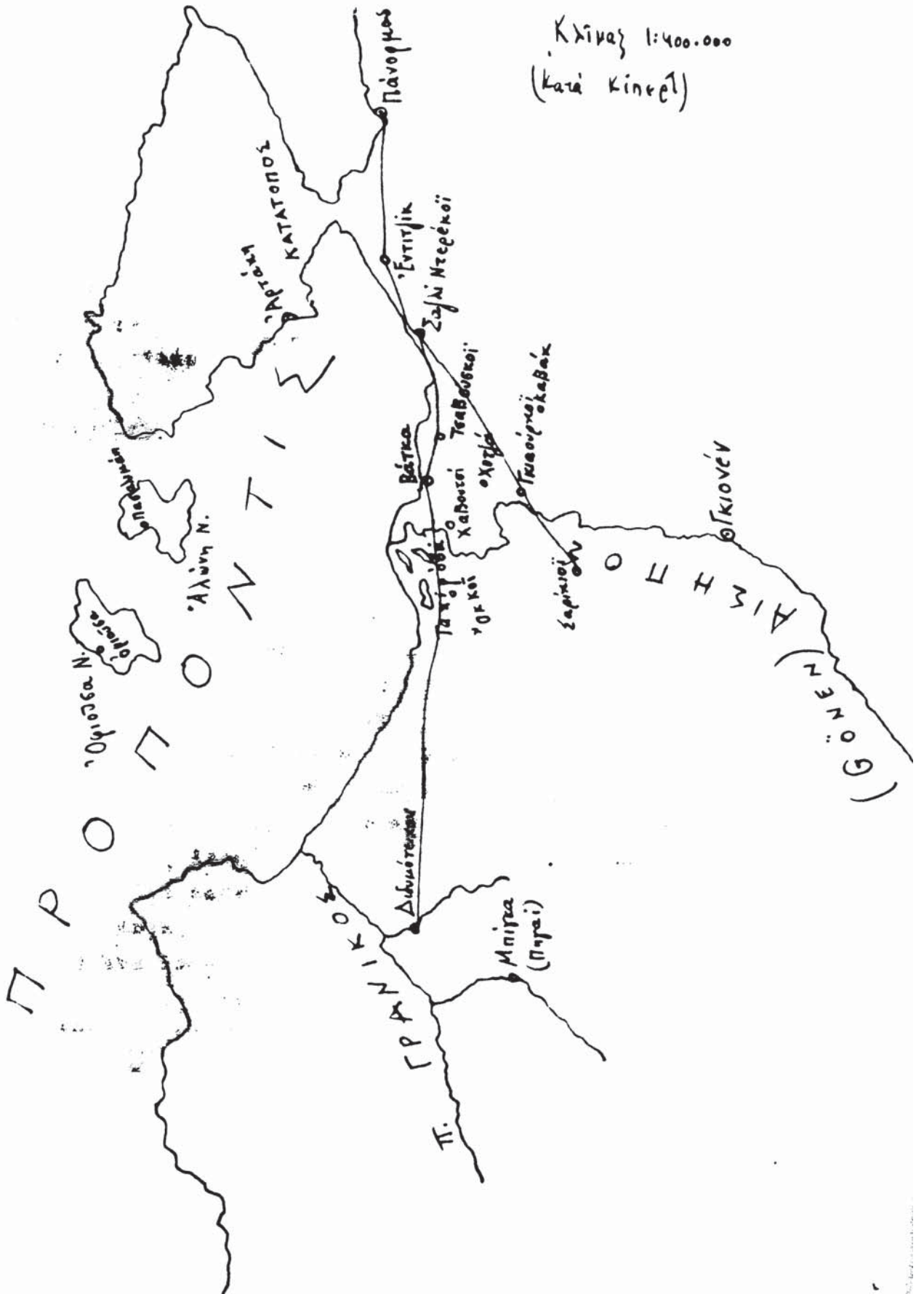
τῇ αὐτῷ πρέπει νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῶν ρημάτων κροσυνέγγου, φουσοῦ, μπουμπνίζου, νζουτοῦκουντα (οὐδέτερος, (κ)), καοτδαιλάζου, συννοφοῦκρυ καὶ ζυννοφοῦ, χειμάζου, κἀνει βαρὺ χειμῶνα, κακοκαιρία, συνήτης εἰς τὸν ὅρ. τῆς ὁ καὶ ἕτοι.) χειμῶναζου, φουκίζου, ἢ ὑντα, χαρήσσοῦ ἢ ὑντα, καγγιούκουντα, ἔν πολοσ ταραμονή/χ/χ/χ/ (σεισμῆ) κ.λ.κ.

Ἀπρόσωπως συντάσσεται τῇ ρ. ἔνι μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν τῶν ἑρῶν καὶ τῶν ἐκπέτων καλῆ, σουστῆ, δίτθε (ῶραι, καλδισωστδ, δίκαιη) κ.λ.κ. ὁ ὕ' καλῆ νὰ ρῶρε ὄχειρε ἔλιε (ὄν εἶναι καλὸ νὰ ὄῃς (στὸ) ὄνειρο, ἔλιεφ).

Ἀπρόσωπως λαμβάνονται καὶ τῇ ρ. ἔθι ποῖντα, κρῶσθοντα, ἠποθεναχοῦμενε, κροφαγκισποῦμενε, κροσπῖλντα, κροκῶλντα, νροῦμενε, μαθαίγγοῦμενε, δοξίζουντα, ἐομίζουντα, μεσοῦμενε, τυχαῖντα, χῶσοκούμενε, σοῦντα (κάνει, πρέπει, ἀποδεικνύεται, κροφαίνεται, καλο, κροκα, ἔρχεται, ἠκροῦγεται, μαθεύεται, ἔρχεται νομίζεται, μέλλεται, τυχαίνει, χρειάζεται, ὴνει, ἄρκει). ὄστρου ὕ' ἐδοξίε νὰ φῶση (ἔτσι τοῦ ἠραε νὰ φύγῃ). ἠ' ἐκροφαγκίστε κ' ὄ ζᾶκαμε (τοῦ κροφάνηκε καὶ ὄν ἐπήγαμε). ἠνομάτε ὄτσι ἠλ ζᾶνι στραγιῶτοι (ἀκούσθημε πῶς ἠδ κᾶνε στρατιῶτες). ὄσα κοῦ ὕ' ἐκάνε (ὄν γ. ἔρω πῶς ἠ7 τοῦ ἠραε).

Ἀπρόσωπον εἶναι καὶ τὸ ρ. ἔχου ἐν τῇ φράσει ἔχοντα ντ' ἔνι ἢ ἔχοντα ντ' ἔθι, ἔχοντα ντ' ἔνι νὰ ζᾶν ἠλτῆ ἔστακα ὄγλαι (τὸ περίμενε, τὸ φανταζοῦν, ἦταν νὰ πῆ τέτοια λόγια)

(Τσακων. οὐκ ἔη νῦν μεταίωτ τῆ εἰδίδα ντι_οῦ κοῦ νᾶ βγοῦνε τῆ εἰδία σου. ὅπου ἡ λέξις εἰδία μετέβη σήμερον εἰς τὴν σημασίαν τᾶ μέτια).

Ἐν τοῖτοις χαρακτηριστικῶν φαινόμενα ἱκανὰ νᾶ ἐνισχύσουν τὴν περὶ τσακωνικοῦ ἀποικισμοῦ εἰς τὴν ἄλην παράδοσιν ὅν νομίζομεν ὅτι ὀύνευται νῦν προσκοινοῦν. Αἰὶ τοῦτο καίτοι, εἶναι εὐσκόλος ἀννήθως ἡ ἀκέραιος τῶν κρατουσῶν παραδόσεων. ἡμῶν ἔν προκειμένῳ νᾶ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη πολὺ πιθανὸν εἶναι ἀπομνημονεύμα τῶν μορφωμένων καὶ τοῦ σχολείου. Ἐξίκει νᾶ σημειωθῆ εἰς τὸ σημείον τοῦτο ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη περὶ ἀποικισμοῦ ἐκ εὐλακωνήρου, κατὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς συνοικίας τσακωνιά εἶναι γνωστὰ μόνον εἰς ἡνῶρας καὶ ἀπὸ τῶν ἐρωτηθῆσάντας ἂφ' ἡμῶν ὅσα συλλαιούς μόνον εἰς ἄυο. Ἐκ τῶν γυναικῶν αἰ. ὁποῖαι ἐρωτήθησαν καὶ αἰ ὁποῖαι ζῶσαι ἐιερμῶς εἰς τὸ χωρίον τῶν καὶ οὐδέποτε ἔκαταλείψασαι τοῦτο, ὅδ ἔπρεπε καλύτερον παντὸς ἄλλου νᾶ ἐγνώριζον τὴν παράδοσιν καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο τῆς συνοικίας, οὐδένα ἐγνώριζέ τι περὶ ἀποικισμοῦ καὶ τσακωνιά μαχλεσί. εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὸν ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐρημίας τῆς λέξεως ἀφαιρετέου ὑπὸ τῶν πληροφορητῶν τοῦ ἀποῖοι ἐνήκουον πάντες εἰς τὴν τάξιν τῶν μορφωμένων τοῦ χωρίου.

Ἡ ἰδέη πρέκει ν' ἀποδοθῆ τοῦτο εἰς τὴν προσκόθειαν νᾶ ἐρωτηνηθῆ τὸ ἐδιόρθωμον τῆς διαλέκτου, ἡ ὅτι εἰς ἡμῶν ἐπὶ πρὸς τὰς διαλέκτους τῶν ἄλλων μερῶν τῆς περιφέρειας τῶν κατὰ τὴν πελάγον ἢ τὴν βίγθην χωρίων τῶν τερθῶν κ.λ.π. Ἡ ἀρχαιοπρέκεια ὅμως τῆς διαλέκτου, χωρὶς ν' ἀναγκασθῶμεν νᾶ προσεγγώμεν εἰς τὴν παράδοσιν, ἐρμηνεύεται καὶ ἄλλως. Ἀπομνημονεύμα τῶν Ἑλληνικῶν κέντρων τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἢ εὐλάη καὶ ἐν μέσῳ συμπαγοῦς ἡλλογλώσσου καὶ ἡλλοφρησίου πληθυσμοῦ εὐρισκομένη, 7 περὶ τοῦ χιλιδμ. Δ. τοῦ Ἰκονίου, κατ' ἐνάγκην ὑπῆρξε συντηρητικὴ εἰς τὸ γλωσσικὸν τῆς ἰδίας, δεδομένου πρὸς τοῦτοις ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἄλλων μερῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐπαύλεως, ἰσοκοσίου, καισαρείας, αὐτικῶν παραλίων, οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς διηνεκὴ ἐπαφὴν πρὸς κέντρα Ἑλληνισμοῦ, τῶν/τολιν, Σμύρνην κ.λ.π., οἱ Ἑλληνες τῆς εὐλάης συνεκεντρώθησαν γλωσσικῶς καὶ ἠρρηκευτικῶς περὶ ἑαυτοῦ καὶ διετήρησαν ἀρχαιοπρέκειαν πεστέραν τὴν διὰλεκτὸν τῶν ἡτῆς ἐνεκα τοῦτου, τῆς ἀπομονώσεως οὗ. ἡκολούθησαν ἰδίαν ἐξέλιξιν καὶ παρέμεινε τοιαύτη. Ἡ ἀπομνημονεύμα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅτι καὶ τῆς τσακωνικῆς ἡ διατήρησις καὶ διάσωσις ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἀκριβῶς εἰς τὸν λόγον τῆς ἐπαφικῆς διαμεσότησεως ἀπομνημονύμα τῶν τσακωνίων καὶ τὴν ἀποφυγὴν αὐτῶν διὰ ἠρρηκευτικῶς καὶ γλωσσικῶς λόγους νᾶ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν με τοὺς πῆριξ. Ἡ περισσότησον δὲ πᾶσης ἄλλης διαλέκτου ἦτο φυσικὸν ὅτι ἡ διάλεκτος τῆς εὐλάης, ἡ καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας γενικώτερον, ὅς ἐπιτελέει (ΜΕΒ, Β, 535) διδάσκει, ὅτι ἀπεσχίση τῆς λογικῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μεμονωμένως ἀνεκτύχη ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος. Ἡ ἡμῶν ἡμῶν μάλιστα διὰ τὴν διὰλεκτον τῆς εὐλάης νᾶ προσέσωμεν εἰς τ' ἀνωτέρω ὅτι ἀπεσχίση ὄχι μόνον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης γενικώτερον, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τῆς μικρᾶς Ἀσίας.

ὡς συνέβη καὶ ἐπὶ τὴν ἰδίωμα τῶν παρόρων. Ἐν μέρει δὲ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως γλωσσικῆς συγγενείας ἐπὶ τὴν ἰδίωμα τῶν δύο κατατρεφόμενων χωρίων Ἰσραὴλ καὶ Ἰαβουταί.

Ἐπισημασθέντες τὸ φαινόμενον εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι παρατηρούμενα καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς Καταβολῆς, εἰς τὴν ὁποῖα τοιαύτη παρόμοσις ὄντως ὑπάρχει. Οὕτως εἰς τὴν Πελοπόννησον τῆς Καταβολῆς, χωρίον ἐπέκεινται τῆς Βιγῆς περί τὰ 6 χιλμ. Ἀπέναντον φαινόμενα γλωσσολογικὰ περιεσηπῆ πρὸς τὰ τῆς Ἰσραηλικῆς. Καρηντηρίστουδς Ἰνταῦθα, κλήν τῶν ἑλλων, εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν ὀριεντικῶν ἀντωνυμιῶν; ποτυναροῦ (αὐτῶν), τουκλουναροῦ (ἐκείνων), κειουναροῦ ἢ κειναροῦ (ἐκείνων). εἰς ὅς ἡ ἀγγουσα ἐνθυμίζει τὸ Ἰσραηλ. ἢ ὀρορὶ ἐπισυναπτόμενον εἰς τὰς ὀριεντικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα ἐπὶ ἀκριβοῦς δείξεως; ἐκεινορὶ, ὀρορὶ κ.λ.π. εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπίσης ἔγινον ἐπιτεταμένῃ γῶσιν τοῦ τοιτακισμοῦ ὡς καὶ κατάλιζον τοῦ ὀρορῶτος τῆς ὀριεντικῆς εἰς ἡκα: τὸ σίτσι, ἔκταν κ.λ.π. (1)

Τὰ δύο τελευταῖα φαινόμενα ἐκοντοῦν καὶ εἰς δύο ἄλλα χωρία τῆς Καταβολῆς, τὸ ἐπίσκατος καὶ τὴν Ἑλλάδα 8 καὶ 7 χιλμ. τῆς Βιγῆς. Οὗτοι τὸ Ἰσραηλ καὶ τὸ Ἰσραηλ εἰς δὲ τὴν χωρίον Ἰσραηλ, τῆς ἰδίας περιφέρειας, τὸ Ἰσραηλ λέγεται Ἰσραηλ καὶ εἰς τὴν Ἰσραηλικήν.

Παραερχόμενοι ἄλλα χωρία τῆς Καταβολῆς, ἀπὸ τὰ ὀρορὰ καὶ λεξιλογικὰ καὶ φωνητικὰ στοιχεῖα ἃ ἠδυνάμεθα ν' ἀνεθάρμεν ὁμοίαι πρὸς τῆς Ἰσραηλικῆς τοιαῦτα περιορίζομεθα ν' ἀναφέρωμεν φαινόμενα τινὰ ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῶν παρόρων τῆς Καταβολῆς, τῶν ὀρορῶν τὸ μὲν ἐνδιαφέρον λογογραφικὴν ὕλην συνέλεξεν ὁ κείμενος Δ. Λουκόπουλος, ἐκὸς δὲ τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς κ. Μέλκως κεφαλῆ Ἀρχεῖον τῆς Ἰσραηλικῆς Λογογραφίας, τὴν δὲ γραμματικὴν ἐξέδωκεν ἡσὶ ὁ καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης κ. Β. Ἰνδριώτης εἰς τὴν σειράν τῶν ἐκδόσεων τοῦ ἑνωτέρου Ἀργεῖου. (2)

Ἡ ὁμοιότης τοῦ ἰδιώματος τῶν παρόρων εἶναι διττῆς ὁμοιότητος φωνητικῶν φαινόμενων καὶ ὁμοιότητος λεξιλογικῆς. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἀπόψεως σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς:

- α) τὴν ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ ς εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ κληθυντικῆς τῶν ἑσενικῶν καὶ ἐνίστε καὶ τῶν φηλυκῶν, τὰ γι-ἔδε (ἄγγελέδες), καργῆδε, καρέδε, τθερατῆδε (κερατῆδες, σαλιγκάρια)
 - β) τὴν ἀποβολὴν τοῦ λ ὅταν ἀκολουθῆ φωνῆν (Ἰνδριώτης, ἔ. δ. σ. 30) (3)
Ἰσραηλ	Ἰσραηλ
ἔδε (ἔλας)	Ἰσραηλ ἔτσι (ἔλατι)
κἔ (καλῆ)	κἔ (καλῆ)
γῆ (γάλα)	γῆ (γάλα)
ἔγῆ (ἄσγῆ)	ἔγῆ (ἄσγῆ)
	ἑνώκειον (ἑνώκειον)

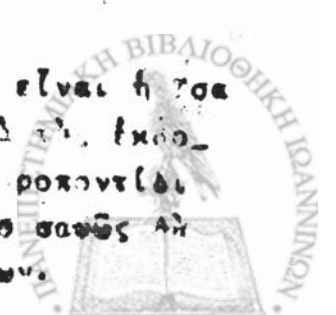
χόμνα εις έκαστον με μὴ παρασιώτῃς.

Ἀλλὰ τὸ ἰδίωμα, τὸ ὁμοῖον τιμηθέν ἐκ ἀπαιτητῶν ἀποδείξεων πρὸς τὴν ἰσπανικὴν διάλεκτον, τὸ ὁμοῖον ὅν εἶναι ἕλλοι εἰ μὴ αὐτὴ αὐτὴ ἢ σακωνικὴ φωνησῆς σχετικῶς ἐπιτηρουμένη καὶ μικρῆς ἀναλόγως ἐπιλλαγῆς ὑποστῆσα λόγῳ τῆς ἑκαστῆς με τούτοις γύρω καὶ τῆς παύσεως τοῦ γρηνοῦ εἶναι τὸ ἰδίωμα τὸ ὁμοῖον ἀμιγρῶς εἰς τὰ δύο κατὰ τὴν προποντιδῶ χωρίαι τὰ πᾶσι καὶ τὸ λαρυτοῖ. Ἰσοπέτεροι λόγοι_λόγοι... συγγενείας_ἐπιβάλλουσι τὰ περὶ τοῦ ἰσπανικῶ τούτου ἰδίουματος νὰ ἐκθέσωμεν ἐκτενέστερον.

Ἐφορμὴν οὐκ εἶναι τὴν ἐξέτασιν ἀλλὰ ὡς παρέσθεν ἢ ἀνέκαστος καὶ ἡ ἰδ_ λογος ἐργασίᾳ τοῦ κ. Ἰσπανοκράτους κακρῆ χειρουργοῦ ἐν τέρμασι τῆς διο_ ρασ ἀνέκαστος ἀποσταλὲν εἰς τὴν ἐκ τῶ συγγραφέως κατέχουμεν. Ὁ κ. κα_ κρῆς λίαν εὐσεβῶς ἐρεσκεύον τὴν ἐπιβτήμην τοῦ ἰσπανοῦ βιβλιοφιλῶν ἔργων ἐν τούτοις τὸ παράδειγμα παλαιότερων συναδέλφων του οἷτινες μιμούμενοι τὸν μέγαν Κορναῖν παραλλήλως πρὸς τὴν παρακρίαν τῆς ἐκιστήμης των ἠσχολήθησαν καὶ μετὰ φιλολογικῆς μελέτης συλλέγοντες οὕτω βιβλιοδύως εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευναν. Συνεργαζόμενος εἰς τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς κ. κέλλας ἐργασίᾳ λαγεῖον τῆς ἰσπανοῦ ἀπογραφῆς καὶ βιβλιοδύως ἀπὸ ἀκατακτάτων περὶ τοῦ μετὰ τὴν συλλογὴν λαογραφικῶ βιβλιοδύως ἐγνώρισα τὰς ὑποκαλίαι τὰς ὁμοίας συναντᾷ ὁ κ. κέλλας ὅν ἠσχολήθη περὶ τοῦ αὐτῶν ἐρεθῶν καὶ καυάτω εἰς τούτοις περισσώτερον τὴν κ. κερῆνιδαν ἀνα γινώσκω εἰς τὸν πρόλογον (σ. 1) τῆς ἐργασίας του "ὅ τὰς πρώτας σημειώ_ σεις περὶ τῆς διαλέκτου ταύτης ἔρχισαν πρὸ πολλῶν ἐτηνίδε διεμένο_ μεν ἐν ἁρτάκη τῆς κυβερνήτου ἀλλὰ τὰ μεσολαῆσαντα γεγονότα ἐξηράνισαν ταύτας." Ἐπὶ λόγῳ τοῦ πολέμου εὐρεθέντες ἐν τῇ ἁρτάκη εὐβοίας, εὐρομεν οὐκ ἐκ τοῦ χωρίου ἠάτω καὶ ἐκ τούτων ἐπορίσθημεν τὰ κάτωθι στοιχεῖα. τὸ ἐπιγινώσκω ἦτο ἀποκαλονοῦν τὸ ὅτι ταῦτα ἔργα ἔτυχε νὰ εἶναι ἢ ἀνακρίβηται καὶ ὅν ἦσαν εἰς κέσιν ὅτι ν' ἀντιληφῶσιν τὰς ἐρωτήσεις μου οὔτε ἦσαν εἰς κέσιν νὰ ἀποκαλονοῦσιν ἢ ἐν ἐπιτήματα σχετικῶ πρὸς τὸ πρόσωπον κ. κ. κ. ἢ τὸ κ. κερῆν νὰ παρασῶμεν περισσώτερον τὴν ὑπο_ λουτὴν ὡς συγκεντρώσῃ τὸ ὑλικὸν τὴν πρώτην φοράν ἢ ἀναλάτῃ ὅπλ. ἐκείνο_ νον καὶ ὑποκαλονοῦν ἔργον ζένον πρὸς τὸ ἐπάγγελμα του ἢ τὴν ἐκιστήμη με_ τὰ τὴν ἀπέλειαν τῆς πρώτης συλλογῆς ἢ ἠσχολήθη ἐκ νέου ὅ τὸ αὐτὸ ἐπι_ τημα καὶ μάλιστα μὲ ὅσο μόνον πληροφορηθεῖ ὅτι οὐδέποτε οὐκ εἶναι μετὰ ἀπὸ ἐργασίας ὅτι εἰς τὴν κ. κερῆνιδαν ἔφερον εἰς τὴν ἠγνωστον μέχρι σήμερον ἐν ταῖς δεκαμερείαις τοῦ κεφάλαιον τῆς ἰσπανικῆς. Αὐτοῦ ἔργου μόνον διότι ὅν ἐκέρχει ἢ πρώτη ἐργασία τοῦ κ. κερῆνιδαν καὶ ἀκριβέστερα καὶ ἐκτενέστερα καὶ τοῦ κ. κερῆνιδαν ἐπιτημένου. ὅτι ὡς ὁ κ. κερῆνιδαν μὲς ἐγνώρισεν.

Ὁ δὲ κ. κερῆνιδαν ἀποδείκνυσι ὅτι ἡ διάλεκτος αὐτὴ εἶναι ἡ ἰσπανικὴ καὶ ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν κερῆνιδαν τῶν δύο τούτων περὶ τῆς ἐκ_ ἰδος τοῦ ἰσπανοῦ ἰσπανοῦ (σημερινοῦ ποταμοῦ Γκαλῆν) ἐν τῇ προποντιδῇ ἠσπῶν ἦσαν καὶ ἠσπῶν κατέγονται ἐκ τῆς ἰσπανικῆς. τούτοις σαφῶς ἀν_ ἠελγῶ ἐκ τῆς κατωτέρου συντήμου ἐκ τῆς ἰσπανικῆς τῶν δύο διαλέκτων. ὁ κ. κερῆνιδαν ἀποδείκνυσι ὅτι ἡ διάλεκτος αὐτὴ εἶναι ἡ ἰσπανικὴ καὶ ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν κερῆνιδαν τῶν δύο τούτων περὶ τῆς ἐκ_ ἰδος τοῦ ἰσπανοῦ ἰσπανοῦ (σημερινοῦ ποταμοῦ Γκαλῆν) ἐν τῇ προποντιδῇ ἠσπῶν καὶ ἠσπῶν κατέγονται ἐκ τῆς ἰσπανικῆς. τούτοις σαφῶς ἀν_ ἠελγῶ ἐκ τῆς κατωτέρου συντήμου ἐκ τῆς ἰσπανικῆς τῶν δύο διαλέκτων.

ὁ κ. κερῆνιδαν ἀποδείκνυσι ὅτι ἡ διάλεκτος αὐτὴ εἶναι ἡ ἰσπανικὴ καὶ ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν κερῆνιδαν τῶν δύο τούτων περὶ τῆς ἐκ_ ἰδος τοῦ ἰσπανοῦ ἰσπανοῦ (σημερινοῦ ποταμοῦ Γκαλῆν) ἐν τῇ προποντιδῇ ἠσπῶν καὶ ἠσπῶν κατέγονται ἐκ τῆς ἰσπανικῆς. τούτοις σαφῶς ἀν_ ἠελγῶ ἐκ τῆς κατωτέρου συντήμου ἐκ τῆς ἰσπανικῆς τῶν δύο διαλέκτων.

αὐτὸ δὲ ἠκρίον ἔν εἶναι γὰρ εἶναι ἡ γὰρνος, κατ' ὅν οἱ Τσακωνες ἔκ
κρδσφυγες ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν νέαν τῶν πατρίδα, ὡς καὶ οἱ λόγοι δι
τινες ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς εἰς τὸν ἠμαθικὸν τοῦτον ἐγκατολισμὸν.

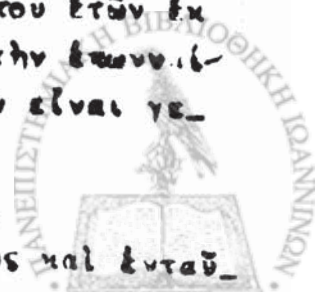
πρὸ τοῦ κ. Ζακρῆ δὲ κρῶτος ἀνεκινήσας τὸ ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν
Τσακωνῶν εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἀνωτέρω χωρίων τὰ ῥήματα ἢ Κουσαῖτα εἶναι
ἡ κρηνηγῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ζουκουλέσιδος εἰς συνεδρίῳ
ἐν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας Ἀθηνῶν (1) ἀνεκοίνωσεν ὅτι πρὸς συ-
σμῆς τῆς Κυζικηνῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ τῆς Μικρασιατικῆς ^{ἀκτῆς} ἐξήρχε μέχρι
ἐσχέτων συνοικισμὸς καλούμενος ἠάτιμα ἢ Κουσαῖτα ἰούτινος οἱ κάτοι-
κοὶ ἐπέφυγον ἐν τῇ ἰσχυρῇ τῶν Λεῖθανα τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου. Ἀ-
νέφερον ἐπίσης ὅτι ἀνατολικότερον περὶ τὴν Ἀκωλωνιάδα λίμνην εἰς τὴν
τὸ Ἐπιστημονικὸν (2) μαρτυρεῖται ὅτι οἰκοῦσιν ἀποικοὶ Τσακωνες ἐν δὲ τῇ
τῇ γῆρῳ ἀνάτῳ (ΒΥΣΣΩ...) καὶ Πανιάται. Οὗτοι κατὰ τὸν κ. Ζουκουλέν
ἐπέκησαν ἐν Πελοποννήσῳ (Πόνης, Τσακωνίας, Βατίκων) πρὸ καὶ κατὰ τὰ
μέσα του τοῦ 17 αἰ. ἐννεκα τῶν ἐτυχῶν ἐμβάσεων τῶν ἐπαναστάσεω ἀυτῶν
ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τῶν φράγγων καὶ ἐνεκα τῆς ἀνάγκης τῶν βασιλέων
τῆς Μικαίας καὶ κατὰ τὸν τοῦ Βυζαντίου ἵνα ἔγῃσι κατ' ἑαυτοῖς καλοὺς
ναυτικοὺς καὶ στρατιώτας πρὸς ἀνεκατάληψιν τῆς βασιλείδος καὶ στερεο-
ποίησιν τοῦ νέου κράτους ὡς ἕλλως τε φαίνεται καὶ ἐκ τῶν χρυσορούλλῳ-
λων τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Β καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Γ καὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν
τῶν χρονογράφων... Ἡ σχεδὸν ἐισφάνσις νῦν τῆς Τσακωνικῆς γλώσσης εἰς
εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δεικνύει ὅτι αἱ ἐποικίαι ἐγένοντο ἐν χρόνοις ἠρ-
κατὰ παλαιοῖς. Ὁ ἠβαστὸς μου κρηνηγῆς καὶ Ἀκασμαϊκῆς κ. Ζημαντος
ἐξέκασεν (ἐ.κ.) ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυ-
νατόνιαν ὅχι βέβαιονιαν ἐγένε μετοίκησις Ἑλλήνων καὶ μετὰ τὸ 1300. Ἡ
ἀπὸ κατωτέρω ἐπὶ τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Ζακρῆ καὶ ἰδικτῶν μου ἐρευνῶν στη-
ριζόμεναι παρατηρήσεις δεικνύουν ὅτι ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος εἰς τ' ἀνω-
τέρω δύο χωρία διατηρεῖται μέχρι τῶν ἡμερῶν μας εἰς καλὴν σχετικῶς ἔ-
κατάστασιν καὶ δύναται νὰ ἀπηγγείη εἰς ἀσφαλέστερα κορίσματα.

(1) Ἀθηνῶν, τόμος 30 (1924) σ. 314-316

(2) Βλέπε καὶ Πανοφάνη, τόμος Γ. 1905, σ. 94 ἢ Κουσαῖτα : Ἕλληνας 480
Τούρκους, Καβουτζῆ, Ἕλληνας 300, Τούρκους... Καὶ Πανοφάνη, 1906,
σ. 128 κ.τ. ... ἕτερα χωρία πληροὺν Ἑλλήνων κείμεναι ἄλλως δὲ εἰς
τὴν Ἰπποβοίησιν ἐκαλησίου βραγόμενα... Ἀπελλεσῆτοι ἢ Πελλα-
δῆτοι, Κρίοι, Εὐργιάνη, Ἰριμικηρίον, Κακαριώτατοι ἢ ἄγρια Κυριακή, Ἀ-
γινῆτοι, Ἰκωνοταντινῆτοι, Κυρῆσαι, Ἰσκιόι. τὰ ἐννεα τελευταῖα χωρί-
α λέγονται Ἰσκιόι καὶ κάτοικοι αὐτῶν πρὸ 300 περίπου ἐτῶν ἐκ
Μάνης τῆς Πελοποννήσου μετοικῆσαντες γνωρίζονται διὰ τὴν ἐπωνυμί-
αν Ἰσκιόι (κοιμῆτες) καὶ τοὶ σήμερον κατὰ τὸ πλείστον εἶναι γε-
νητοὶ.

Ἰσκιόι

Ἰσκιόι Φιλανθρωπικῶν Ἐπισημάτων, 1905, σ. 28. 06 ἐν ὅμως καὶ ἐνταῦ-
θα περὶ γλώσσης ἀναφέρεται.

αὐτὸ δὲ ἠελῖον ἐν εἶναι γαστῆν εἶναι ἡ γαστῆρ, ... ὅτι τσακωνες ἡ κροσφυες ἐγκαταστάσαν εἰς τὴν νέαν των πατρίδα, ὡς καὶ αἱ λόγοι δι τινες ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς εἰς τὸν ὁμαθικὸν τοῦτον ἐγκατρίσμον.

Ἐπὶ τοῦ κ. Μακρῆ δὲ πρῶτος ἀνακινήσας τὸ ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν τσακωνῶν εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἀνωτέρω χωρίων τὰ ῥήματα ἡ μουσάτσα εἶναι ἡ κροσφυῆς τοῦ Παναγιωτοῦ Ἀποστόλου κ. Κουκουλέσ, ὅστις εἰς συνεδρίῳ ἐν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν (1) ἀνεκοίνωσαν ὅτι πρὸς δυσμὰς τῆς Πελοποννήσου κροσφῆσου καὶ ἐπὶ τῆς Μικρασιατικῆς ἐπέχετο μέχρι ἐσχάτων συνοικισμὸς καλούμενος ῥήματα ἡ μουσάτσα τοῦτινος οἱ κάτοικοι διέσχιζον ἐν τῷ λαίωματι των λαίφανα τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου. Ἀνεφερον ἐπίσης ὅτι ἀνατολικότερον περὶ τὴν Ἐκκαλωνιάδα λίμνην εἰς τὸ Ἐπιστημονικόν (2) μαρτυρεῖται ὅτι οἰκοῦσιν ἄποικοι τσακωνες, ἐν ὅν τῷ χωρίῳ εἰνῆται (ΒΖΙΘΩ...) καὶ Μανιάται. Οὗτοι μετὰ τὸν κ. Κουκουλέν ἐπέκησαν ἐν Πελοποννήσῳ (Ἄννης-τσακωνίας-Βατικῶν) πρὸ καὶ κατὰ τὰ ἄεσα του τοῦ ΣΓ αἰ. ἔνεκα τῶν ἐπιγῶν ἐμβάσεων τῶν ἐπαναστάσεων αὐτῶν ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τῶν ἐπιγῶν καὶ ἔνεκα τῆς ἀνάγκης τῶν βασιλέων τῆς Μικαίας καὶ κατόπιν τοῦ σουλεῖνου εἶνα ἔγωσι παρ' ἑαυτοῖς καλοὺς ναυτικοὺς καὶ στρατιώτας πρὸς ἀνακατάληψιν τῆς βασιλείδος καὶ στερεοποίησησιν τοῦ νέου κράτους, ὡς ἄλλως τε φαίνεται καὶ ἐκ τῶν χρυσομούλλων τῶν ἀνοροῖκου τοῦ Β καὶ ἀνοροῖκου τοῦ Γ καὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἱερογράφων... Ἡ σχεδὸν ἐξοφάνισις νῦν τῆς τσακωνικῆς γλώσσης εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δεικνύει ὅτι αἱ ἀποικίαι ἐγένοντο ἐν χρόνοις ἀρκετὰ παλαιοῖς. Ὁ σ. βικτὸς μου κροσφυῆς καὶ ἀκαθηματικῆς κ. Ἰμαντος ἐξέφρασαν (ἔ. ἔ.) ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυνατὸν ὅτι βεβαιονικὰ ἐγένετο μετοίκησις Ἑλλήνων καὶ μετὰ τὸ 1300. Αἱ κατωτέρω ἐπὶ τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Μακρῆ καὶ ἰδικῶν μου ἐρευνῶν στηριζόμεναι παρατηρήσεις δεικνύουν ὅτι ἡ τσακωνικὴ διάλεκτος εἰς τ' ἀνωτέρω δύο χωρία διατηρεῖται μέχρι τῶν ἡμερῶν μας εἰς καλὴν σχετικῶς ἡ κατάστασιν καὶ δύναται νὰ δῶγη εἰς ασφαλέστερα κορίσματα.

(1) Ἀθηνῶν τόμος 30 (1924) σ. 314-316

(2) Βλέπε καὶ ἀνοφάνην τόμ. Γ. 1905, σ. 94 Ἐμουσάτσα : Ἑλλήνες 480 Τούρκοι, Χαβουτζῆ, Ἑλλήνες 300, Τούρκοι... Καὶ ἀνοφάνην 1906, σ. 128 κ. ἔ. ... ἕτερα χωρία πληθὸν Ἑλλήνων κείμενα, ἐκείσιν δὲ εἰς τὴν Ἰσοβίτικην ἐγκαταστάσαν βεβαιονικὰ... Ἀκελλεῖται ἡ μελλοῦται, Κίβρις, Ἐργιάνη, Ἰριμικησίον, Ἐκακρυῖται ἡ ἀγία Κυριακή, Ἀγινῶται, Ἰμνοσταντινῶται, Ἰωρῶται, Ἰσοβίται. Ἐν τῶν τελευταῖα χωρία λέγονται Ἰσοβίται οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν πρὸ 300 περίπου ἐτῶν ἐκ Ἄννης τῆς Πελοποννήσου μετοίκησαντες γνωρίζονται διὰ τὴν ἐπισημῶν Ἰσοβίτικῶν (κοιμένες) καὶ τοῖς σήμερον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι γενητοὶ.

Τὴ κωμὰ εἰς τὰ ὄρια ἐπιλαμβάντο ἡ τσακωνική ὡς καὶ ἄνωτέρω εἰκόλεν ἦσαν ῥόνον τὰ βάρη καὶ τὰ ταμπούσι. τὸ πρῶτον ἦτο ἀέναντι τῆς Ἀρτάκης παρὰ τὴν ἄλασσαν καὶ δεξιὰ τῆς ὄχτης τοῦ ποταμοῦ Αἰσίου (τουρκιστὶ Γκενέν) καὶ τὰ κέσσε γαλιόμετρα. Ἀκριβῶς ἀδύνατον τῆς γειτνιότητος τοῦ χωρίου πρὸς τὰ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ ἔλη τὸ κλίμα του δὲν ἦτο ὑγιεινὸν. Ὁ ἀέρας ἦτο βαρὺς ὁ δὲ καύσων τοῦ αἵματος ἰσχυρὸς. Γύρω ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Αἰσίου ὑπάρχει τὸ ΤΑΞΙΣ ΟΥΑ καὶ τὸ μέρος εἶναι ἐλάττω. Εἶχε τὸ χωρίον περισσότερας τῶν 150 οἰκονομείων καὶ ἡ περιουσία ἦτο εὐπορος. Τάχα μέρος τῶν κτημάτων τοῦ χωρίου εἰρήσκειτο ἔραν τοῦ ποταμοῦ διὰ κατεστραμμένης δὲ καὶ σωζομένης γεφύρας τοῦ ὁποῦ σῶζεται ζωντανὴ ἀκόμη ἡ παράδοσις τοῦ γεφυρίου τῆς Ἀρτάκης.

Ἡ παραγωγή σιτηρῶν ἀραβοσίτου καὶ κηκουρικῶν εἰδῶν ἦτο μεγάλη. Ἔργαται ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῆς ἐρῆνης ἤρχοντο καὶ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὸν κερματισμὸν τῶν σιτηρῶν. Ἀλλ' ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν προσειληθόντων ἀπὸ ἐλώδεις διὰ τοῦτο καὶ ἡ κῆκος ἀπὸ ταχὺ δὲν ἐνομαζέτο ἀπὸ τοῦ ἐντοπίους Παγίσι δηλ. βαρὺς ἀδύνατον τῆς ἐκβολῆς. Τὰ περὶ τὰς ἐκβολὰς ἔλη ἦσαν γεμῆτα κουνούκια καὶ ἡ διανυκτέρευσις ἐκεῖ ἐγίνετο πάντοτε μὲ συντροφίαν τὴν κυρτήν, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ κουνούκια ἐφοβοῦντο νὰ πλησιάσουν.

Ἡ κωμὰ ἀσχολία τῶν κατοίκων ἦτο ἡ γεωργία. Ἐλάχιστοί ἦσαν ἀλλεῖς καὶ κτελεῖς δὲν ἐγκαταλείπει τὸ χωρίον του διὰ νὰ εὐθῆση πλοῦτον εἰς τὴν Ἐων/πολιν ἢ εἰς ἄλλα κέντρα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀγίου Δημητρίου μετέβαινον εἰς τὴν ἄνομον καὶ ἐπ' ἐκεῖ ἠγόραζον ὅλα ὅσα τοὺς ἐχρειάζοντο δι' ὅλον τὸ ἔτος. Ἀπὸ τὴν ἄνομον καὶ τὴν Ἀρτάκην ἠγόραζον ἀκόμη καὶ τίς κροῖτες τῶν κροῖταιων τους εἰς τὸ πογγέρ καὶ τὸ τσανάκα ἐκπύγοντο δικαστικῶς. Ἐέραν ἀπὸ τὸν Αἰσίον ἦτο τὸ χωρίον Σαρήκιοῦ μὲ ἀνάμικτον πληθυσμὸν βαρύτερον δὲ τὸ ἐκείνης ἑλληνικῶν χωρίων. Χρ/βίμπισλι μὲ 300 κροῖταιων οἰκονομείων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κατεστράφη ὁλοσχερῶς εἰς τὴ 1922. Ἦν ἐκρόφασαν οἱ κάτοικοι του νὰ ἔρθουν.

Κανεὶς δὲν ἐναυμεῖται εἰς τὰ βάρη καὶ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἄ τῶν προγόνων του ἐκεῖ. Ἐναυμοῦνται ὅμως ἀπὸ τοὺς γοεῖς των, οἱ κριν συγκεντρωθῶν ὅλοι οἱ κάτοικοι εἰς τὰ βάρη εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς μικροὺς γῆρας συνοικισμοὺς εἰς τοὺς ἑσπέρους τῶν ἰδίων χαλάσματα δεῖρον.

Εἰς τὸ γαλιόμετρον ἐταξὺ βάρηων καὶ ταμπούσιον εὐρίσκοντο ἀκόμη θεμέλια παλαιῶν κτιρίων ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀγίαν παρασκευὴν ὅπου συγκεντρωθῆντο μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ χωρίου των οἱ κατοικοὶ καὶ διεσκέδαζον. Καὶ εἰς τὸν αὐτὸν Πιάννην ἠμίσειραν ὅταν ἀπὸ τὰ βάρη ἐκπύρον ἐργεῖα οἰκιῶν ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ συγκεντρώθησαν εἰς τὰ βάρη ἀγνωστον ὅμως κότε.

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κωμοῦ καὶ ἡ συντηρητικὴ εὐχὴ τὴν ὁποίαν συνεκάγεταν τοῦτο συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν κλάσιν μέχρι σήμερον τῆς διαλέκτου. Δύο ἀνεμόμυλοι δὲ εἰς κλίμα τῆς θαλάσσης καὶ ἡ ἄλλος εἰς τὴν κωμὰν τοῦ χωρίου. περιέστραφον χαρῶν τὰ πρὸς των καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς μετέφερον οἱ κατοικοὶ τὰ σιτηρῶν καὶ ἄλλων. Ἀλλὰ οὗτοι ἀνεμόμυλοι οἱ ὁποῖοι οὔτε με

ὁ ἀσπότης ἐδὲ κεφάλι του χρυσὸν τὰ μάτια του γυαλίζοντα) καὶ ἤκουον
 ἀπὸ τοῦ πλοιοῦ τῶν ὅτι ὁ οἱ πακκοῦσε νάμ(μας) ἔειχον ἔλαθι ἀπὸ
 τὴν Μιαλίαν. Ἑλλάδα. Ἀθήνη διηγοῦντο ὅτι ἀπὸ τοῦ παλαιότερους συνομι-
 σμούς ἀναγκάσθησαν νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὸ χεῖρον τους, αἰοῖσι οἱ γενε-
 τασταί, ἔπειτα ἀπὸ τὸ φαγοπότι εἰς βῆρος τῶν κατοίκων, ἐξήτουν καὶ
 ἔτι περὶ ἰχθύματα ἔπλη- οὐκ νὰ καθαρίσων τὰ ζόντια τους, ἀλλὰ συγκε-
 κριμένον, τι ἐν ἐκθυμῶνται, μεῖγμα, καὶ τοῦτο ἴσως ὅτι τὸ γεγονός συνέ-
 βη εἰς χρόνους παλαιότερους. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προσφύγημεν εἰς τὰς γρα-
 πτὰς κτηδ. ἀλλὰ ἐν ἀμφέρω τὰς γνώμας τῶν κ. κ. ἀμάντου καὶ Κουκου-
 λι.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου γυμνάσιον τῶν μ. α. σ. 429) (1), ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος
 ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἐκ τοῦ λοιμοῦ τοῦ 746 ἀραιωθέντα πληθυσμὸν
 τῆς Κων/λεως, μετέφερε τὴν 755 οἰκογενεῖας ἐκ τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος, καὶ
 καὶ τῶν κατωτικῶν μερῶν εἰς τὴν ἐκ τῆς ὑπῆρχεν εἰδικὴ τάξις στρατιωτῶν
 τῶν τσακῶνων, (2) οἱ ὅποιοι κατὰ τὸν ὀρθορρογέννητον ἔφωρίζοντο εἰς
 τὰ κῆρα, ἀλλὰ μετοικησις πληθυσμῶν, λακωνικῶν μάλιστα, εἰς εὐρυτέραν
 κλίμακα ἐνπέφθη ἀπὸ τὸν μαχμέρη (3) ἐπὶ μιχαήλ Η' κατὰ τὸν ΙΓ αἰῶνα.
 Ἐπὶ τὸν εὐλαφῶτε τῶν στρατιωτῶν λέγει ὁ μαχμέρης, ὅτι κίριζεν τὴν πό-
 λιν καὶ λίαν ἐκ ἀνάγκης ὅπου γε καὶ ἀέκωσι κλειστοῖς ὑστερον ἐκ τοῦ
 ὄρεου ἰσχυροῖς ἐκτεκρίως, τόπους ἐπὶ τῆς πόλεως παρέτεχε κατοικεῖν
 ὡς ἐπὶ τὸν ὄρει, καὶ ῥόγαις ἐτησίως ἐμρούμενος καὶ κλειστοῖς ἄλλοις φι-
 λοτιμήμασι ἐπὶ πολλοῖς καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐχρήτο ὡς ἐξίαν τρίβην
 ἐν πολέμοις ἔχουσιν, (4). Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς κατωτέρω εἶναι σαφέστε-
 ρος. Ἑλλοῖς τε κλειστοὶ ἐκ τῶν λακωνικῶν καὶ τζάκωνας παραφείρον-
 τες ἐλεγοντο εἰς τὸ κῆρα καὶ τῶν οὐσικῶν μερῶν, ἅμα μὲν πολλοὺς ἐ-
 με εἰς μαγίμους, ἅμα γυναῖζι καὶ τέκνοις εἰς Κωνσταντινούπολιν μετώ-
 κισεν ὁ κρατῶν. Ἡ σαφὴς ἐνταῦθα μνηστὴ τῶν τσακῶνων οὐδεμίαν ἐφήνει
 ἀμβιβόλιαν ὅτι ἐπὶ μιχαήλ Η' κατὰ τὸν ΙΓ αἰ. ἐκκατρισθέντες τσακῶνες
 σὺν γυναῖζι καὶ τέκνοις καὶ πολλοῖς μετέκτισαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν
 καὶ τὴν περὶ αὐτὴν χώραν (5). ὅτι ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν εὖς τούτων χωρῶν
 κατέγονται ἐκ τῶν κατὰ τὸν ΙΓ αἰ. μετοικησάντων τσακῶνων ἄν εἶναι
 δυνατόν νὰ ἰσχυρισθῇ τις μετὰ βεβαιότητος.

(1) Διον. Ζακυνθίου, οἱ Σλάβοι ἐν Ἑλλάδι, Ἀθήναι 1949, σ. 93
 (2) Βλ. Ἐισαγωγήν σ. 12 κ. ε.
 (3) Ζακυνθίους ἔ. ε., Ἐρνὸς, Ἐισαγ. σ. 147
 (4) Ζακυνθίους ἔ. ε., Ἐρνὸς ἔ. ε.
 (5) ΒΟΤΣΕΣ. σ. 47, ΙΝΤΡ. σ. 147-154

' εἰ θεσπίσται τῆς ελοποννησίου, ἀνοῦθα ἐντακτικῶν κατὰ τὴν 17
 δ' ἀσὴ 11. ἐσπερώθη ἐγκατάστασις ἁλβανῶν εἰς τὴν ελοποννησον (1)
 ' ἔτις ἀπὸ βασιλείου τοῦ ἀνοῦθα ἀλαϊολόγου (2) συνάγεται, ὅτι καὶ
 εἰ κεσοῦρου ἀλαϊολόγου (1350_1477) ἐγένετο ἐτέρη ἐγκατάστασις ἁλβα-
 νῶν εἰς τὴν ελοποννησον. τὴν παρατήρησιν ταύτην σημειοῦμεν διότι νομ-
 ῶμεν ὅτι ἡ ἐγκατάστασις τῶν σακωνῶν εἰς τὴν προποντία εἶναι δυνα-
 τὴν νὰ μὴ εἶναι ἄσχετος μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἁλβανῶν εἰς τὴν εχ-
 λοποννησον. ἔτις εἶναι ἰσχυρὸν, ὅτι κατὰ τὸς ἐπιδρομὰς καὶ ἐγκατα-
 στάσεις αὐτὰς τῶν ἁλβανῶν ἄρκετοὶ τσάκωνες ἰσθὺν γυναιξὶ καὶ τέ-
 κνοισι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀγκαταλείθωσιν τὴν πατρίδα καὶ κατὰ ἄγνωστον
 διὰ τίνων ἐνοικησῶν σακωνῶν καὶ μετὰ τίνων καὶ κῆρας θαλασσοπορίας
 ἐπέτυχον νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὴν νέαν πατρίδα φέροντες μαζί των
 μετὰ τῶν ἐφεστίων κῆων καὶ τῆς γλώσσης, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παλαιᾶς των
 πατρίδος ἵσως συνέβη πολλῶν καὶ μετὰ τῆς ἀρχαίας ἀποικίας. Διότι οὐ-
 δεμίαν νομίζομεν ἀμφιβολίαν εἶναι νὰ ὑπάρῃ, ὅτι τὸ ὄνομα τῆς ἀποικί-
 ας ἡμέτερα ἐλήθη ἐκ τῆς ὀμωνύμου ελοποννησιακῆς κω. πόλεως καὶ ὅτι
 ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν σημερινῶν σακωνῶν ἢ καὶ ἐκ αὐτῆς τῆς κω. πόλεως
 ἀποκλήθησαν εἰς τσάκωνες ἀποικιστῆς. ~~τὴν ἀποικίαν ταύτην ἀποκα-
 λῶμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀποικίαν τῶν σακωνῶν καὶ τὴν ἀποικίαν τῶν τσάκωνων~~
 καὶ οὕτως ἐπὶ τῆς ἀποικίας ταύτης οὐδὲν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἀποικιστῶν
 νὰ εἶχα ῥησῶσιν ἐγκατασταθέντες αὐτοὶ εἰς τὴν παλαιὰν βασιλείαν ἢ σημε-
 ρινὴν ὑπερβίβωσιν τὴν βίβλα τῶν ἀπογόνων τῶν ἐπιδρομῶν νοσητρούτων
 μέχρι σήμερον καὶ τὴν γλῶσσαν των. τὸ δὲ ὅ ἐκπερισσῶς ἐγένετο κατὰ
 τοὺς χρόνους τούτους 17 ἢ 14 αἰ. εἰς ἄρκετὰ τελευταίους ἀπλοῆ χρόνους
 συνάγεται καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων οὐκ ἀπολύτως μέχρι σήμερον ἡ διάλεκτος
 εἰσαχθῆσιν (ἢ κατωτέρω λεγόμενα παρατηρήσεις). καὶ εἶναι ὁ-
 ρεῖται ὅτι ἀποικιστῆς αὐτὰς ἐγένετο καὶ κατὰ τὸν χωρισμὸν τῆς τσακωνικῆς εἰς
 (1) καὶ (2).

καὶ ἡ εἰσαχθῆσιν εἰς τὴν ἀεροπερὶ ἐκκῆσιν τοῦ γλαυκίμου τοῦ ἰαώματος
 τῶν δύο χωρίων ἀκολουθῶντες εἰς τὴν κατάστασιν τῶν κεφαλαίων τὴν σει-
 ρὰν τὴν παραθεῖσαν εἰς τὴν ἰσαματικὴν τῆς σακωνικῆς.

(1) Ρ. Α. ΑΚΥΡΤΗΤΑΙ... (2) Ε. Π. Α. ΑΚΥΡΤΗΤΑΙ...

θεσσα, καλλή_καθή, κολλή_κοθή, καταλάβουν_καταλάβουν, κυλλές_κυβές, κυλλές_βοβές, εύουλεβ_εις_βουβέυεις, άλλων_άλλων, καλοκαίρι_καλοκαίρι, εβλο_εβλο, δλο_δλο, εαλονίκη_εαλονίκη, κεφαλήφαρ_τσεφρόφασα, κολλοί_κοβοί, κολλη_κοβή, -έλω_εβρωμα, κεφάλι_τσεφέβι, μωρή_μωβή, κεράνι_καρόβι, κ.λ.π. τὴ φαι, νόμενον εἶναι συνηθέστατον, ἄλλῃ ὅχι γὰρ εἰς αἰετίσεις. Οὕτω καὶ τὸ ἄρα, βοθῆ, κοθῆ κ.λ.π. ἔχομεν καὶ ἄσι, κοθῆ, κοβῆ, ζύθα. ὡς ὁρατὸς παρατηρεῖ ὁ κ. Φακοῦνης τὸ β τοῦτο μὲν ἴσως ἀκούεται.

Ἐρρίνου ἑμφάνις: ἡ κέρη_ἡ γέρη, πόδα_παῖ. καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις τὸ Ἐρρίνον ἐκ τοῦ Ἐρρῶνος τῆς αἰτιατικῆς, Κεράνη - Κερνῶνα, ὁμοίως.

4. Ἄ κ ο β ο λ ῆ θ α β γ ω ν

γ: ἀνάγιον_ἀνάγι, γίνωμαι_οβναμα, ἔγενόμην_οβνάμ (σασκ. ἐνύμα), θυγάτηρ_οβει, κυνήγι_συνήγι, λίγοι_λίλοι

δ: κήδες_κεί, τὸν εἶδα_τὸ κῆ

λι: Ἡ ἔκπτωση τοῦ λ πρὸ τῆν τοῦ α εἶναι σχεδὸν γενική· ἐνῶ πρὸ τῶν φθόγγων εἰσι, ι, ρ θέργνυσι σκοραδικὰ μόνον παραδείγματα ἔκπτωσεως. Ἡ τοιαύτη ἔκπτωση τοῦ λ τηρηθεῖσα μὲ τὴσον πλῆθιν μέχρι σήμερον δεικνύει τὴν ὀβναμίν τοῦ κανόνος. Ἐάν δὲ ἀπὸ τῆς ἐγκραστίας τῶν τσακῶνων αὐτῶν ἀκούσκων μέχρι σήμερον παρ' ἄλλοι ἀρκετοῦ πλῆθους συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἔκπτωση αὕτη εἶναι φαινόμενον ὀβγι - ὅσῳ πρὸς αὐτὸν ἴσως χαρακτηρίζεται ὡς τοῦ κερ_νῆ ἐν τῆσιν... σ. 144. Ἐνθα εἰδόμεναι ὅτι ἡ διατήρησις τοῦ λ εἰς τὸ (ε) εἶναι φαινόμενον κανονικὸν εἰς τὴν τσακωνικὴν, ἡ δὲ ἀκοιολῆ τοῦτον εἰς τὸ (ι) εἶναι φαινόμενον πρόσκατον. Ἡ δὲ πλὴν πρὸν γνωρῶσα τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. ἀκρῆ ἐκ τῆς ἐν Κασταύτῃ παρακωνῆς μου εἶπε τινα πρὸς τὸν ἐκ τῆς μελέτης τῆς διαλέκτου καὶ τῶν ὀβν ὑφ' οὓς ἐξελάσθη αὕτη καὶ ἐκ τῆς ἔκτατο ἐκαστῆς μου ἐκατοίκους τοῦ (κ) εἶγον πιστεύσει (βλ. ἔρος β. σ. 26) ὅτι ἡ ὑπερῆς τοῦ λ εἰς τὸ (κ) εἶναι ἀπλῶς φανεμφάνις τοῦτου κατ' ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς. Ἡ παραδείγματα ἵκανὰ ἵνα στηρίξω τὴν γνώμην μου ταύτην ὡς κατέρωθον νὰ εὐρω (ἐκπτώσεως τῆλ. τοῦ λ) οἷότι ἡ ἐπίδρασις τῆς κοινῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπερῆς καθολικῆ (εἶσο τὸσεῦτα τὸ ἐγχοβκαῖ_ἐχάλασαν_καὶ ἔλασ_λα δὲν εἶναι ἡ κατῆ). τὴν προσπέσειαν ταύτην πρὸς ἡ αναφορὰν τοῦ λ κατ' ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς ἐκ τῶν δεικνύοντων συναντῆ τις καὶ σήμερον εἰς τὸ (λ) εἰς ἔτομα ἐρχόμενα εἰς ἐκτὴν πρὸς ἄλλα ἀεικνύοντα τὴν κοινῆν ἢ εἰς τὸιαῦτα προσταρῶντα νὰ ἀεικνύσῃ ταύτην εἰς ἔτομα τῆλ. ὀβγι_οτάμενα τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς. εἰς ταῦτα παρατηρεῖται πολλάκις προσ_κάτῆ (ἀ_κο_α_κ_ης_τ_ον_φορ_τ_ε_κατ' ὀβτῆ_λ_καὶ εἰς λέξεις εἰ ἔς δὲν ὀ_κάρχει τοῦτο εἰς τὴν κοινῆν καὶ τοῦτο ὀβνον πρὸ τῆν φωνηέντων εἰ ἡ κανονικῆς τὸ λ ἐκλείπει εἰς τὸ ἰδίωμα. Ἄκουε κοινῆς οὕτω τὴ λάχυρα (σασκ. ἄχουρα) τὸ ἀγάπη (σασκ. ἄγανα), ἡνε ἰδίωμα (σασκ. ἀνακρέια_τὸιο καὶ κατ' ἐκ_κατάστασιν τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως (λα) κ.λ.π.

Ἡ δὲ τὸ ὅτι εἰς τὰς ἰδίωμα τῶν ὀβν χωρίων τῆς ροκοντίδος ἐνισχύει

Γενικαί παρατηρήσεις.

Γενικότερον περί της διελέκτου των δύο γλωσσών δε γίνονται τινες νὰ παρατηρηθῶσι τὰ ἑξῆς.

α) Διετέθησαν πολλάς ἀρχαίας ἢ ἀρχαιοκρατεῖς λέξεις, τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν ἐξηφανίσθησαν σήμερον ἀπὸ τῆς τσακωνικῆς, ἄλλαι δὲ διατηρήθησαν ὡς διέφορον νεωτέραν μορφήν. Διετήρησεν οὕτω λέξεις ὡς αἱ μωσθικαί (μωσθικαί), τσίρε(τίς), θσίρε(θσίς), τοὺς χρόνους τοῦ ρ. μβομα(ἐρχομαι), τοῦ ἠοίλου ἢ τσακωνικῆ διετήρησε μόνον τὸν μέλλοντα εὐ μόλου, ἀρχαιοκρατεῖς ἑρρίστους ὡς οἱ δρῆμα, πράγα κ.λ.κ. Διετήρησε διαφόρους τῶν εἰς τὴν τσακωνικὴν πελαιοτέρους καὶ κέλιον τύπους ὡς οἱ εἰοθ_του(τσακ. ἐκιοθ_ου), ἀφῆ_εφια(ἐδέλεθς_ἐδέλεθ), καθγι_τσακ. καμτζι_ιν καὶ νιέναντι τοῦ τσακωνισομρα(εβρίσιν) κ.λ.κ.

β) Ἐλάχιστας τουρκικὰς λέξεις προσέλαβεν καὶ μικρὰν ἐπίδρασιν ἔσχεν ἡ τουρκικὴ ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν τύπων. Εἰς τὰ σημεῖον τοῦτο ἡ διελέκτος τῶν βάρων θεπερβάλλει. Εἰς κακοσύνητα ἀπὸ τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τῶν λατρεομένων χωρίων.

γ) Παρὰ τὴν κακοσύνητα ὅπως τῆς διελέκτου ἐπὶ τούρκικων στοιχείων δὲ διατηρήθη ἡ ὁμοιότης εἰς τὸν σχηματισμὸν κυρίως τῶν ρηματικῶν τύπων. Παρὰ τοὺς ἀρχαιοκρατεῖς τύπους μάλτε, πράγα, κάγα, φάγα ἴφάγα ἔχομεν καὶ σχηματισμὸν τοιοῦτων κατὰ τὴν κοινὴν τῶν γλωσσῶν εἶναι μετοχικοὺς κατὰ τὴν κωνσταντινούπολιν κατὰ τοὺς εἰς τὴν τσακωνικὴν σχηματισμοὺς ὅπως καγαῖν, περιπερνόνται, κλῖβντε(κατατατικὸς), περιφραστικοὺς ὁμοίως κωνσταντινῶς κατὰ τὸν εἰς τὴν τσακωνικὴν σχηματισμὸν, ἄλλὰ τῶν ὁποίων ὁ παρεφ'αρμένος σχηματισμὸς κατήντησε δυσδιάκριτον τὸν ἀρχικὸν τύπον, μιντοὺς ὅπως οἱ τύποι μάλτενι(μάλτε_νε ἢ μάλτε εἶνι), τραβοθντανι μὲ μὲγάλην τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς(γ. κληθῶντ.)

Ἐξαιρέσειν διὰ τὸν σχεδὸν ὁμοίαν σχηματισμὸν τοῦ παρουσιάζει ὁ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἑρρίστου, ὅπως καὶ εἰς τὴν τσακωνικὴν, περιπερσὼν παρακείμενος εἰς _καί_κας, _κα_ κ.λ.κ. Ἐξαιρέσειν καὶ ἐνταῦθα ἔποτελοῦν τύποι ὡς εἰ σπῆμα, κάγα, ὄρῆμα κ.λ.κ. ἐνθυμίζοντες τοὺς ἑρρίστους β. τῆς ἀρχαίας τὸ ἐγενόμην καὶ τὸ ἐπραγον, ὡς καὶ τύποι ὡς θ ἐντρεκο_ἐναι_δοσις ἐνθυμίζει παρατατικὸν περιφραστικὸν ὡς ὁ τῆς τσακωνικῆς.

Τύποι ὡς ὁ κεάκας (ἐντὶ κεάκαϊ) εἶναι μιντοὶ ἐκ τοῦ κεάκασι τῆς τσακωνικῆς(κεάκαϊ) καὶ τοῦ κεάκανα ἐξ οὗ ἡ τροχὴ τοῦ τελικοῦ εἰ εἰς ε. Τύποι ὡς οἱ καγόντα καὶ κανόντα διὰ τὸ γ. ἐν. κρόσωκον κρέκει νὰ ἐρωτηθῶν ὡς κατ'ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ παρατατικοῦ κακῖντε κ.λ.κ. σχηματισθέντες.

Τοῦτο εἶναι ἴσως συμφωνότερον πρὸς τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν, ἥτις ἔχει τὴν χρῆσιν μόνον τὸν ἑρρίστον τοῦ ρ. ἠοίλου ἐξ ἐνεστώτος θλώσκω, ἀλλ' ὁ σχηματισμὸς εἰς τὴν διελέκτον καὶ ἄλλων χρόνων δεικνύει ἰκανότητα γλωσσικῆς.

Γενικαί παρατηρήσεις.

Γενικότερον περί της διαλέκτου τῶν ὀθο χωρίων ἃ ἔχουσιν ἄτις, νὰ παρατηρηθῇ τὸ ἔξης.

α) Διατηρήσασθε πολλὰς ἀρχαίας ἢ ἀρχαιοπρεπεῖς λέξεις, τῶν ὁποίων ἀλλοίωσις ἐξήρπασθη σήμερον ἀπὸ τῆν τσακωνικὴν, ἀλλὰ ἃ ἐδιατηρήθησαν ἐκείνην διαφέρουσαν νεωτέραν μορφήν. Διατηρήσασθε οὕτω λέξεις ὡς αἱ μωσθία (μωσθία), τσίρε (τίς), ἰτσιρε (ἴσως), τοὺς χρόνους τοῦ ρ. μόμα (ἔρχομαι), τοῦ ὀκοῦ ἢ τσακωνικὴ διατήρησε μόνον τὸν μέλλοντα ἐκ μόλου (I) ἀρχαιοπρεπεῖς ἄριστους ὡς οἱ δράμα, κράγα κ.λ.κ. Διατήρησε διαφόρους τῶν εἰς τὴν τσακωνικὴν παλαιότερους καὶ κέλιν, τύπους ὡς οἱ ἐτοῦ τοῦ (τσακ. ἐπιού, σὸ), ἀφῆ, ἀφία (ἀδελφός, ἀδελφή), καθγι, τσακ. καμπζιλίν καὶ νιέναντι τοῦ τσακωνισούρα (αἴριον) κ.λ.κ.

β) Ἐλαχίστας τουρκικὰς λέξεις προσέλαβε καὶ μικρὰν ἐπίδρασιν ἔσχεν ἡ τουρκικὴ ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν τύπων. Εἰς τὰ σημεῖον τοῦτο ἡ διέλεκτος τῶν λέξεων υπερβάλλει εἰς ποσότητα ἀπὸ τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τῶν λακαδικῶν χωρίων.

γ) Παρὰ τὴν καθαρότητα ὅπως τῆς διαλέκτου ἀπὸ τούρκικων στοιχείων δὲ διατηρήθη ἡ ὁμοιότης εἰς τὸν σχηματισμὸν κυρίως τῶν ρηματικῶν τύπων. Παρὰ τοὺς ἀρχαιοπρεπεῖς τύπους μόλτε, κράγα, κάγα, φάκα, φάκα ἔχομεν καὶ σχηματισμὸν τοιοῦτων κατὰ τὴν κοινὴν τρώγα, κίνα, ἐδίνα, μετοχικοὺς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τοὺς εἰς τὴν τσακωνικὴν σχηματισμοὺς ὅπως παγαίν, γει, κερνόντα, κλῖβντε (παρατατικῆς), περιφραστικοὺς ὁμοίως πιθανῶς κατὰ τὸν εἰς τὴν τσακωνικὴν σχηματισμὸν, ἀλλὰ τῶν ὀκοῦν ὁ παρεφ'αρμένος σχηματισμὸς κατήντησε δυσδιάκριτον τὸν ἀρχικὸν τύπον, μικτοὺς ὅπως οἱ τύποι μόλ γενι (μόλτε, νε ἢ μόλτε εἶνι), τραβόντανι μὲ μεγάλην τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς (γ. κληθῆντ.)

Ἐξαιρέσιν διὰ τὸν σχεδὸν ὁμοίαν σχηματισμὸν τοῦ κερουσιάζει ὁ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἄριστου, ὅπως καὶ εἰς τὴν τσακωνικὴν, περιπέσων παρακείμενος εἰς κα, κας, με κ.λ.κ. Ἐξαιρέσιν καὶ ἐνταῦθα ἀποτελοῦν τύποι ὡς ἰ σηκώμα, κάγα, ὀρέμα κ.λ.κ. ἐναυμίζοντες τοὺς ἄριστους β. τῆς ἀρχαίας τὸ ἐγενόμην καὶ τὸ ἐπραγον, ὡς καὶ τύποι ὡς ὁ ἀντροπολένα, ἴσως ἐναυμί, εἰ παρατατικὸν περιφραστικὸν ὡς ὁ τῆς τσακωνικῆς.

Τύποι ὡς ὁ κεάκας (ἐντὶ κεάκαϊ) εἶναι μικτοὶ ἐκ τοῦ κεάκασι τῆς τσακωνικῆς (κεάκαϊ) καὶ τοῦ κεάκανε ἐξ οὗ ἡ τροχὴ τοῦ τελικοῦ εἰ εἰς εἶναι. Τύποι ὡς οἱ καγόντα καὶ κενόντα διὰ τὸ γ. ἐν. πρόσωπον πρέπει νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ παρατατικοῦ κεκίεντε κ.λ.κ. σχηματισθέντες.

δ) Τοῦτο εἶναι ἴσως συμφωνότερον πρὸς τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν, ἥτις ἐχει εἰς τὴν χρῆσιν μόνον τὸν ἄριστον τοῦ ρ. ἔκμολον ἐξ ἐνεστώτος βλῶσκω, ἀλλ' ὁ σχηματισμὸς εἰς τὴν διέλεκτον καὶ ἑλλων χρόνων, δεικνύει ἰκανότητα γλωσσικὴν.

